

Segon informe de violències institucionals masclistes a l'Estat espanyol. Any 2025

Segon informe de violències institucionals masclistes a l'Estat espanyol. Any 2025

Títol:

Segon informe de violències institucionals masclistes a l'Estat espanyol. Any 2025

Elaborat per:

Observatori de Violències Institucionals Masclistes

ALMENA COOPERATIVA FEMINISTA**Redacció, anàlisi i investigació:**

Júlia Vega Soria

Maritza Sore Galleguillos

Narració dels casos paradigmàtics:

Mary Milena Villena

Amb el suport de:

Amanda Alexanian Meacci

ASSOCIACIÓ HÈLIA**Qui som, la xarxa d'observatoris i recomanacions:**

Marina Oliva Seguro

Liliana Aragón Castro

Elisa Covelo O'Neill

ASSESSORES EXPERTES EN INFÀNCIES I ADOLESCÈNCIES:

Violeta Assiego Cruz

Romaisa Kríma

I les imprescindibles aportacions de les organitzacions de l'Estat espanyol i cinc expertes a títol individual que conformen el Consell OVIM: Asociación de Investigación y Especialización sobre Temas Iberoamericanos (AIETI), Asociación de DONAes y Hombres Damos la Cara contra la Violencia de Género, Asociación Por Ti DONA, Associació d'Assistència a Dones Agredides Sexualment (AADAS), Heroïnes Anònimes, Colectiva 1600s, Dones amb Empenta, Federación de Asociaciones de DONAes Arena y Laurisilva, Fundación para la Convivencia Aspacia, Furia Mexicana, L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, Lunes Lilas, Metzineres. DONAes libres, DONAes en paz, Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere, Red Aminvi, Rromane Glasura, Ana Martínez Pérez, Laia Serra i Perelló, Lorena Garrido Jiménez, Marta Cabezas Fernández i Tania Sordo Ruz.

Per a la construcció de les obligacions s'ha fet servir el suport d'eines d'IA**Disseny i maquetació:**

Pilixip

Correcció i traducció:

L'Apòstrof, SCCL

Base de dades:

Jordi Isidro Llobet, CoopDevs

Lloc web:

<https://ovim.org/>

Correu electrònic:

info@ovim.org

Xarxes socials:

@ovim_es

Amb el suport de:

El contingut és responsabilitat exclusiva de l'Associació Hèlia i Almena Cooperativa Feminista i no reflecteix necessàriament la posició de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), del Ministeri d'Igualtat, del Departament d'Igualtat i Feminisme i de la Unió Europea i EDUCO (en el marc del programa CERV).

Segon informe de violències institucionals masclistes a l'Estat espanyol. © 2025 by Observatori de Violències Institucionals Masclistes is licensed under CC BY-NC 4.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Barcelona, abril de 2026

Índex

1 L'Observatori de Violències Institucionals Masclistes (OVIM)	1
1.1 Qui som, la xarxa d'observatoris	2
1.2 Posicionament del segon informe OVIM	5
1.3 Metodologia de l'informe.....	8
2 Històries que mai no haurien d'haver succeït	11
2.1 "Mama, per què no ens creuen?"	12
2.2 Tot el que ens va passar en el sistema de protecció	18
2.3 "Ell em va matar, el sistema va rematar"	22
3 L'Observatori 2025: xifres generals	27
3.1 Denúncies col·lectives rebudes	28
3.2 Casos de violències institucionals masclistes (VIM).....	28
3.3 Perfil de les dones, nenes, nens i adolescents: edat.....	29
3.4 Perfil de les dones, nenes, nens i adolescents: origen i nacionalitat.....	32
3.5 Discriminacions autopercebudes.....	33
3.6 Conseqüències de les violències institucionals masclistes viscudes.....	35
3.7 Institucions concretes assenyalades i sectors que cometen violències institucionals masclistes	36
3.8 Tipologies institucionals més esmentades	38
3.9 Agents	40
3.10 Revictimització.....	41
3.11 Obligacions incomplertes / drets vulnerats.....	41
3.12 Patrons de violència institucional masclista.....	43
4 Relats de violència institucional masclista en el sector judicial	45
4.1 Marc de drets de dones, nenes, nens i adolescents en el sector judicial	46
4.1.1 Dret a una vida lliure de violències masclistes i obligació de deguda diligència reforçada	46
4.1.2 Dret a la tutela judicial efectiva i a la imparcialitat judicial	46
4.1.3 Dret a la reparació integral i a no patir revictimització institucional	47
4.1.4 Altres drets afectats.....	48
4.2 Xifres més rellevants del sector judicial	49
4.3 Anàlisi dels relats en el sector judicial: obligacions incomplertes i patrons de violències institucionals masclistes identificats	56
P1. Es normalitza institucionalment la manca d'imparcialitat als jutjats de violència masclista.....	58
P2. S'obstaculitza l'accés a una justícia efectiva, imparcial i reparadora per a les dones que viuen violències masclistes.	61
P3. Es falla en la protecció cautelar i s'exposa institucionalment les víctimes al risc	69

P4. Es castiga les mares protectores mitjançant retirades de custòdia utilitzant marcs pseudocientífics	77
P5. Es falla en l'assistència jurídica gratuïta especialitzada i efectiva	83
P6. Es castiga econòmicament les víctimes de violència masclista.....	89
5 Relats de violència institucional masclista cap a nenes, nens i adolescents.....	95
5.1 Marc de drets per a infàncies i adolescències	96
5.1.1 Dret a la protecció davant de tota forma de violència	96
5.1.2 L'interès superior dels infants i adolescents com a consideració primordial.....	98
5.1.3 Altres drets afectats	99
5.2 Xifres de violències institucionals masclistes més rellevants d'infàncies i adolescències	100
5.3 Anàlisi dels relats sobre nenes, nens i adolescents: obligacions incomplertes i patrons de violències institucionals masclistes identificats.....	106
P1. A les nenes, nens i adolescents se'ls obstaculitza o endarrereix l'accés a mecanismes de protecció efectiva, a la justícia i a la reparació integral.....	108
P2. Les nenes, nens i adolescents no es consideren subjectes de dret, ja que no se les creu sistemàticament ni es té en compte la seva voluntat en les decisions que es prenen sobre elles.....	111
P3. Absència o inadequada valoració del risc en què es troben nenes, nens i adolescents; de fet, es minimitzen, infravaloren o ignoren les situacions de perill	114
P4. Nenes, nens i adolescents són obligats a relacionar-se o, fins i tot, conviure amb el progenitor agressor, cosa que perpetua la seva exposició a la violència masclista en l'entorn familiar.....	117
P5. Se separa, o s'amenaça de separar, nenes, nens i adolescents, de les seves mares, privant-los de la seva relació i del seu vincle de protecció, instrumentalitzant la seva custòdia com un mecanisme de control sobre les seves mares	120
P6. Nenes, nens i adolescents són institucionalitzats de manera desproporcionada o perjudicial basant-se en biaixos de gènere, classe i racialització sobre les seves mares	122
P7. En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents, sota tutela o guarda institucional, pateixen situacions de risc o danys que posen en perill la seva integritat física, psicològica i sexual.....	125
P8. En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents pateixen discriminació racista i masclista en el context educatiu i de convivència	133
6 L'Observatori 2025: xifres per sectors	141
6.1 Les xifres més rellevants del sector policial	142
6.2 Les xifres més rellevants del sector de la salut.....	144
6.3 Les xifres més rellevants del sector social.....	146
6.4 Les xifres més rellevants del sector de protecció a les infàncies i adolescències	148
7 Recomanacions.....	151
RECOMANACIONS GENERALS	152
RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES	153
8 Bibliografia	159

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

NDR:¹ fragment redactat per l'organització que acompanya la dona

"[...] Malgrat els informes policials (sistema VioGén) que alertaven de l'extrema gravetat del cas, [la jutgessa] va denegar la protecció a la víctima i va permetre que l'agressor visqués amb ella i els tres fills que tenien en comú. Aquesta decisió judicial va afavorir l'assassinat [...] davant dels seus tres fills a mans de la seva parella, juntament amb l'intent d'aquest últim de calar foc a la llar familiar".

¹ Nota de la redactora.

1.1

QUI SOM, LA XARXA D'OBSERVATORIS

Som l'**Observatori de Violències Institucionals Masclistes (OVIM)**, una plataforma pionera de la societat civil a l'Estat espanyol dedicada a la incidència política i social. El nostre objectiu és **vigilar que les institucions públiques compleixin amb la seva obligació d'actuar amb diligència deguda** i garantir el dret a una vida lliure de violències masclistes i de discriminació a les dones, nenes, nens i adolescents, des d'una mirada de drets humans, feminista, interseccional i antiracista.

L'OVIM està conformat per **20 organitzacions de la societat civil i cinc expertes** especialitzades en l'atenció, l'acompanyament i la defensa dels drets de dones, adolescents i infàncies, així com en la incidència social i política orientada a l'erradicació de totes les formes de violència masclista, incloent-hi la violència institucional. Aquesta última constitueix una forma de violència especialment greu i sovint invisibilitzada, en la mesura en què es produeix des de les mateixes estructures de l'Estat, sigui per acció o per omissió.

En diferents latituds, les organitzacions feministes **hem resignificat el mecanisme de l'observatori i ens n'hem apropiat com a eina política i metodològica** per visibilitzar les violències masclistes i les vulneracions de drets. Amb la producció de dades quantitatives i qualitatives, contribuïm a **evidenciar el caràcter estructural d'aquestes violències** i a generar coneixement situat que permeti comprendre millor les seves dinàmiques. En aquest marc, l'OVIM impulsa l'elaboració d'informes que documenten i analitzen aquestes violències, i produeix evidència orientada a la transformació social i institucional i a la incidència en les polítiques públiques.

Una de les línies estratègiques de l'OVIM és l'**articulació d'aliances amb observatoris i col·lectius feministes de diferents regions del món**. En aquest sentit, i amb la finalitat d'enfortir la defensa del dret de dones, nenes, nens i adolescents a viure lliures de violències, l'OVIM ha impulsat la construcció d'una **Xarxa Feminista Internacional contra les Violències Institucionals**. Aquesta xarxa es vol configurar com un espai de producció col·lectiva de coneixement que articuli mobilització social, recerca feminista, sensibilització pública i incidència política.

La Xarxa incorpora els aprenentatges i les experiències d'iniciatives consolidades com l'**Observatorio Ciudadano Nacional del Femicidio (Mèxic)**, l'**Observatorio Colombiano de Femicidios** i l'**Observatorio das Mulheres (Moçambic)**, i enforteix així una perspectiva transnacional, interseccional i situada.

Partim del reconeixement compartit que les violències institucionals masclistes són l'expressió de **sistemes d'opressió interconnectats** —com el patriarcat, el racisme, el classisme, l'adultocentrisme i el capacitisme— que impacten de manera diferenciada i agreujada en els col·lectius històricament vulnerabilitzats. Per això, l'articulació en xarxa no sols amplifica la capacitat d'incidència, sinó que també permet **construir marcs analítics i estratègies d'acció que contribueixin a comprendre el caràcter estructural i interconnectat d'aquestes violències** i l'impacte que tenen en la vida de dones, nenes, nens i adolescents.

Anomenar, documentar i denunciar les violències institucionals masclistes constitueix un pas imprescindible per erradicar-lo. En aquest sentit, l'OVIM es posiciona com un actor col·lectiu que, des de la societat civil organitzada, interpel·la l'Estat i contribueix a la **construcció de polítiques públiques orientades a prevenir, reparar i transformar les estructures que sostenen aquestes violències**.

En aquest marc, presentem el segon informe anual de l'Observatori de Violències Institucionals Masclistes. Durant el 2025, l'Observatori va continuar recopilant casos per mitjà del seu canal de denúncia col·lectiva, el valor central del qual resideix en els relats de dones, nenes, nens i adolescents, així com de persones del seu entorn i professionals que les acompanyen. Aquests testimonis esdevenen narratives situades que permeten comprendre no només els fets denunciats, sinó també els recorreguts institucionals, les barreres trobades, les decisions adoptades i l'impacte acumulat que aquestes actuacions provoquen a la vida de les persones que passen per aquest tipus de violència.

Tal com ja es va evidenciar al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), les violències institucionals masclistes no es redueixen a episodis aïllats ni a actuacions individuals, sinó que responen a **dinàmiques estructurals que travessen el funcionament de les institucions i condicionen l'accés efectiu a drets**. Per tant, aquest segon informe pretén seguir visibilitzant aquestes experiències, identificar patrons en l'actuació institucional i contribuir al debat públic i a la transformació de les polítiques i pràctiques institucionals per garantir una resposta basada en drets.

1.2 POSICIONAMENT DEL SEGON INFORME OVIM

Per Violeta Assiego Cruz

La violència institucional masclista constitueix una forma específica de vulneració de drets humans que es produeix quan **l'actuació o omisió dels poders públics genera, perpetua o legitima situacions de desprotecció, revictimització o dany en contextos travessats per desigualtats de gènere**. L'especificitat d'aquesta violència no resideix únicament en actuacions puntuals d'agents públics, sinó en la **reproducció sistemàtica, mitjançant normes, pràctiques, decisions i omissions institucionals, de desigualtats estructurals de gènere que generen dany, revictimització i impunitat**. Aquest informe articula una mirada integrada de gènere, infància i interseccionalitat per identificar quan l'actuació institucional vulnera drets i es pot configurar com a violència institucional masclista cap a les infàncies.

Tal com estableixen els estàndards internacionals de drets humans en matèria de violència per raó de gènere (Sordo Ruz, document intern 2023, p. 9-21), la violència institucional masclista es produeix quan l'Estat, en comptes de garantir protecció, perpetua, tolera o legitima violències contra les dones mitjançant la seva actuació o omisió, i incompleix, per tant, les seves obligacions de diligència deguda (Ivi, p. 36). Des d'aquest enfocament, **la violència institucional masclista no es limita a un àmbit concret, sinó que es pot desplegar en múltiples escenaris: el sistema judicial, els serveis socials, les institucions de protecció a les infàncies, les polítiques públiques, els sistemes d'atenció i cura o els procediments administratius que afecten la vida, la integritat i els drets de les dones i de les nenes, nens i adolescents**. En tots aquests contextos, la violència institucional masclista s'expressa amb decisions aparentment neutres o tècniques que, en realitat, estan travessades per mites i estereotips de gènere sobre les dones, les infàncies, els agressors i les violències masclistes en si. Es tracta de pràctiques institucionals que perpetuen la discriminació i la revictimització de les dones, però també de nenes, nens i adolescents.²

No obstant això, aquests biaixos no operen únicament sobre l'eix del gènere. **L'actuació institucional està travessada per múltiples eixos de desigualtat que interactuen entre si, generant formes agreujades de desprotecció**. L'estatus migratori, la racialització, la pobresa, la discapacitat o la pertinença a minories ètniques incideixen en la manera com les institucions avaluen la credibilitat de les dones, qüestionen les seves capacitats parentals o activen mecanismes de control i separació familiar (AIETI, 2024). **En aquests casos, la violència institucional no només reproduïx desigualtat de gènere, sinó que combina altres lògiques patriarcales -adultocèntriques, racistes i classistes- i produeix formes específiques i agreujades de vulnerabilitat per a les dones i les infàncies** (Àvila *et al.*, 2022, p. 90-93).

Per tant, les pràctiques institucionals que reproduïxen i perpetuen estereotips de gènere i adultocèntrics no són casos aïllats, sinó que formen part d'una estructura de violència patriarcal que també s'exerceix contra nenes, nens i adolescents, i que trasllada els seus efectes directament a la seva vida, la seva seguretat i els seus drets, i que reproduïx relacions de poder basades en el masclisme, el racisme i el classisme. Precisament, **quan aquestes actuacions institucionals afecten nenes, nens i adolescents, la violència institucional masclista adquireix**

² "Perquè es pugui considerar que l'actuació d'un Estat és conforme a l'obligació de la diligència deguda, ha d'estar lliure de mites, prejudicis i estereotips de gènere i sobre les violències masclistes, així com aplicar una perspectiva de gènere i interseccional; si no és així, no es pot considerar com a tal" (Sordo Ruz, 2021, p. 25).

una dimensió especialment greu. No només perquè incideix sobre persones titulars de drets d'interès superior de les quals ha de ser una consideració primordial i la protecció reforçada de les quals constitueix una obligació constitucional i convencional de l'Estat, sinó perquè sovint es produeix en espais on la institució hauria d'actuar com a garant últim de la seva seguretat i benestar.³

En particular, tal com es desenvolupa al llarg d'aquest informe, la intersecció entre gènere i origen migrant ha mostrat un patró específic d'intervenció institucional caracteritzat per **una superior activació de procediments de risc o desemparament, una menor consideració del context de violència de gènere patit per la mare i una tendència a interpretar la precarietat socioeconòmica com a negligència parental.** Això crea dinàmiques en què les dones migrades víctimes de violència de gènere poden veure qüestionada la seva maternitat, mentre l'agressor manté intacta la seva posició processal o els seus drets parentals (AIETI, 2024, p. 41-60).

Això no obstant, les actuacions institucionals que poden reproduir violència institucional masclista no solament es donen en el marc de les violències de gènere. També emergeixen quan **s'utilitza el sistema de protecció a la infància com a eina de control sobre les mares** –mitjançant retirades de guarda o pàtria potestat que penalitzen les dones per la seva situació de vulnerabilitat–,⁴ o quan en els processos d'institucionalització de les infàncies i adolescències es vulneren els seus drets sense fer una valoració adequada del seu interès superior, sense garantir el bon tracte exigible o **sense adoptar un enfocament de trauma que reconegui l'origen del seu patiment i orienti la resposta institucional cap a la recuperació i la reparació.**

Històricament, el desenvolupament dels drets de les dones, les infàncies i les adolescències ha avançat per vies paral·leles, amb escassos punts d'intersecció. Aquesta separació ha tingut conseqüències rellevants en l'anàlisi de les violències masclistes, perquè ha dificultat una comprensió integral dels contextos en què aquestes violències es reproduïen des de les mateixes institucions. En particular, ha contribuït a fer que les vulneracions de drets que pateixen nenes, nens i adolescents quedin invisibilitzades, bé perquè es dilueixen en anàlisis centrades exclusivament en les persones adultes, bé perquè s'aborden des de **premisses paternalistes i assistencialistes que ignoren les relacions de poder que travessen les infàncies i, entre elles, la subordinació estructural de les dones.**

Aquest informe parteix de la convicció que tots dos marcs, el dels drets de les dones i el dels drets de les infàncies i adolescències, no només són compatibles, sinó que es reforcen mútuament. Hi pot haver i hi ha d'haver una perspectiva de gènere en la protecció de les infàncies, de la mateixa manera que és imprescindible incorporar una perspectiva d'infàncies en l'anàlisi de les violències masclistes quan hi ha nenes, nens o adolescents presents o afectats per decisions institucionals. Aquesta mirada s'ha d'articular, a més, des d'un enfocament interseccional, que tingui en compte com s'entrecrua el gènere amb altres eixos

³ "La violència institucional no només perjudica les criatures i les seves mares, sinó que també deteriora el nostre Sistema democràtic, trencant les possibilitats de protecció per part de les institucions a les nenes, nens i adolescents víctimes de violència sexual i/o de gènere" (Àvila *et al.*, 2022, p. 242).

⁴ Entre les actuacions identificades a l'informe s'assenyalen, entre altres, decisions judicials als jutjats de família que, en prioritzar de manera acrítica la relació paternofamiliar, poden perpetuar la violència institucional en obligar nenes i nens a mantenir contacte o convivència amb els seus presumptes agressors; pràctiques arbitràries que vulneren el dret a la tutela judicial efectiva i que revictimitzen i criminalitzen les mares; la manca d'investigació adequada en casos de violència sexual i/o de gènere contra nenes, nens i adolescents; així com resolucions judicials que suposen una forta limitació de la relació maternofamiliar i que poden derivar en mesures extremes com arrencar nenes i nens de les seves mares, retirar la custòdia a favor del pare, imposar visites supervisades a punts de trobada familiar (PTF) o, fins i tot, la institucionalització en centres de protecció. Vegeu Àvila *et al.* (2022).

de desigualtat estructural –com l'origen racial o ètnic, la situació administrativa, la pobresa o l'exclusió social, la salut–, que condicionen tant l'exposició a la violència com la resposta institucional. **L'absència d'aquesta triple mirada –de gènere, d'infàncies i d'interseccionalitat– ha contribuït a donar respostes fragmentades, contradictòries o directament perjudicials** per part de les institucions, sobretot en àmbits com la justícia, els serveis socials, els sistemes de protecció de les infàncies o les polítiques públiques de prevenció i atenció a les violències masclistes.

Des d'aquest enfocament, les nenes, nens i adolescents s'han de considerar subjectes plens de drets i víctimes directes de les violències institucionals masclistes, incloent-hi aquelles que es produeixen per acció o omissió de les institucions. Aquestes actuacions no solament constitueixen una vulneració dels seus drets, sinó que produeixen un impacte rellevant i acumulatiu en la seva integritat no sols física, sinó també emocional, amb la qual cosa afecten la seva sensació de seguretat, els seus vincles i el seu desenvolupament, i poden provocar un dany traumàtic quan la resposta institucional és desprotectora, contradictòria o revictimitzadora. En aquest sentit, aquest informe no es limita a la categoria de “filles i fills de dones víctimes de violència de gènere”, ja que entén que el concepte de “**violència vicària**” (Assiego Cruz, 2024) **és insuficient per donar compte de la pluralitat de situacions en què nenes, nens i adolescents són víctimes de violències masclistes en l'àmbit familiar i veuen vulnerats els seus drets de resultes d'actuacions o omissions institucionals** travessades per biaixos de gènere i lògiques adultocèntriques. Aquestes decisions institucionals els invisibilitzen, els fan mal i vulneren el seu interès superior perquè desconeixen la seva condició de víctimes amb drets propis i reproduïxen dinàmiques que incideixen negativament en el seu desenvolupament emocional, físic i psicològic.

Per desgràcia, malgrat els avenços normatius en el reconeixement formal dels drets de les infàncies i adolescències persisteixen greus dèficits en la seva aplicació efectiva: **per manca de diligència deguda, per l'absència d'escolta real i adaptada a l'edat i maduresa, per la primacia de criteris adultocèntrics en la presa de decisions i per l'ús de manera descontextualitzada i contrària a la seva finalitat protectora de principis primordials com l'interès superior del menor**, que a la pràctica són invocats per perpetuar estereotips de gènere que vulneren els drets de les infàncies en la valoració jurídica i administrativa de les decisions institucionals que els afecten.

Sota aquesta premissa, **l'informe anual de l'OVIM adopta de manera explícita una decisió metodològica i política: situar també al centre els drets de nenes, nens i adolescents**. En aquest sentit, aquest informe incorpora un capítol específic dedicat als casos de violències institucionals masclistes en què nenes, nens i adolescents són les víctimes centrals dels relats, és a dir, aquells en què els relats mostren que les violències s'exerceixen de manera principal i directa sobre elles i ells. Aquest capítol monogràfic respon a un objectiu clar: atorgar un pes analític propi a les seves experiències i evitar així que quedin ocultes en lectures sectorials o en narratives centrades exclusivament en allò adult.

Aquest segon informe de l'OVIM aspira a contribuir a un debat públic informat i, sobretot, a una transformació institucional real: una resposta estatal basada en els drets humans, lliure d'estereotips i amb diligència deguda reforçada, que garanteixi protecció, accés efectiu a recursos, recerca adequada i reparació integral, tant per a dones com per a nenes, nens i adolescents. **La finalitat última és clara: que les institucions deixin de ser un espai de revictimització i es converteixin, sense excepcions, en garants efectius de drets.**

1.3 METODOLOGIA DE L'INFORME

L'Observatori de Violències Institucionals Masclistes basa la seva estratègia principal d'observació en el **Canal de Denúncia Col·lectiva**, una eina destinada a **recollir, documentar i visibilitzar** situacions de violències institucionals masclistes a l'Estat espanyol. La finalitat del Canal no és l'acompanyament individual de casos, sinó la sistematització d'experiències per identificar dinàmiques recurrents, possibles patrons de manca de diligència deguda i de vulneracions de drets, amb l'objectiu de contribuir a la incidència social i política.

La informació es recopila mitjançant **tres formularis en línia**, adreçats a diferents perfils:

- ▶ Formulari per a dones i adolescents
- ▶ Formulari per a persones de l'entorn
- ▶ Formulari per a organitzacions, professionals o activistes⁵

Per tal de protegir la privadesa i no suscitar expectatives inadequades sobre la finalitat del Canal, els formularis adreçats a dones i adolescents i a l'entorn són anònims.

Els formularis combinen **preguntes tancades** (per facilitar l'anàlisi quantitativa) i un **espai obert de relat** que permet descriure les violències institucionals masclistes viscudes, el context, les actuacions institucionals, el seu impacte i els elements clau del cas.

Un cop són rebuts, els casos es revisen i analitzen per determinar si compleixen els criteris per classificar-los com a violències institucionals masclistes (VIM).

La classificació es fa partint de dos **criteris complementaris**:

- ▶ **Criteri definitori:** el cas s'ha d'enquadrar dins la definició de VIM, és a dir, s'ha de referir a accions o omissions atribuïbles a institucions, serveis o agents del sector públic (o en exercici de funcions públiques) que provoquen dany, desprotecció, revictimització o vulneració de drets en contextos travessats per desigualtats de gènere, que afecten dones, adolescents, nenes i nens.
- ▶ **Criteri metodològic:** el relat ha de contenir informació mínimament concreta i contextualitzada que permeti vincular els fets descrits amb l'actuació (o manca d'actuació) d'una o diverses institucions. Aquest criteri no implica verificació externa, sinó que estableix un llindar de detall per poder codificar i analitzar el cas amb coherència.

⁵ És important assenyalar que la informació recollida pel canal en línia de l'OVIM pot estar subjecta a determinats biaixos d'accés. Encara que aquest format s'ha dissenyat per garantir l'anonimat, la seguretat i la facilitat de denúncia, som conscients que pot provocar barreres per a algunes dones. Tal com s'assenyala al llarg de l'informe, poden operar bretxes digitals, per exemple en el cas de dones amb baixa o nul·la alfabetització digital o amb dificultats d'accés a internet o a dispositius digitals. Aquestes limitacions podrien contribuir a una infrarepresentació de determinades experiències de violència institucional masclista a les dades recollides. L'OVIM és conscient d'aquests reptes i continua treballant per identificar i reduir aquestes barreres, amb l'objectiu de millorar progressivament l'accessibilitat i la representativitat del canal de recollida de casos.

L'OVIM, com a plataforma de la societat civil, **parteix del principi de veracitat dels testimonis compartits**. El treball de l'Observatori consisteix a recollir, ordenar i analitzar les experiències narrades.

Cada cas s'analitza de manera individual i es codifica en una base de dades dissenyada per integrar informació quantitativa i qualitativa. La **codificació** inclou, entre altres, les dimensions següents:

- ▶ Perfil: edat, país de naixement i nacionalitat.
- ▶ Factors de discriminació autopercebuts vinculats a la VIM viscuda, en coherència amb l'aplicació d'un enfocament interseccional.
- ▶ Conseqüències i impacte (emocionals/psicològiques, físiques, econòmiques, administratives/legals, laborals i amb l'entorn).
- ▶ Nenes, nens i adolescents afectats.
- ▶ Institucions concretes i sectors que exerceixen VIM.
- ▶ Tipologies institucionals.
- ▶ Agents que cometen les VIM.
- ▶ Context previ de violència masclista (quan correspon) i caracterització de les violències institucionals com a revictimitzadora o primària, segons el relat.
- ▶ Obligacions institucionals incomplertes i drets vulnerats, d'acord amb un marc de drets humans i diligència deguda.
- ▶ Patrons de VIM: accions i omissions recurrents identificades a partir de l'anàlisi del conjunt de relats.

La classificació i codificació es fa mitjançant un procés de treball col·lectiu que inclou la revisió individual de casos i unes sessions de contrast amb un equip multidisciplinari vinculat a l'OVIM. Aquestes sessions permeten resoldre dubtes de classificació, homogeneïtzar criteris i assegurar consistència en l'assignació de sectors, patrons, drets vulnerats i obligacions incomplertes.

Per tal de facilitar la correcta interpretació de les dades presentades en aquest informe, és important assenyalar que l'anàlisi es porta a terme a partir de diferents **unitats d'observació**, cosa que implica que alguns percentatges es calculen sobre una base de dades (N) diferent.

En primer lloc, l'informe distingeix el **total de casos rebuts** a través del canal de denúncia col·lectiva, que el 2025 pugen a 152. Després del procés de revisió i classificació metodològica, **139** d'aquests casos van ser identificats com a violències institucionals masclistes (**casos de VIM**), i constitueixen la base principal per a l'anàlisi de la majoria de xifres presentades.

En segon lloc, l'anàlisi també considera el **total d'institucions concretes assenyalades** en els casos, ja que un mateix cas pot involucrar més d'una institució o servei públic. Per aquesta raó, el nombre total d'institucions assenyalades és de **252**, xifra que s'utilitza com a base per definir els sectors més esmentats i les tipologies d'institucions on es concentren les violències institucionals masclistes relacionades. El sistema no permet assenyalar la mateixa institució dues vegades en el mateix cas.

Així mateix, l'informe incorpora una anàlisi específica dels **agents assenyalats** en els casos de VIM, entesos com els perfils professionals als quals s'atribueix la comissió de les violències institucionals masclistes. En aquest cas, la unitat d'anàlisi també difereix del nombre total de casos, perquè en un mateix cas es poden assenyalar diversos agents, i un mateix perfil professional pot aparèixer a diferents institucions o serveis ⁶. Per això, no podem saber el percentatge de mencions d'un agent vinculat al total de casos de VIM, sinó que aquest percentatge es calcula sobre la base del total d'agents assenyalats. Com a resultat d'això, el total d'agents assenyalats és de **299**.

En conseqüència, al llarg de l'informe, alguns indicadors es calculen sobre el total de casos de VIM (N = 139), mentre que altres es basen en el total d'institucions assenyalades (N = 252) o en el total d'agents assenyalats (N = 299). A cada apartat s'especifica la base de càlcul utilitzada quan cal, amb una nota a peu de pàgina per ajudar a la correcta interpretació de les dades.

Per aprofundir en els relats, s'ha utilitzat metodologia qualitativa complementària, per mitjà de **tres entrevistes en profunditat** en tres casuístiques considerades paradigmàtiques, que es troben al capítol 2, "Històries que mai no haurien d'haver succeït". Es van escollir aquests casos perquè il·lustren diferents patrons, involucren múltiples institucions i provoquen un impacte significatiu en les dones, nenes, nens i adolescents que els van viure. Les entrevistes es van fer a diferents perfils de persones i totes havien patit en primera persona les violències institucionals masclistes:

- ▶ Tres joves extutelades pel sistema de protecció a les infàncies.
- ▶ Un fill i la seva mare, víctimes de violències institucionals masclistes des del sistema de justícia.
- ▶ Una dona supervivent de violència masclista que va afrontar múltiples violències institucionals masclistes.

Els casos recopilats a través del canal de denúncia col·lectiva durant el 2025 constitueixen, sobretot, **relats situats d'experiències concretes**. No obstant això, la seva anàlisi conjunta permet identificar patrons i dinàmiques que transcendeixen allò individual. Les xifres que s'hi presenten no descriuen episodis aïllats, sinó que donen compte de **formes recurrents d'actuació institucional que afecten de manera sistemàtica l'exercici de drets de les dones, nenes, nens i adolescents**. Malgrat que el nombre de casos no pretén oferir una representació estadística del conjunt de l'Estat, sí que configura un material significatiu des del punt de vista social, polític i jurídic, que permet observar tendències i assenyalar sectors i agents clau que exerceixen violències institucionals masclistes.

Per tant, aquest informe s'inscriu en una doble finalitat: d'una banda, **visibilitzar i sistematitzar experiències** que sovint resten fragmentades o invisibilitzades; i de l'altra, **contribuir a enfortir una resposta institucional** basada en la diligència deguda, la perspectiva de gènere, d'infàncies i interseccional. Les veus recollides no només descriuen situacions de violència, sinó que **interpel·len directament les institucions públiques en la seva obligació de prevenir, protegir, investigar, sancionar i reparar**. Amb aquest marc metodològic, tot seguit es presenten els principals resultats de l'anàlisi realitzada, amb l'objectiu d'aportar evidència que permeti avançar cap a institucions que garanteixin els drets de dones, nenes, nens i adolescents.

⁶ Per exemple, una treballadora social pot exercir funcions en un servei sanitari, en un jutjat o en un centre de serveis socials.

2

**Històries que
mai no haurien
d'haver succeït**

2.1 "MAMA, PER QUÈ NO ENS CREUEN?"

Aquesta és la història d'en Jan, de 22 anys, i de la seva mare, la Rosa. Un relat travessat per la violència exercida per la parella, un home que la maltractava físicament i psicològicament i que, durant la infància d'en Jan, també el va agredir sexualment. Quan en Jan tenia només vuit anys, mare i fill van trobar el valor per alçar la veu i demanar protecció, confiant en unes institucions que, sense que ho sabessin, acabarien posant en dubte els seus testimonis.

Ens remuntem al 2008. La Rosa coneix per internet un home, en Rodrigo, de qui no triga gaire a enamorar-se. Passen llargues nits al telèfon fins que decideix fer el pas d'anar a conèixer-lo al seu país natal. Quinze dies són més que suficients per adonar-se que vol formalitzar la relació. La Rosa li aconsegueix una feina, per la qual cosa ell s'anima a venir a la seva ciutat, i comencen una vida en parella al costat d'en Jan. Però la il·lusió d'aquest nou començament, no triga gaire a estroncar-se. **"El tenia una manera de castigar el meu fill basada en la violència física.** L'estirava de les orelles excusant-se que aquesta forma d'educar era part de la seva cultura", explica la Rosa, que confessa que, aleshores, ja sentia que en Rodrigo li deia mentides de manera reiterada. "Era una persona agressiva encara que, de portes cap enfora, pogués semblar agradable", comparteix en Jan, que aclareix que no va sentir mai **confiança** cap a ell. La situació, explica la Rosa, va anar augmentant de gravetat: "El molestava que dediquéssim temps a llegir un conte al meu fill. També tenia gelosia de la gossa, i una vegada la va llançar escales avall". Va ser un primer any de mals auguris en què en Jan va començar a fer-se pipi a les nits mentre la Rosa suportava un maltractament tant físic com psicològic constant: "Un dia et donaré una pallissa i no ho sabrà ningú, perquè jo al puny m'hi poso un drap i no et deixo cap senyal".

"El molestava que dediquéssim temps a llegir un conte al meu fill. També tenia gelosia de la gossa i una vegada la va llançar escales avall."

Tenint en compte aquest patró, no és estrany que a la Rosa el sorprengués veure com, als dos anys de l'arribada d'en Rodrigo a les seves vides, aquest començava a tenir una relació més estreta amb en Jan: li comprava joguines, passejaven junts de la mà... Els dissabtes al matí es quedaven sols a casa mentre la Rosa feia hores al seu negoci, una coneguda botiga del barri. En Jan ho aprofitava per jugar una estona als videojocs perquè, entre setmana, com a alumne responsable que era, no tenia mai temps. "Si vols seguir jugant una o dues hores més, has de venir una estoneta amb mi", li va dir una vegada en Rodrigo. Així, amb estratègies de xantatge i manipulació relacionades amb el joc, va començar un període d'agressions sexuals continuades que s'allargà dels sis als vuit anys del nen.

“Va començar un període d'agressions sexuals continuades que s'allargà dels sis als vuit anys del nen.”

Han passat més de 15 anys des de llavors. Tant la **culpa** com la **ràbia** han acompanyat en Jan durant molt de temps. També la sensació de nebulosa respecte a com es va precipitar el final de la història. Mare i fill fan memòria: “Recordo estar al sofà i que el meu fill em va dir alguna cosa a cau d'orella. Vaig necessitar que m'ho repetís tres vegades per entendre el que m'estava dient”, recorda la Rosa, que va agafar en Jan de la mà per amagar-se a la galeria de casa i preguntar-li amb més calma. “Em va descriure el que havia passat utilitzant paraules que no eren pròpies d'un nen de la seva edat, tan innocent”. Nervis, nus a l'estómac, ansietat... La Rosa va trucar a la seva germana per preparar una excusa ràpida. Van dir a l'agressor que la tia d'en Jan tenia alguna cosa per ensenyar-los mentre la Rosa agafava la bossa i a la gossa, i baixaven precipitadament al carrer. Alguna cosa devia sospitar l'agressor, que va deixar anar un: **“Confio en tu, eh, Jan?”**.

Una denúncia per partida doble

La nit de la confessió va precipitar, com no podia ser altrament, el primer contacte institucional per a mare i fill. “La meva ment ha esborrat moltes escenes amb el pas del temps a conseqüència del trauma viscut. Recordo explicar el que em passava a la meva mare, però poca cosa més”, aclareix en Jan, al qual aquella mateixa nit es van emportar en ambulància a l'**hospital** de referència per fer-li una exploració física, que no pas psicològica. “L'únic que ens van dir és que no tenia ferides anals ni similars. Com si una agressió sexual a un nen es regís per la penetració”, lamenta la mare.

“L'únic que ens van dir és que no tenia ferides anals ni similars. Com si una agressió sexual a un nen es regís per la penetració.”

La Rosa, amb la seva germana, se'n van anar amb la policia mentre en Jan passava el que quedava de nit amb altres familiars. Ja era la una de la matinada. Una vegada a comissaria, va explicar les agressions sexuals que el seu fill havia patit, però també la violència masculista que ella suportava des de feia anys. Sense esperar-ho ni haver-ho meditat, un dels agents li va dir que, si no posava també una denúncia per violència de gènere, no li farien “ni cas amb el nen”. En conseqüència, en va sortir amb **una denúncia per maltractaments i una altra per abús sexual infantil**. “Estava en xoc, vaig sentir que signava papers sense assabentar-me de res”.

“Un dels agents li va dir que, si no posava també una denúncia per violència de gènere, ‘no li farien ni cas amb el nen.’”

Després d'un parell de dies sense dormir, els van citar als **jutjats** corresponents. Sense saber-ho, mare i fill s'iniciaven en un perillós laberint de violències institucionals masculistes que s'allargaria més del que es pensaven.

Si només fos la jutge

Nou del matí. Mare i fill entraven, per primera vegada a la vida, a un jutjat de Violència sobre la Dona. En Jan recorda tant la **inseguretat** com el **desconcert** que sentia en aquell espai desconegut per a ell. Mentre veia la seva mare plorar, pensava: “Espero que no em separin d'ella”. Un desig que no es compliria.

“Jo era un nen innocent que no sabia d'on havia tret la força i les paraules per explicar allò a la meva mare”, explica en Jan, mentre recorda com el van portar a una sala amb joguines on no van deixar passar la Rosa. “Des del primer instant en què es va tancar la porta, vaig sentir aquell lloc com a **no segur**”, confessa. No s'equivocava gaire, perquè, des d'un mirall, la jutge, l'agressor i els dos advocats observaven el seu comportament sense que ell ho sabés. “Et qüestionen si has fet bé, si hauries d'haver callat. Quines opcions tens? Un nen de vuit anys no es pot prendre la justícia pel seu compte. Sembla que l'única opció sigui seguir aguantant l'abús”, lamenta ara el jove de 22 anys.

“Et qüestionen si has fet bé, si hauries d'haver callat.”

“Quines opcions tens? Un nen de vuit anys no es pot prendre la justícia pel seu compte.”

A la Rosa la va rebre una agent judicial amb cara de pocs amics: “Para ja de plorar, que això és el que has volgut aguantar tu tots aquests anys”, li repetia aquella dona mentre ella se sentia, com a mínim, “traumatitzada”. Poc després, la **pèrit psicòloga** l'entrevistava en una petita sala. La va escoltar des del primer moment, encara més, es va posar del seu costat. Això sí, **la va advertir que li havia tocat una de les pitjors jutgesses**: “No es creu mai les víctimes, es posiciona sempre del costat de l'agressor”. Una confessió inesperada a la qual li va seguir una ordre molt clara: “Si al judici dius res del que t'acabo de explicar, ho negaré”. La mateixa psicòloga va parlar amb la resta de la família, a qui va animar a comprar un bitllet a l'agressor perquè tornés a la seva terra, sabent que la justícia no faria res per aquesta família...

Durant les **diligències prèvies**, la Rosa va seguir suportant comentaris totalment fora de lloc per part de l'agent judicial: "Si has volgut aguantar aquesta suposada agressió, és problema teu". La jutgessa, tal com l'havien alertat, també es va sumar a aquesta espiral de violència: "Em cridaven que contestés amb un 'sí' o amb un 'no' quan moltes preguntes que em feien requerien certs matisos", explica la Rosa. Preguntes tendencioses, com ara si en Jan es quedava bé després de passar un temps amb l'agressor, unes preguntes que ella es veia incapaç de respondre per l'estat d'ansietat en què es trobava.

"Preguntes tendencioses, com ara si en Jan es quedava bé després de passar un temps amb l'agressor, unes preguntes que ella es veia incapaç de respondre per l'estat d'ansietat en què es trobava."

L'experiència aquell dia amb l'**advocat d'ofici** també va ser per oblidar. Va arribar, va mirar l'historial que li havia donat la policia, i va deixar anar un: "Uf, tot això?". A part de demanar una **ordre de protecció** que la jutgessa va denegar, la Rosa va tenir constantment la sensació que no se la informava de la manera deguda: "Pensava que estàvem en un judici. Ha estat fa poc que he entès que van ser unes prèvies", confessa.

Trobar-se l'agressor pels passadissos és una de les violències més freqüents que hi ha als jutjats. "Ens vam queixar perquè estàvem escoltant la seva veu a poca distància. Però ens van esbrincar dient-nos que aquell senyor, igual que nosaltres, era lliure de caminar per on volgués", ens explica la Rosa. En Jan no recorda veure en Rodrigo perquè la seva família es va encarregar de tapar-li els ulls en tot moment; li van proporcionar, doncs, aquesta protecció i seguretat que ningú més no va donar en aquell fatídic dia.

Però el més esfereïdor encara havia d'arribar. Després d'unes quantes hores més esperant instruccions, el seu advocat els va dir que anava a menjar mentre els donava una targeta de contacte per si de cas. Llavors, l'agent judicial que tant malestar els havia causat va aparèixer per demanar un parell de firmes a la Rosa mentre els deia que tot havia acabat. Tant incrèdula com morta de por, la Rosa va preguntar: "Però és que el deixareu lliure?". I l'agent va respondre: "Senyora, vostè ha estat tot el matí dient mentides. El senyor és lliure perquè és una persona igual que vostè, que qualsevol. Ens ha donat tant el telèfon com l'adreça d'uns familiars seus amb qui s'allotjarà". Aquesta frase ho va canviar tot. En Rodrigo no tenia familiars a Espanya, amb prou feines si tenia coneguts. L'adreça que havia donat era la del negoci de la Rosa. "L'agent, que fins aleshores havia estat un terror per a mi, es va convertir en un àngel. Li va canviar la cara. Ens va dir que no es podia fer res perquè la jutgessa ja havia marxat, però que retenia l'agressor deu minuts perquè poguéssim fugir", recorda la Rosa mentre explica com, amb la seva mirada, aquella dona li va dir: "**Ara us crec**".

Viure amb por

Un cop al carrer, en Rodrigo va trigar poc més d'uns minuts a trucar a la Rosa. Com de costum, li demanava perdó. Es veurien només una vegada més, amb el pare d'ella al davant, perquè ell pogués recollir les seves coses del pis. Encara que li van recomanar que es tanqués per un temps, ella va haver de continuar obrint la botiga perquè les factures no es pagaven

soles. Anava a treballar cada dia amb por, se li escapaven les llàgrimes. Alhora es van assabentar que l'agressor s'havia mutat a un pis a prop del seu negoci. En Jan recorda que veia la cara de l'agressor en altres persones, que en sortir de casa sempre mirava a banda i banda, i que en Rodrigo seguia trobant maneres de fer-se notar: correus electrònics, trucades... "Era viure amb un pànic constant. **No m'entrava al cap que no ens haguessin cregut.** Veia la meua mare plorar i no entenia res", comparteix el jove fent introspecció d'allò viscut. I afegeix: "A hores d'ara em costa moltíssim confiar en la gent o obrir-me a altres persones, més enllà de la meua família". Seqüeles pròpies d'aquesta absència de protecció i reparació que han fet que no se senti segur de compartir el que ha passat amb ningú a banda de la seva mare, amb la qual fins i tot, de vegades, també li costa parlar-ne.

"A hores d'ara em costa moltíssim confiar en la gent o obrir-me a altres persones, més enllà de la meua família."

La denúncia per abusos sexuals va seguir el seu curs, per la qual cosa en Jan havia de seguir acudint a la Unitat d'Atenció a la Família i Dona (UFAM) per a les valoracions pertinents. Va ser aquesta unitat, la mateixa que no havia vist indicis clars al principi, la que va determinar, mesos després, que el relat del nen sempre havia estat cert: **"Per tot el que hem esmentat, vam concloure abús sexual molt probable"**. En aquella època, mare i fill s'havien assabentat que **l'agressor havia fugit al seu país**. I justament això és el que va dir la Rosa a Fiscalia quan li van telefonar preguntant per en Rodrigo: "Després d'aquesta trucada, no vam tornar a saber mai res de la Justícia ni d'un judici que no es va fer mai", expliquen.

"Encara que sé que seria beneficiós per a mi rebre un acompanyament psicològic, no em sento amb forces de compartir tot això amb algú desconegut."

Tant en Jan com la Rosa no poden evitar preguntar-se què hauria passat si s'haguessin sentit protegits. Lamenten que no es posés una ordre de protecció que ho podria haver canviat tot. Al llarg d'aquests anys, en Jan ha patit greus episodis de **paranoia i tics nerviosos**. El jove s'ha tancat en si mateix i li costa molt anar a teràpia. "He tingut alguna forta crisi de ràbia en reviure el que ha passat. Em costa no sentir-me culpable per absolutament tot. A més, encara que sé que seria beneficiós per a mi rebre un acompanyament psicològic, no em sento amb forces de compartir tot això amb algú desconegut", se sincera. La seva mare també arrossega seqüeles físiques i mentals que l'han portat a la incapacitat laboral completa: agorafòbia, fibromiàlgia i fatiga crònica, a més d'una artritis hereditària. En Jan ho té clar: "Dedicar-te a la Justícia és escollir una feina en què, segons el que facis, **pots acabar determinant la vida d'una persona per sempre**".

2.2 TOT EL QUE ENS VA PASSAR EN EL SISTEMA DE PROTECCIÓ

T'imagines escapar de la violència a través del sistema de protecció per acabar sentint-te, novament, desprotegida? Aquestes són les històries de la Fatou, l'Elvira i la Leo, tres joves extutelades pel sistema de protecció a les infàncies que, després de passar anys sota la custòdia de l'Estat, ara s'enfronten als reptes de cada dia arrossegant les seqüeles d'uns centres de menors que, alhora que abandonen, de vegades també violenten.

Arribem a l'entrevista amb una mica de nervis. Sabem que escoltarem testimonis difícils, encara que necessaris, per no oblidar un entramat de violències institucionals masculistes que, per ara, segueix passant desapercebut. Ens trobem amb l'**Ana**, activista que va estar cinc anys en un centre de protecció de menors a Espanya. Ella és el contacte directe que ens ha permès arribar a la resta. Les tres joves ens reben amb un somriure. La **Fatou**, d'origen malià, té poc més de vint anys, va estar tutelada dels sis als divuit com a conseqüència d'una infància complicada en què la pobresa i les violències físiques i sexuals van ser les grans protagonistes: "El meu pare tenia esquizofrènia. Pegava la meva mare i les meves germanes. Després d'aquests episodis, la meva mare va acabar desenvolupant una depressió crònica complexa". Serveis socials va donar la veu d'alarma i, a partir d'això, la Fatou va passar a formar part del sistema de protecció a les infàncies. La seva història té alguns punts en comú amb la de la **Leo**, de 23 anys i família senegalesa. Ella va recórrer a l'Estat intentant fugir de les agressions psicològiques i sexuals del seu pare. "La meva mare no va voler que tirés endavant la denúncia per por de perdre l'estabilitat econòmica que el meu pare ens donava. No sé per què no es va gestionar d'una altra manera". El relat de l'**Elvira**, espanyola de 24 anys, és lleugerament diferent. Ella, juntament amb tres de les seves cinc germanes i germans, va entrar al sistema en signar el seu pare una declaració d'abandonament. "La meva mare estava malalta. El meu pare treballava i la cuidava. I els fills estàvem força desatesos". L'Elvira es va començar a ajuntar amb males companyies i a faltar a classe. Tot i que, segons apunta, el seu comportament va empitjorar quan va ingressar al centre terapèutic, el primer d'uns quants per on passaria. "Em van separar dels meus altres germans; els van enviar a centres educatius. Em van prometre que em durien amb ells, però era mentida. Això va fer que em tornés una nena rebel, plena de ràbia, que s'escapava per veure'ls i va anar arrossegant, a poc a poc, una forta depressió", aclareix.

"Em van separar dels meus germans; els van enviar a altres centres. Em van prometre que em durien amb ells, però era mentida. Això va fer que em tornés una nena rebel, plena de ràbia."

Durant les més de dues hores de conversa, sorprèn veure com les seves històries es recolzen malgrat partir de violències masclistes i sexuals diferents, així com haver passat per centres de diferents territoris. Traumes compartits arran de dinàmiques violentes i normes de conducta que no haurien de ser pròpies d'un sistema que, en principi, retira custòdies per donar a aquestes nenes i nens un present millor i un futur més just.

Sense educació sexual responsable

Un taller cada any a càrrec dels centres de salut primària. Aquesta és l'educació sexual que rebien les nenes a partir de la primera menstruació al centre on va estar la Fatou. L'orientació es basava que elles aprenguessin a cuidar-se, en lloc d'ensenyar-los a ells a respectar límits. Malgrat ser un centre de menors mixt, la Fatou explica que els seus companys homes no van rebre mai cap xerrada. "Els educadors et deien que els nois no necessitaven tractar aquests temes". No hi ha res que sorprengui l'Elvira, que comparteix que en el seu cas va veure com a totes les seves companyes, incloent-hi a ella mateixa, se'ls suggeria que prenguessin píndoles anticonceptives quan quedar-se embarassades esdevenia una possibilitat real.

La manca d'educació sexual responsable no només connectava amb el poc rerefons dels tallers, sinó també amb l'absència d'acompanyament, especialment en casos en què els nens havien patit agressions sexuals prèvies. La Fatou recorda fins a tres casos en què nens que havien estat agredits al nucli familiar acabaven agredint sexualment altres companys: "Ningú els acompanyava en el trauma, per la qual cosa ells no sabien gestionar aquesta emoció. És cert que el centre es va emportar una penalització enorme però, tot i així, **no hi va haver mai una restauració**. Es tracta d'un exemple clar d'un sistema de protecció en què no s'aborden els traumes ni les violències masclistes viscudes, sinó que s'educa sota la lògica de la repressió i s'obvia qualsevol tipus d'acompanyament.

"Nens que havien estat agredits sexualment van acabar agredint altres companys perquè ningú els havia acompanyat en el trauma."

La professionalitat de les persones que estan a càrrec de les criatures no hauria de ser negociable. Totes coincideixen a haver-se trobat **tant amb educadors com amb educadores que mantenen relacions especials o tractes de favor amb nenes o nens d'aquests centres**. En alguns casos, fins i tot es traspassaven les línies de confiança, amb acostaments que donaven a entendre que hi havia hagut una trobada sexual prèvia. "Ho feien davant de tothom perquè comptaven amb el silenci còmplice de la resta de l'equip. Ningú reconeixia res per no desautoritzar-se", afegix l'Elvira, que recorda perfectament el cas d'un educador que va estar amb dues nenes del centre alhora. "Jo no sé si elles ho sabien, però recordo que una de les nenes fins i tot s'escapava a les nits per anar a casa d'ell", sentència.

La roba no es quedava enrere en aquesta espiral de dinàmiques tan preocupants. Roba ampla, pantalons per sota del genoll o sostenidors esportius, passant per prohibicions estrictes com la de no poder maquillar-se. **Codis de vestimenta restrictius i moralitzants** que responien a una lògica de sexualització de les nenes que donava a entendre que, segons l'aparença física, es podia desencadenar un assetjament o una agressió futura. La Leo va viure una cosa semblant als 15 anys en un dels pisos per a menors en què va estar. Va suportar comentaris masclistes dels seus companys sobre la mida dels seus pits. La seva educadora n'era testimoni,

però no hi va intervenir ni va posar límits. Encara més, es va sumar a aquest clima d'humiliació dient-li que "amb aquest tipus de roba, buscava provocar" o que "era una promíscua per sortir amb nois". Aquestes situacions li van causar un fort sentiment d'**humiliació i inseguretat**.

Agressions sexuals que es posen en dubte

L'abril del 2016, una coneguda va proposar a l'Elvira d'escapar del centre i anar a dormir al pis d'un amic. Una proposta que a ella, amb només 14 anys i moltes ganes de sortir d'un lloc on no se sentia segura, li va resultar més que atractiva. El que Elvira no sabia és que era víctima d'un engany massa corrent en aquest tipus de situacions. No va ser l'única. En aquest pis, ella i dues noies més van ser violades per dos homes d'uns 30 anys, que les van drogar a consciència. "No ho vaig arribar a saber mai amb certesa, però es diu que aquesta noia treia diners per portar-nos al pis". Segons aclareix l'Ana, el proxenetisme forma part d'un patró comú al sistema de protecció i, encara que és vox populi, no hi ha cap protocol d'intervenció en aquests casos. El comportament dels educadors tampoc no va ser el que esperava l'Elvira. "No he rebut mai cap tipus d'acompanyament. L'educador que va parlar amb mi no em va animar a denunciar en cap moment. **Vaig sentir que es dubtava del meu relat**". Per sort, sí que va sentir el suport d'altres educadores, a més de companyes del centre i les seves pròpies germanes, que havien estat les primeres a assabentar-se del que havia passat. El procés de denúncia, encara que exhaustiu, va ser positiu perquè va resultar que no era la primera vegada que algú denunciava l'agressor pels mateixos fets. "El que no recordo és si se'm va oferir algun servei especialitzat en agressions sexuals, més enllà de pastilles", explica l'Elvira, que expressa una certa pèrdua de memòria de les experiències allà viscudes perquè anava tot el dia "drogada".

"Encara que el proxenetisme és un patró comú al sistema de protecció de menors, no hi ha cap protocol d'intervenció."

Un model d'intervenció autoritari

Als centres terapèutics compten amb equips que poden **receptar medicaments** sense necessitat d'acudir a un o una professional externa. L'Elvira explica que els donaven antipsicòtics atípics com la quetiapina o l'olanzapina **de manera sistemàtica**, cosa que els deixava en un estat de **sedació**. A ella, a més, li van receptar fluoxetina com a antidepressiu. "Recordo que una vegada em vaig resistir a prendre'm les pastilles i un educador em va agafar pels cabells fins a forçar-me a empassar-me-les". No va ser l'únic maltractament que va rebre: "Els agradava castigar-te tenint-te dreta de cara a la paret durant hores mentre lluitaves contra una somnolència causada per tanta pastilla".

El **dret a la privadesa** era un dels més restringits com a conseqüència d'aquestes formes de violència institucional masclista. "La meva primera nit vaig haver de despullar-me davant d'una educadora per passar a la dutxa, tot i haver dit que no ho volia fer", recorda l'Elvira que, en aquell moment, tenia uns 14 anys. Segons recorda, als espais compartits "només podies parlar de temes personals a viva veu perquè tothom t'escoltés, però estava prohibit fer-ho amb una amiga o un grup petit". Finalment, afegeix que els obligaven a **no tenir contacte físic ni contacte visual** mantingut amb ningú: "Després surts al carrer, algú et toca i, és clar, t'espantes". Són pràctiques d'un model d'intervenció autoritari que passaven al centre terapèutic on va estar l'Elvira.

“Els agradava castigar-te tenint-te dreta de cara a la paret durant hores mentre lluitaves contra una somnolència causada per tanta pastilla.”

Un racisme que ho impregna tot

“Tot allò que no és culturalment espanyol passa a ser innecessari”. D’aquesta manera, l’Ana descriu les pràctiques racistes que operen als centres de menors. Segons explica, és corrent celebrar un dinar de Nadal, però es posen grans obstacles perquè algú pugui practicar el Ramadà: “T’intenten treure les teves arrels ridiculitzant tradicions sota el mantra de fer-te neutral”, considera l’Ana. Se li suma la Fatou, que explica que a ella la van qüestionar per no voler menjar porc: “No es va fer des d’una invitació a la reflexió, sinó des d’una lògica de súper insistència i de judici que recordo molt despectiva”. Els cabells també eren un problema afegit per a les noies afrodescendents: no proporcionar-te un xampú adequat per al teu tipus de cabell o, fins i tot, insinuar que sempre el portaves brut eren actituds freqüents tant entre companys com d’educadors que, sens dubte, parlaven des del desconeixement.

Les històries de vida d’aquestes joves poden semblar excepcionals, però no ho són. **Les persones tutelades s’emancipen molt abans que la mitjana de la població** –habitualment als 18 anys–. A aquesta emancipació forçada l’acompanyen tot un seguit de traumes causats per les violències masclistes viscudes prèviament, però també per les violències institucionals masclistes exercides des dels centres de menors. La Fatou i la Leo compten actualment amb acompanyament psicològic privat, una cosa poc habitual atesa la situació de vulnerabilitat econòmica amb què aquestes noies es troben quan surten dels centres. “He pogut treballar temes com la dependència emocional o la canalització de la ira, que són clau tenint en compte la violència viscuda, l’abandonament... Encara no hem obert la caixeta de la violència sexual, però potser és un tema al qual toca anar apropant-se a poc a poc”, comparteix la Leo.

“Jo no puc oblidar que em van treure d’un lloc on estava malament, per portar-me a un altre on vaig estar pitjor”, sentència la Fatou.

Totes elles somien a fer una carrera universitària. Totes tres celebren aquesta ànima resilient que els ha permès tirar endavant en un sistema en què **a les joves extutelades se les abandona a la seva sort**. “Jo no puc oblidar que em van treure d’un lloc on estava malament, per portar-me a un altre on vaig estar pitjor”, sentència la Fatou. La Leo ha tret forces fa poc per reiniciar la denúncia per agressions sexuals continuades contra el seu pare. Ella mateixa s’ha vist envoltada d’un procés judicial desgastador en què s’ha sentit qüestionada per cossos policials, advocat, educadors socials i psicòlegs. “Igual que passa als centres de menors, **és gairebé impossible que ens protegeixin els mateixos que, estant tan lluny de la nostra realitat, ni tan sols s’han molestat a acostar-se a comprendre-la**”.

2.3 “ELL EM VA MATAR, EL SISTEMA VA REMATAR”

El relat que ens comparteix la Juana és el d'una àrdua batalla amb múltiples ares-tes. Supervivent de violència masclista després de tres llargs anys, fa més de vint que està atrapada en el pervers laberint de l'administració: la fredor dels jutjats, la fiscalització de serveis socials i la negativa a un pis de protecció oficial són alguns dels obstacles que han minvat els seus múltiples intents de reparació.

Independent, liberal, plena de vitalitat, així es recorda la Juana en aquella època en què, mentre treballava com a administrativa, feia hores extra en un pub de nit. Va ser precisament allà on va conèixer en Raúl, un jove amb força diners que, ara ho sap, li va mentir des del primer moment: “Tenia un clauer amb la foto d'un nen, li vaig preguntar si era el seu germà i em va dir que sí. Temps després vaig saber que, en realitat, aquell nen era el seu fill, i que tenia una dona i una família que enganyava”. Aquella primera mentida va ser suficient perquè ella prengués distància, una decisió que a en Raúl no li va fer cap gràcia: “Et mataré tant a tu com a tothom que doni la cara per tu”. El maltractament psicològic seria tan sols un dels molts mecanismes intimidatoris que l'agressor faria servir contra ella.

La situació era tan crítica que, quan va saber que tornava a estar embarassada, va intentar avortar. Al veïnat tothom deia que qualsevol dia la mataria, però mai ningú va trucar al 112.

No va passar gaire temps fins que la Juana va decidir donar una segona oportunitat a la seva història. En Raúl havia deixat la seva dona, així que van fer el pas d'anar-se'n a viure junts al barri, situat als suburbis d'una gran ciutat. En aquell mateix instant, començaria **la roda d'un maltractament que ningú no va saber veure**. “Em feia llevar cada dia a les cinc del matí per preparar-li el túper i vestir-lo amb la roba de la feina. A poc a poc em vaig anar allunyant completament del meu entorn per fer que em dediquéss només a les feines de la casa”, recorda. Tot va ser tan ràpid que, amb les primeres empentes, arribaria també el primer embaràs. Aleshores, en Raúl s'havia tornat un total addicte a la cocaïna. És més, moltes vegades obligava la Juana a consumir-ne si no volia rebre una pallissa. D'entre totes les violències, potser la sexual és la que més li ha costat identificar: “T'obligava a practicar certes postures sexuals i, si t'adormies o paraves, et pegava o et llençava aigua”, recorda la Juana amb dolor. A poc a poc, en Raúl va començar a fer la seva vida sense donar-li cap explicació. Se n'anava de viatges internacionals a la recerca de sexe, sense saber on s'allotjava o quan tornaria a casa. La situació era tan crítica que, quan va saber que tornava a estar embarassada, va intentar avortar. Al veïnat tothom deia que qualsevol dia la mataria, però mai ningú va trucar al 112. “Recordo unes vacances abans del naixement del nostre segon fill en què es va estar tres dies sense parlar-me. Era estiu, però anava vestida amb pantalons llargs perquè no se'm veiessin tots els

blaus”, acaba la Juana, que encara no entén com va poder sobreviure a aquelles pallisses amb anells de cent grams i amb mantes que esmorteïen els cops.

Més de vint anys de violència institucional masclista

El primer contacte amb les institucions arribaria al començament del 2006 després d'una nit de drogues en què la Juana acabaria per avisar Emergències. Flaixos d'oxigen, sirenes d'ambulància, un rentat d'estómac i les seves criatures escortades per la policia. És el poc que recorda del que seria el primer capítol de la seva lluita contra el sistema. **La van derivar a psiquiatria, des d'on es va activar el protocol per violència de gènere.** D'allà, va anar directa a comissaria a posar la denúncia acompanyada per la seva mare: “Recordo no ser conscient de com seria d'important aquella primera declaració perquè ningú em va informar ni em va acompanyar en el procés”. Durant les cautelars, el seu advocat d'ofici li va aconseguir una **ordre de protecció**, encara que **el procés judicial no tiraria mai endavant per falta de proves**: “No es van presentar informes mèdics ni comunicats de lesions. En aquell moment, jo m'havia tornat a veure amb la meva exparella, de manera que l'advocat no es va voler complicar la vida”, creu la Juana. I continua: “Ara que ha passat el temps, crec que s'hauria d'haver actuat d'ofici”.

“No es van presentar informes mèdics ni comunicats de lesions. Aleshores, jo m'havia tornat a veure amb la meva exparella, per la qual cosa l'advocat no es va voler complicar la vida.”

Després de tornar amb en Raúl, les agressions es van agreujar, per la qual cosa la Juana va decidir anar-se'n, amb els seus fills, a viure amb els pares. Després d'aquesta decisió, es va obrir un nou procés legal per determinar la **custòdia** de les criatures. Aquest procés acabaria amb **un règim de visites per a l'agressor que vulnerava l'ordre d'allunyament previà**. “Era tot tan traumàtic que recordo acabar a l'hospital amb atacs d'ansietat cada cop que havia d'anar a declarar a algun lloc”, lamenta. A poc a poc, la depressió se li anava apoderant. Va intentar treure's la vida fins a dues vegades, però ni tan sols això va ser suficient per a la inspecció mèdica, que li va donar l'alta obligant-la a reincorporar-se a la feina, després de tot el que havia viscut.

Poc després va arribar l'acompanyament psicològic i jurídic d'una organització feminista que assisteix dones que han viscut violències sexuals. “Recordo com de forta em sentia quan entrava als jutjats acompanyada d'aquella advocada”, somriu la Juana. Gràcies a ella es va aconseguir **revocar la guarda i custòdia**, que va acabar sent íntegra per a la mare sense règim de visites. Això va donar lloc a una **pensió alimentària** (que l'agressor no pagaria mai) i al **dret d'ella a quedar-se al domicili familiar**. Però la violència masclista no va cessar. La Juana va rebre constants amenaces de mort que la van obligar a abandonar el pis familiar que li havia correspost per dret: “El dia que vaig anar a buscar les meves pertinences no em va acompanyar cap policia”, lamenta. De sobte, tant la Juana com els seus fills es van veure vivint en un pis de menys de 45 metres quadrats al costat dels seus pares. És aleshores quan la Juana considera que va començar el seu “desgast psicofuncional”: “Em passava hores documentant-me per després anar a les institucions i que tot se'm denegés”.

Por dels serveis socials

Anar als serveis socials era una de les experiències més aterridores. Recorda que l'atenien amb tant de despotisme que sentia que estava constantment en un judici. "Tenia la sensació que em miraven com si m'anés a beneficiar d'alguna cosa, com si m'aprofités de la situació", recorda. Un sentiment completament injust tenint en compte que mai no va rebre cap ajuda. I és que les seves cites pautades als serveis socials eren més per rendir comptes de la seva capacitat com a mare que per a un veritable acompanyament davant la seva situació: "Vaig haver de demanar unes quantes instàncies de sol·licitud de canvi de professionals perquè el maltractament per part de les professionals era insostenible", determina.

L'episodi més impactant va arribar de la mà del director del col·legi d'un dels seus dos fills. La Juana es va reunir amb aquest senyor per parlar dels més de setanta expedients que havien obert al nen en menys de dos mesos. "Li van col·locar l'etiqueta d'alumne problemàtic sense tenir en compte que era un nen amb molta ràbia acumulada, que havia patit una gran violència quan estava al fetus i al seu primer any de vida, i que tenia un TDAH diagnosticat", explica la seva mare, que recorda obrir-se en canal amb aquell home que, ràpidament, s'aliaria amb els serveis socials. "Li vaig explicar el maltractament que estava rebent per part de la treballadora social. Li vaig explicar que fins i tot tenia gravacions. Però només va servir perquè, des dels serveis socials, em castiguessin sis mesos sense assistència social", comparteix amb desesperació.

"Las dinámicas de fiscalización son recurrentes en organismos que no se han parado a entender cómo funcionan los mecanismos de impacto de la violencia machista."

Durant l'entrevista que dona lloc a aquesta narrativa ens acompanya també la Sara, psicòloga d'una entitat feminista que actualment acompanya la Juana. En paraules de la Sara, "el tracte cap a les víctimes per part de les institucions canvia brutalment quan els diuen que estan vinculades a nosaltres o que estan sent acompanyades". Segons aquesta professional, "les dinàmiques de fiscalització són recurrents en organismes que no s'han parat a entendre com funcionen els mecanismes d'impacte de la violència masclista".

La lluita per un habitatge

La batalla aquí explicada, per desgràcia, no ha estat només amb els serveis socials. "Si fos tan fàcil, nosaltres també tindríem un habitatge". Això és el que deien a la Juana des de l'administració competent cada vegada que posava damunt la taula, tant el dret com **la necessitat urgent d'accedir a un pis de protecció oficial** com a víctima de violència masclista amb una ordre de protecció vigent i una incapacitat total reconeguda. Seguir vivint en aquelles condicions, en una casa tan petita, amb els dos fills, era de tot menys sostenible. Per això, al cap de poc temps, a la Juana no li va quedar més remei que **ocupar** un habitatge públic tancat des de feia més de set anys. Les professionals la van advertir: "Si ocupes, estaràs posant en risc els teus fills". El que no sabien, o semblaven no voler saber, és que tant ella com els seus fills feia anys que estaven en risc, en part, per la manca de protecció d'aquests mateixos òrgans competents. "Vam estar uns quants anys en aquest habitatge ocupat, fins que va arribar el

primer **desnonament**”, explica. A partir d’això, entrarien en un laberint de diferents ocupacions acompanyades, sempre, d’altres desnonaments. “Ningú no em va informar mai del meu dret a un habitatge d’emergència social. Vaig haver d’ocupar perquè no vaig tenir alternativa i vaig patir dos desnonaments que ens van marcar, tant a mi com als meus fills, de per vida”, sentència.

“Si fos tan fàcil, nosaltres també tindríem un habitatge”, li deien cada vegada que posava damunt la taula la necessitat urgent d’accedir a un pis de protecció oficial com a víctima de violència masclista.”

L’any 2023, després d’una cursa que semblava no tenir meta final, la Juana va decidir **portar l’impagament de pensions per la via penal**. Gràcies a aquest moviment, es va activar una nova ordre de protecció pel no compliment de la pensió d’aliments i, a partir d’aquí, va poder entrar oficialment a les llistes d’espera per accedir a un habitatge de protecció oficial, ara sí, com a víctima reconeguda de violència masclista. Tot i la bona notícia, una última garrotada estava a punt de sumar-se a una cadena de maltractaments acumulats: “Un dia em van trucar de les oficines d’habitatge. Fins a tretze trucades. Em van dir que hi havia un pis disponible per a mi. Havia patit tant que vaig necessitar preguntar-ho unes quantes vegades per assegurar-me que era veritat”, recorda amb incredulitat, doncs bé, al cap d’una estona es va assabentar que havia estat un error de l’empresa externa encarregada de fer aquest tipus de trucades.

Per a la Juana és important que se sàpiga que no s’està complint amb la normativa que atribueix a les víctimes de violència masclista el dret preferent a l’adjudicació d’un habitatge del fons de lloguer social. Ho diu amb la tranquil·litat de qui, per fi, després de més de dues dècades, ha aconseguit un lloc on reiniciar la seva vida. Però també amb el dolor de qui mai no tornarà a ser la que una vegada va ser. “Sempre he volgut treballar en el meu procés traumàtic, però la manca d’habitatge ha estat un obstacle”, s’acomiada la Juana. I és que, després de tot el que s’ha explicat aquí, hem de preguntar-nos: **Com esperen les institucions que les víctimes de violència masclista aconsegueixin la reparació, quan es veuen obligades a lluitar per tenir un lloc on poder dormir, juntament amb les seves filles i fills, en pau?**

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

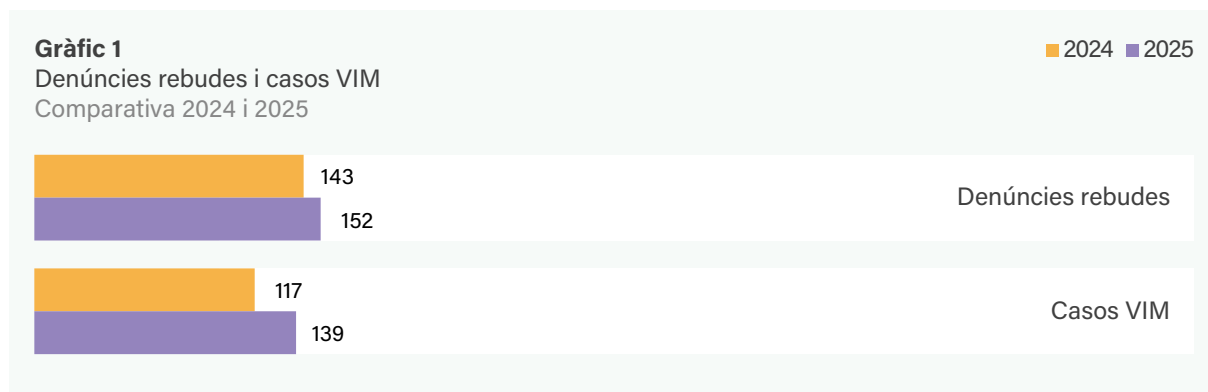
"Va passar la primera vegada, el 2010. La meua filla tenia un any. Va intentar matar-me i jo vaig aconseguir sortir corrent descalça amb la nena en bolquers als braços sense mirar enrere fins a la comissaria de la policia nacional (...) En estat de xoc i pànic em van prendre declaració, el policia em va dir que li semblava una mica exagerat."

3.1 DENÚNCIES COL·LECTIVES REBUDES

Durant l'any 2025, l'OVIM ha rebut **152 casos** a través del seu canal en línia de denúncia col·lectiva. Més de la meitat de les denúncies provenen de la província de Barcelona (57,6 %), seguides per Tarragona (6,5 %) i Màlaga i Biscaia (4,3 %). Aquesta configuració territorial s'explica perquè el 55 % de les organitzacions que conformen el Consell OVIM són a Catalunya. Un dels principals reptes actuals és ampliar la presència de l'OVIM al conjunt de l'Estat.

3.2 CASOS DE VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES (VIM)

Del total de denúncies rebudes (152), s'ha determinat que el **91,4 % corresponen a casos de violències institucionals masclistes**, això representa un total de **139 casos de VIM**⁷.

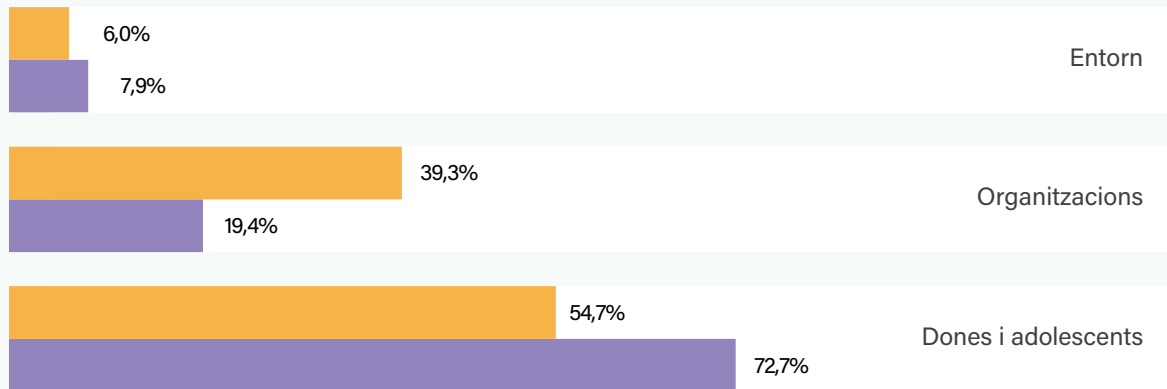
La manera de recollir aquests casos és a través de tres tipus de formulari: el formulari de dones i adolescents, el formulari de persones de l'entorn i el formulari d'organitzacions. L'any 2025, els casos de VIM arribats mitjançant el formulari de **dones i adolescents** van assolir el **72,7 %, xifra que representa un augment de 18 punts sobre el percentatge del 2024**. Són casos de violències institucionals masclistes explicats en primera persona. El **19,4 %** dels casos provenen del formulari d'**organitzacions, professionals o activistes** i un **7,9 %** dels casos, del formulari adreçat a l'entorn de les dones, nenes, nens i adolescents que han viscut la VIM.

⁷ Dels 152 casos, el 91,4% són VIM, un 5,3% no s'ha classificat per manca d'informació, i un 2% s'ha classificat com a casos de violència institucional, és a dir, situacions en què s'identifiquen vulneracions derivades de l'actuació o omissió de les institucions, però en què no s'observa de manera clara un component de gènere en la violència institucional. El 1,3% restant és la categoria "altres", que inclou casos que va rebre l'Observatori però que no van tenir lloc a l'Estat espanyol, per la qual cosa no han estat classificats.

Gràfic 2

Formularis d'entrada al canal de denúncia. Percentatges. Casos VIM.
Comparativa 2024 (N = 117) i 2025 (N = 139)

■ 2024 ■ 2025

3.3 PERFIL DE LES DONES, NENES, NENS I ADOLESCENTS: EDAT

Els casos que arriben al canal de denúncia col·lectiva de l'OVIM permeten traçar un perfil aproximat de les persones que han patit violències institucionals masclistes i extreure'n algunes conclusions rellevants sobre la seva distribució per edat.

La distribució dels casos de VIM per franges d'edat mostra, igual que el 2024, una concentració més gran en les etapes centrals de la vida adulta. El percentatge més elevat se situa al grup de **31 a 40 anys (27,3 %)**, seguit molt de prop pel de **41 a 50 anys (26,6 %)**. A continuació, destaca la franja de **21 a 30 anys (20,1 %)** i la de **51 a 60 anys (14,4 %)**.

Els casos de VIM en edats més avançades, entre **61 i 70 anys**, representen el **3,6 %** del total. Per la seva banda, les franges més joves presenten percentatges inferiors, encara que no irrelevants: **6 a 11 anys (2,9 %)**, **12 a 13 anys (2,2 %)**, **16 a 17 anys (0,7 %)** i **18 a 20 anys (2,2 %)**.

Igual que al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), aquestes dades evidencien que **la incidència més gran registrada es concentra entre dones de 31 i 50 anys**. Aquesta franja coincideix amb el tipus de denúncia més freqüent a l'OVIM: dones que han viscut violències masclistes i acudeixen a les institucions a la recerca d'acompanyament i reparació. Amb tot, reben violències institucionals i viuen noves situacions de revictimització. Malgrat això, les VIM travessen totes les etapes de la vida, incloent-hi la infància i l'adolescència, cosa que confirma el seu caràcter transversal i estructural.

D'altra banda, les dones **de més de 61 anys** representen únicament el 3,6 % dels casos registrats. Aquesta dada pot apuntar no tant a una menor incidència de les violències institucionals masclistes, com a més dificultats a identificar-les i reconèixer-les en edats avançades, així com a **possibles barreres d'accés als mecanismes de denúncia de l'OVIM**. En aquest sentit, el fet que el canal de denúncia col·lectiva s'articuli en línia, amb l'objectiu de garan-

tir l'anonimat i la seguretat, podria crear també una bretxa digital que limiti la participació d'aquest grup d'edat.

Si bé les franges més joves representen percentatges inferiors, les conseqüències de les violències institucionals masclistes no se circumscriuen exclusivament a la persona que les experimenta de manera directa, sinó que s'estenen al seu entorn proper. En el **87,1 %** dels casos s'assenyala que hi ha **més d'una persona impactada per les VIM**. Entre les persones afectades s'esmenten filles i fills, mares o pares, germanes, amigues, parelles o cònjuges i companyes de classe o de feina, cosa que evidencia el caràcter relacional i expansiu d'aquestes violències.

Cal assenyalar que l'anàlisi d'aquest informe també ha permès identificar casos en què nenes, nens i adolescents no van ser registrats inicialment com a víctimes centrals en el formulari del canal de denúncia, però que, en canvi, la seva afectació es va reconèixer clarament a partir de la informació facilitada. En aquestes situacions, encara que la denúncia estigués centrada en l'experiència de la dona, el contingut del testimoni evidenciava que les actuacions o decisions institucionals impactaven directament en les infàncies i adolescències implicades. A partir d'aquesta lectura analítica s'han identificat **44 casos en què nenes, nens i adolescents es poden considerar víctimes centrals de les violències institucionals masclistes relacionades**⁸, cosa que representa el **31,7 %** del total de casos de VIM analitzats. Aquesta dada confirma que, en una proporció significativa de situacions, les decisions i actuacions institucionals no

⁸ Els casos de VIM en què nenes, nens i adolescents són considerats víctimes centrals dels relats, s'analitzen i exploten de manera específica per primera vegada en aquest informe. Al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025) es va presentar informació relativa a nenes, nens i adolescents com a persones afectades en termes generals, sense destriar si ocupaven un lloc central en la configuració del cas. En conseqüència, la dada corresponent al 2025 no és directament comparable amb les xifres publicades a l'informe anterior.

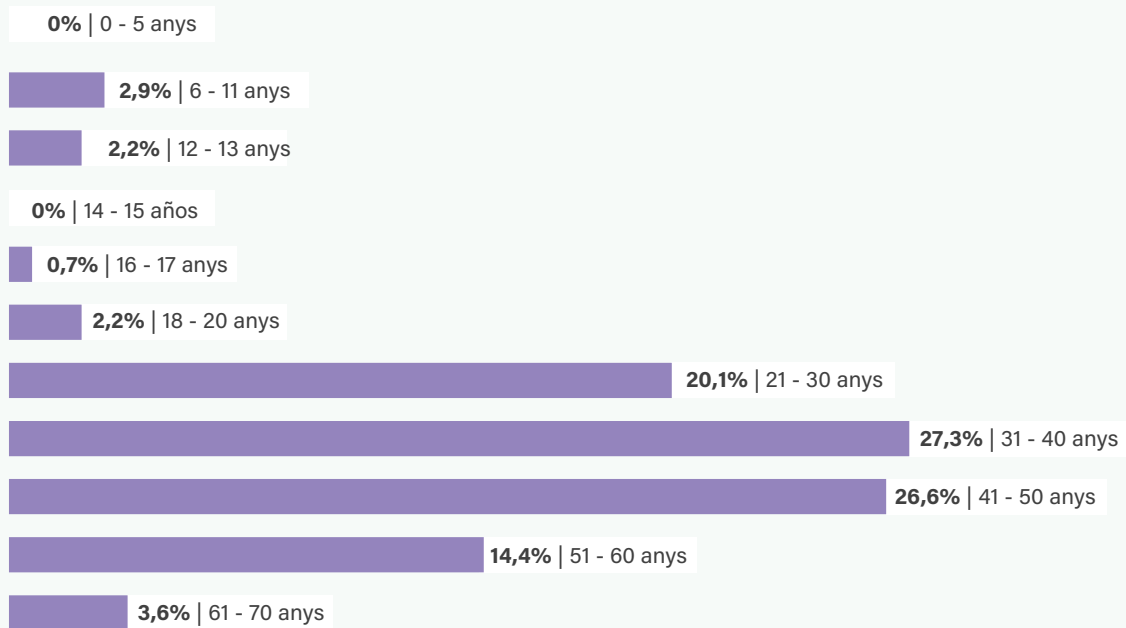
només incideixen de manera indirecta sobre la infància, sinó que la situen al centre mateix de la vulneració de drets. L'anàlisi específica d'aquests casos es desenvolupa al capítol 5 d'aquest informe.

En coherència amb l'aposta conceptual i analítica d'aquest segon informe, el capítol 5 desenvolupa una anàlisi quantitativa i qualitativa específica dels casos en què nenes, nens i adolescents són víctimes centrals dels relats⁹.

Gràfic 3

Franges d'edat. Percentatges. Casos VIM.

N = 139

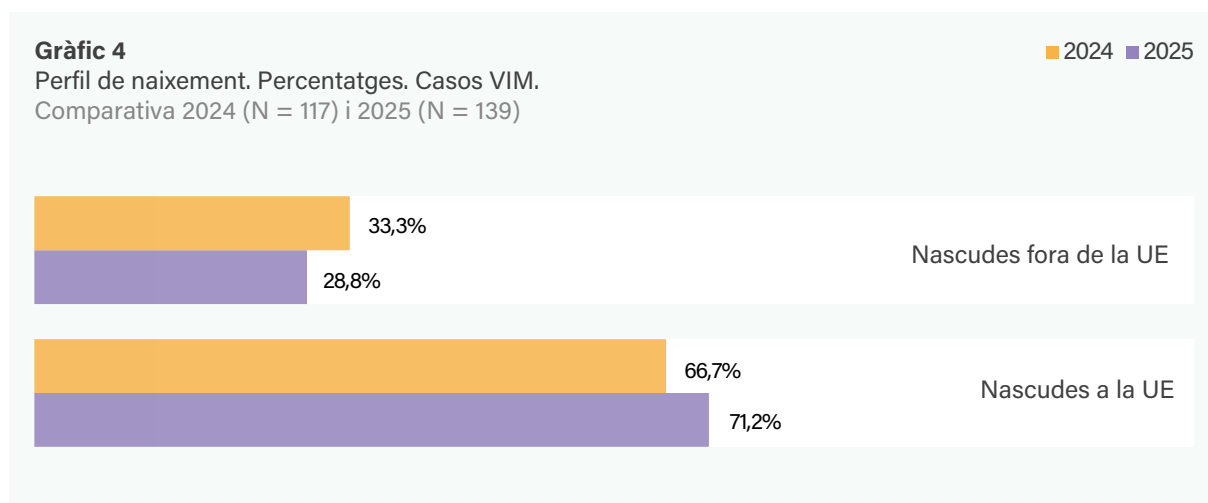

⁹ En els casos de VIM que tenen com a víctimes centrals dels relats nenes, nens i adolescents no es disposa d'informació sistematitzada sobre el seu perfil (edat, gènere i nacionalitat). Això és degut al fet que, durant el 2025, el formulari del Canal de Denúncia no incloïa de manera estructurada la recollida de dades individuals quan hi havia múltiples víctimes en un mateix cas. En conseqüència, aquesta informació depenia exclusivament del que s'incorporava al relat, per la qual cosa no sempre estava disponible de manera completa o homogènia. Tot i això, aquesta limitació metodològica s'ha corregit: d'ençà del 2026 s'ha implementat una millora en el formulari extern que permet registrar casos amb més d'una víctima, incorporant per a cada persona afectada un apartat específic de perfil (edat, gènere i nacionalitat). Aquesta modificació permetrà comptar amb dades desagregades i més precises en el proper informe, de manera que enfortirà l'anàlisi interseccional de les violències institucionals masclistes que afecten les infàncies i les adolescències.

3.4

PERFIL DE LES DONES, NENES, NENS I ADOLESCENTS: ORIGEN I NACIONALITAT

L'anàlisi del perfil de dones, nenes, nens i adolescents que han sofert violències institucionals masclistes i han estat registrats a l'OVIM mostra que el **71,2 %** ha nascut a la Unió Europea i el **69,1 %** a l'Estat espanyol. Aquestes dades representen un augment respecte de l'any 2024, quan el percentatge de persones nascudes a la Unió Europea va ser del 66,7 % i de persones nascudes a l'Estat espanyol, del 62,9 %. Igual que al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), trobem una sobrerrepresentació de les dones migrades en els casos de VIM registrats. En aquest informe, representen un **28,8 %** del total, una xifra molt superior al seu pes en el conjunt de dones que viuen a l'Estat espanyol, on, segons les darreres dades disponibles, constitueixen el 13,7 % del total de dones (INE, 2024).

Les dones nascudes fora de la Unió Europea que han relatat en el canal de denúncia haver patit violències institucionals masclistes provenen de diversos països, sobretot d'**Argentina, Marroc i Colòmbia**.

Una altra dada rellevant indica que, del total de persones no nascudes a la Unió Europea, un **52,5 % sí que té nacionalitat espanyola, un 30 % no en té i un 17,5 % està en tràmit**, una consideració important a l'hora d'analitzar les VIM, ja que la situació administrativa incideix de manera directa en la manera com les persones interactuen amb els serveis públics, en l'accés efectiu a drets i en el tracte rebut per part de les institucions.

3.5

DISCRIMINACIONS AUTOPERCEBUES

La perspectiva interseccional és central a l'OVIM perquè permet comprendre que les violències institucionals masclistes **no afecten totes les dones, nenes, nens i adolescents de la mateixa manera**, sinó que es configuren a partir de la **interacció entre múltiples eixos de desigualtat**. El fet d'incorporar aquesta mirada implica reconèixer que l'articulació de diferents sistemes d'opressió pot intensificar la vulnerabilitat, dificultar l'accés a drets i condicionar les possibilitats de denúncia i reparació.

El 2025, el **95,7 %** dels casos de VIM incorpora **almenys un factor de discriminació autopercebut** vinculat a les violències institucionals masclistes viscudes¹⁰. Aquestes dades confirmen la centralitat de l'enfocament interseccional en l'anàlisi i revelen que les VIM no operen en un buit neutral, sinó que es configuren en **contextos travessats per múltiples desigualtats estructurals**.

Igual que al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), la forma de discriminació més assenyalada continua sent **"per masclisme"**, que està present en el **77 % dels casos**. Aquesta dada referma l'arrel patriarcal percebuda que sosté i reproduïx les violències institucionals masclistes. En segon lloc, se situa la discriminació **"per racisme/origen"**, que arriba al **62,6 %** de les mencions i experimenta un augment especialment significatiu de **19,9 punts percentuals en comparació del 2024 (42,7 %)**¹¹. Aquesta xifra resulta particularment preocupant si es considera que gairebé duplica la percepció general de discriminació per origen ètnic a l'Estat espanyol, situada al voltant del 33 % (CEDRE, 2025), **cosa que evidencia una intensificació de les dinàmiques de racialització**¹² en els itineraris institucionals vinculats a les violències masclistes.

En tercer lloc, hi ha la discriminació per **classe social**, esmentada en un **22,3 %** dels casos. Li segueix la discriminació per **edat**, que arriba al 20,1 % i mostra un increment notable respecte al 12,8 % registrat l'any anterior. En cinquè lloc se situa el **capacitisme**, en un **16,5 %**¹³. En proporcions menors s'esmenta la discriminació vinculada al **consum de drogues** i l'estigma associat al **treball sexual**, totes dues en un **1,4 %**, i finalment la discriminació relacionada amb la **privació de llibertat** i l'**orientació sexual**, en un **0,7 %** cadascuna.

¹⁰ Al canal de denúncia col·lectiva es posa a disposició un conjunt d'opcions (multiresposta) per indicar quins eixos de discriminació es relacionen amb la violència viscuda: "per ser dona", "per ser nena o nen", "per ser adolescent", "per edat", "per discapacitat", "per salut mental", "per ser consumidora de substàncies", "per situació socioeconòmica", "per situació administrativa irregular", per país d'origen, "per color de pell, trets físics o altres", "per ser gitana", "per cultura", "per ètnia", "per religió", "per identitat de gènere", "per preferència sexual", "per ser treballadora sexual", "per no saber llegir, escriure o expressar-se en l'idioma local", "per trobar-se en privació de llibertat", "per antecedents penals", "per ser una família monomarental". Totes aquestes discriminacions són autopercebudes, és a dir, les dones responen de manera subjectiva sobre quines d'aquestes creuen que han influït en les VIM viscudes.

¹¹ Inclouen els casos que s'han indicat: color de pell, país d'origen, idioma, situació administrativa irregular, ètnia, cultura, religió.

¹² En aquest informe s'utilitza el concepte de racialització per referir-nos als processos socials, polítics i institucionals mitjançant els quals determinades persones o col·lectius són classificats, diferenciats i tractats de manera desigual a partir de característiques associades a l'origen, l'ètnia, el color de pell, la nacionalitat o la situació administrativa. Optem per no utilitzar el terme raça, ja que des del punt de vista científic les races humanes no existeixen com a categories biològiques. Tanmateix, el racisme sí que existeix i opera com un sistema social de jerarquització i discriminació que produeix desigualtats reals. El concepte de racialització permet precisament analitzar aquests processos sense reproduir la idea de la raça com a categoria natural.

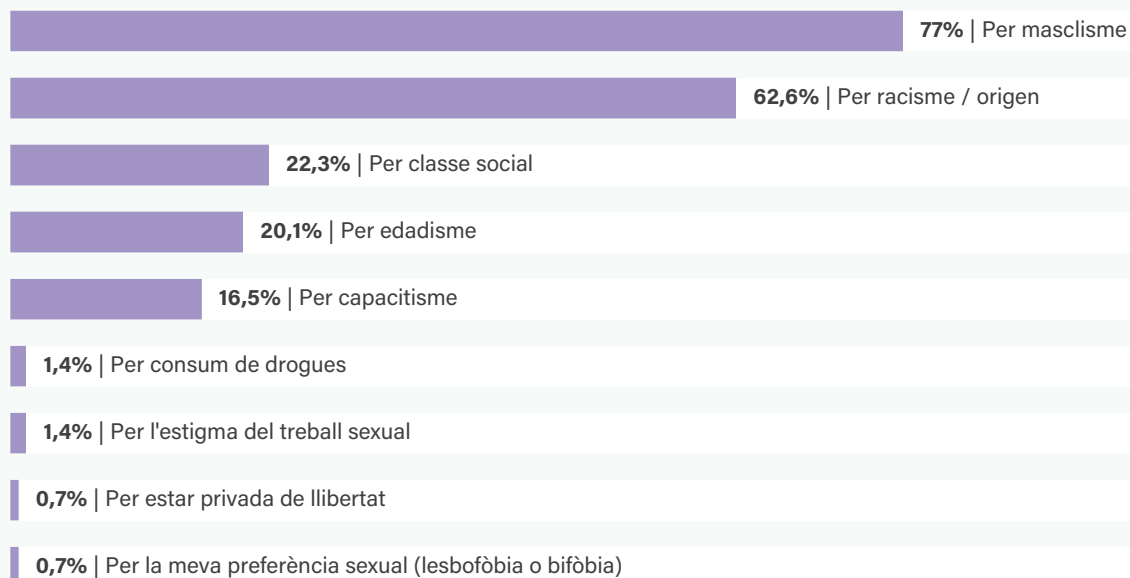
¹³ Inclouen els casos en què s'ha indicat salut mental i discapacitat.

Tot plegat, aquestes dades no només confirmen la persistència de múltiples eixos de discriminació en la configuració de les VIM, sinó que mostren una **intensificació particular de les dimensions associades al racisme i l'edat**. Això reforça la necessitat d'una anàlisi que articuli de manera consistent gènere, origen, classe i altres factors de jerarquització social.

Gràfic 5

Factors agrupats de discriminació interseccional autopercebuda. Percentatges. Casos VIM.

N = 139

Des d'una **perspectiva interseccional**, els factors de discriminació autopercebuts també canvien segons si les dones han nascut a la Unió Europea o fora. A la Taula 1 podem veure com en el cas de les dones, nenes, nens i adolescents nascudes a la UE, el principal factor de discriminació és el masclisme, seguit de la classe social, l'edatisme, el capacitisme i en cinquè lloc el racisme/origen. **En el cas de les dones nascudes fora de la Unió Europea, el racisme/origen és el principal factor de discriminació**, seguit del masclisme, la classe social, el capacitisme i l'edatisme.

Taula 1

Encreuament entre discriminacions interseccionals autopercebudes i origen.

Percentatges. Casos VIM.

N = 139

	Dones, nenes, nens i adolescents nascudes a la UE	Dones, nenes, nens i adolescents nascudes fora de la UE
Primera discriminació	Per masclisme	Per racisme/origen
Segona discriminació	Per classe social	Per masclisme
Tercera discriminació	Per edatisme	Per classe social
Quarta discriminació	Per capacitisme	Per capacitisme
Cinquena discriminació	Per racisme/origen	Per edatisme

3.6

CONSEQÜÈNCIES DE LES VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES VISCUDES

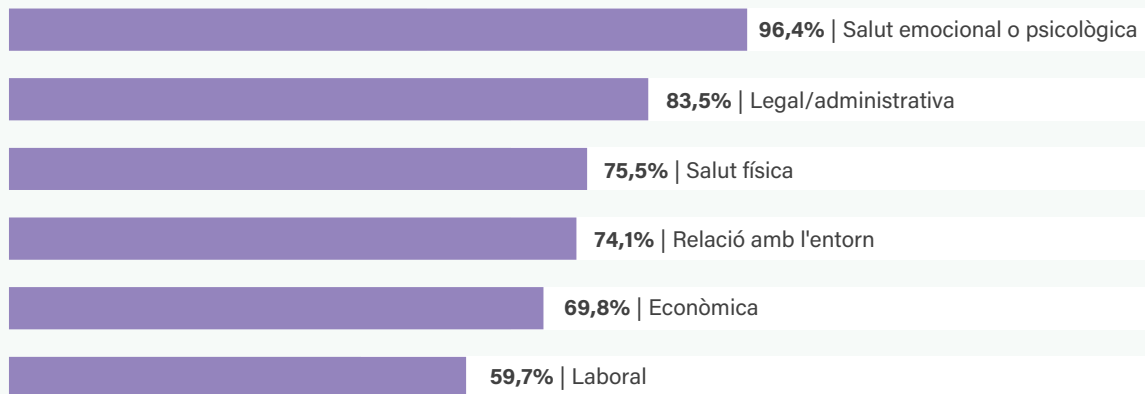
Les violències institucionals masclistes provoquen impactes diversos que afecten moltes dimensions de la vida de qui les experimenta. A través del canal de denúncia, se sol·licita a les dones, organitzacions i persones de l'entorn, que identifiquin les conseqüències principals derivades de les situacions de VIM viscudes, valorant-les segons la seva intensitat en una escala de 0 a 5.

Per a l'anàlisi considerem com a conseqüència alta la puntuació de 4 o 5. D'aquesta manera, obtenim les dades que indiquen que, en un **96,4 %** dels casos de VIM, hi ha **conseqüències altes en la salut emocional o psicològica**. D'altra banda, en un **83,5 %** dels casos s'assenyalen conseqüències altes en termes **legals i administratius**, i en un **75,5 %** dels casos de VIM s'indiquen conseqüències altes en la **salut física**.

Gràfic 6

Conseqüències altes (puntuació 4 i 5) autopercebudes. Percentatges. Casos VIM.

N = 139

Quan encreuem les conseqüències d'alt impacte amb els factors de discriminació autopercebuts, emergeixen impactes diferenciats. En el conjunt dels casos de VIM, les conseqüències econòmiques d'alt impacte se situen en el **69,8 %**.¹⁴ Per bé que aquesta cruïlla es va explorar per a totes les conseqüències analitzades, únicament en el cas de les conseqüències econòmiques els percentatges van resultar superiors als registrats a les xifres generals de l'informe. Per aquest motiu, l'anàlisi se centra en aquesta dimensió, en què el percentatge augmenta de manera considerable quan concorren **factors de discriminació vinculats al racisme i a l'origen**, tal com es pot veure a la Taula 2.

¹⁴ Per conseqüències econòmiques es fa referència, per exemple, al fet que la VIM viscuda provoqui despeses específiques o impedeixi l'obtenció d'ingressos addicionals.

Taula 2

Encreuament entre discriminacions interseccionals autopercebudes i conseqüències econòmiques altes (puntuació 4 i 5) autopercebudes. Percentatges.

Discriminació "per la meva religió": N = 4	100%
Discriminació "per ser gitana": N = 2	100%
Discriminació "per la meva ètnia" . N = 11	85,7%
Discriminació "pel meu color de pell, trets físics o altres": N = 44	84,3%
Discriminació "per no saber llegir, escriure o expressar-me en l'idioma local": N = 10.	80%
Discriminació "pel meu país d'origen": N = 32	75%

Aquestes dades mostren que **les conseqüències econòmiques de les violències institucionals masclistes no es distribueixen d'una manera homogènia**, sinó que tendeixen a intensificar-se quan la dona és racialitzada. En aquest sentit, **les VIM poden agreujar situacions de vulnerabilitat econòmica preexistents, particularment en el cas de dones migrades i dones gitanes.**

3.7 INSTITUCIONS CONCRETES ASSENYALADES I SECTORS QUE COMETEN VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES

En el conjunt dels casos de VIM, s'han identificat **252 institucions concretes** que exerceixen violències institucionals masclistes. Aquesta xifra no equival al nombre de casos, ja que a cada relat es poden assenyalar fins a cinc institucions diferents implicades en una mateixa situació. Es tracta d'unitats institucionals específiques –per exemple, un jutjat determinat, una comissaria concreta o un centre sanitari concret– que apareixen assenyaldes als testimonis.

La major part d'aquestes institucions assenyaldes correspon al **sector judicial (60,7 %)**, seguit del **sector policial (11,5 %)**, el **sanitari (7,5 %)**, el **sector social (6,7 %)** i el **sector de protecció a les infàncies i adolescències (6,3 %)**.

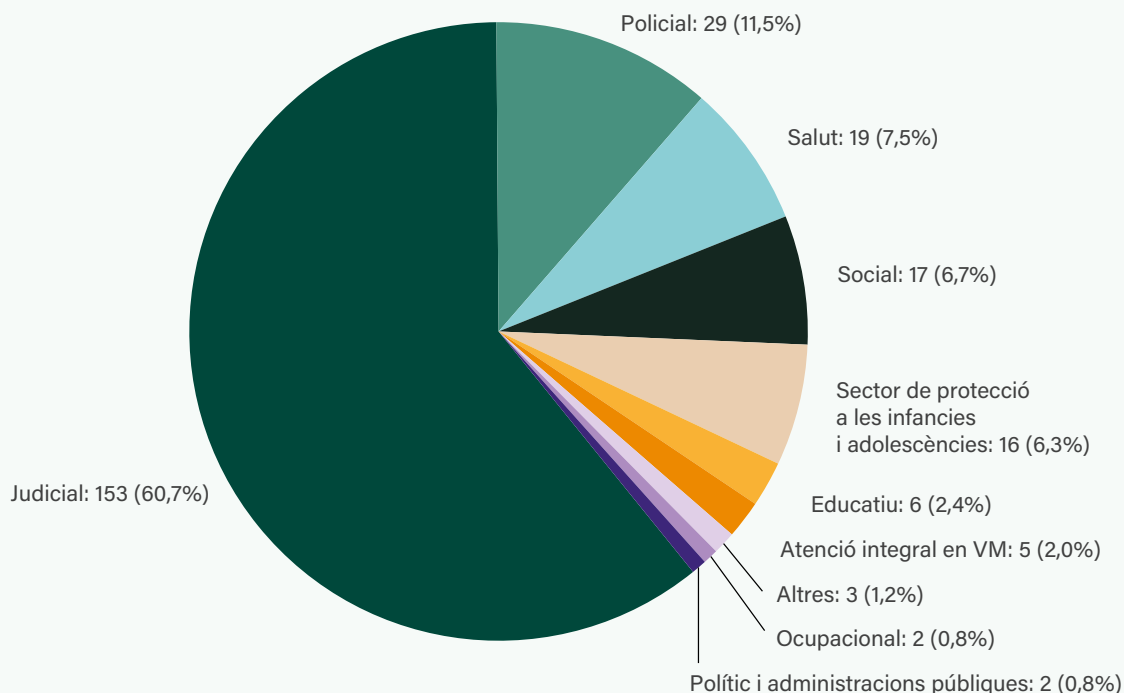
En comparació del 2024, s'observa una variació rellevant: el sector judicial ja ocupava llavors el primer lloc, ja que concentrava el 52 % de les institucions concretes assenyaldes. El 2025 concentra el 60,7 % de les institucions assenyaldes, cosa que implica un **increment de 8,7 punts percentuals**. Per part seva, els sectors policial, sanitari i social mantenen posicions similars respecte a l'any anterior. La incorporació del sector de protecció a les infàncies i

adolescències¹⁵ en el cinquè lloc el 2025 es relaciona amb l'augment de casos en què també s'identifiquen com a persones afectades nenes, nens i adolescents.

Gràfic 7¹⁶

Institucions concretes assenyalades per sectors.

Base: Institucions concretes assenyalades. 2025 (N = 252)

En el **28,1 % dels casos es constata la participació d'institucions pertanyents a més d'un sector**. La combinació més habitual es produeix entre el **sector judicial i el policial**. En segon lloc, tenim l'articulació **judicial-salut**, seguida de **judicial-social** i **policial i salut**.

¹⁵ Al llarg de l'informe s'utilitzen tres nivells d'anàlisi que cal diferenciar per evitar confusions. D'una banda, quan es presenten els sectors assenyalats com a responsables d'exercir VIM, el sector de protecció a les infàncies i adolescències es refereix a un àmbit institucional específic (serveis i dispositius amb competències de protecció i atenció a nenes, nens i adolescents). Dins aquest sector s'inclouen diferents institucions/serveis concrets, entre els quals els Equips d'Atenció a les Infàncies i Adolescències que apareixen esmentats als registres com una entitat més del sector. D'altra banda, el capítol 5 específic d'infàncies i adolescències no és un capítol sectorial: no analitza un àmbit institucional determinat, sinó que agrupa i examina transversalment els casos de VIM en què les nenes, nens i adolescents són víctimes centrals dels relats, amb independència del sector o la institució implicada. Aquesta distinció metodològica permet, d'una banda, oferir una lectura sectorial del conjunt de casos i, alhora, garantir una anàlisi a fons de les VIM que afecten directament nenes, nens i adolescents sense ser invisibilitzades dins de categories generals.

¹⁶ Un 1,2% de las instituciones señaladas no estaban en las categorías previstas y se clasifican como "otros". Se mencionaron: INSS; Colegio Oficial de Psicología de Catalunya y Servicio Cometa.

Taula 3

Combinacions més freqüents entre sectors assenyalats. Percentatges. Casos VIM.

N = 139

Judicial - Policial	21,6%
Judicial - Salut	13,7%
Judicial - Social	12,9%
Policial - Salut	7,2%

3.8 TIPOLOGIES INSTITUCIONALS MÉS ESMENTADES

En aquest apartat no s'analitzen institucions concretes, sinó tipologies institucionals, és a dir, quin tipus de poder públic és assenyalat amb més freqüència en els casos.

El gràfic que es presenta tot seguit recull el conjunt d'institucions identificades, organitzades segons el sector a què pertanyen¹⁷.

¹⁷ Els percentatges s'indiquen en funció del percentatge de casos de VIM en què s'esmenta cada institució, i no sobre el total d'institucions concretes identificades. Atès que en un mateix cas es poden assenyalat diverses institucions, els percentatges no sumen 100%.

Gràfic 8

Tipologia d'institucions assenyalades per sectors. Percentatges. Casos VIM.

N = 139

En aquest sentit, la **judicatura** (jutgesses i jutges, magistrades i magistrats que integren el Poder Judicial) apareix com la institució més esmentada i concentra el 70,5 % dels casos de VIM. Al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025) aquest percentatge se situava en el 53 %, fet que suposa un increment d'17,5 punts percentuals i resulta coherent amb l'augment del pes del sector judicial en els casos analitzats.

En segon lloc, se situen els **serveis d'advocacia del torn d'ofici**, esmentats en un **21,6 %** dels casos de VIM, cosa que mostra un augment significatiu de 8,8 punts percentuals respecte al 12,8 % del 2024. El **Ministeri Fiscal** ocupa la tercera posició, esmentat en un **9,4 %** dels casos de VIM a l'any anterior. També en tercer lloc hi ha els **Equips d'Atenció a les Infàncies i Adolescències**, assenyalats en un **9,4 %** dels casos de VIM. I en quart lloc apareixen la **Guàrdia Civil i la Policia Autonòmica**, assenyalades cadascuna, en un **6,5 %** dels casos de VIM.

3.9 AGENTS

Pel que fa als agents assenyalats, **judgesses i jutges** concentren el nombre més gran de mencions, amb un **29,4 %** del total. En segon lloc, se situa l'opció "**cap persona en particular, sinó el servei en general**", que arriba al 17,7 %, fet que reflecteix que en una part significativa dels casos de VIM la responsabilitat s'atribueix al funcionament estructural del servei més que no pas a una responsabilitat individual.

En tercer lloc, apareixen **advocades i advocats**, que s'esmenten en un **11,4 %**. Aquesta dada suposa una variació respecte al 2024, quan el tercer agent més assenyalat van ser les treballadores o educadores socials (10 %).

Taula 4

Tipologies d'agents assenyalats. Percentatges.

N = 299

Jutge, jutgessa	29,4%
Cap persona en particular sinó el servei en general	17,7%
Advocada / Advocat	11,4%
Agent de seguretat (seguretat privada, policia, afins)	8,7%
Fiscal	6,7%
Treballadores/es i educadores/es socials	6,7%
Personal mèdic	3,7%
Personal de peritatge	3,3%
Agents judicials	3,0%
Professionals de la salut mental (psicòleg/a psiquiatre).	2,3%
Altres	2,0%
Personal de recepció, consergeria i/o administració	1,7%
Professional acompanyant del servei específic	1,3%
Personal docent	1,3%
Personal d'infermeria	0,7%

3.10 REVICTIMITZACIÓ

L'anàlisi de les VIM comeses per institucions concretes indica que, en el **94 %** de les situacions, les violències institucionals masclistes són revictimitzadores, una xifra que es manté respecte al 2024. Això implica que les dones havien travessat prèviament situacions de violència masclista i que, **quan van recórrer a les institucions cercant protecció, reconeixement, veritat, justícia o reparació, no van rebre una resposta adequada**. Ben al contrari, l'actuació institucional, sigui per acció o per omissió, va contribuir a aprofundir en el dany, intensificar la desprotecció o allargar la situació de vulnerabilitat.

En el **6 %** restant, les violències institucionals es configuren com a primàries, i el sector de la salut és el que concentra la majoria d'aquestes violències. En aquests supòsits, l'afectació no deriva d'un episodi previ de violència masclista, sinó que la violència masclista és ocasionada directament per la intervenció d'una institució pública.

3.11 OBLIGACIONS INCOMPLERTES / DRETS VULNERATS

El fet de posar al **centre els drets de les dones, nenes, nens i adolescents és fonamental per abordar les violències institucionals masclistes**, perquè desplaça el focus de la lògica institucional cap a la garantia efectiva de drets. És a dir, obliga a avaluar l'actuació de les institucions no des dels seus propis procediments o competències, sinó des de l'impacte real que ocasionen en la vida i la dignitat de les persones afectades.

Aquesta centralitat permet reconèixer dones, nenes, nens i adolescents com a **subjectes de ple dret i no com a simples usuàries de serveis o expedients administratius**. Quan les institucions ignoren aquesta perspectiva, poden exercir més fàcilment violències institucionals (vegeu els marcs de drets en els capítols 4 i 5).

En aquest sentit, les dades analitzades mostren que un **94 %** de les institucions que exerceixen violències institucionals masclistes **impedeixen o obstaculitzen directament l'exercici de drets humans o l'accés a polítiques públiques**. Per la seva banda, un **11,9 %** d'aquestes institucions **dilaten o endarrereixen** l'accés a drets i recursos. Encara que aquestes situacions poden no suposar una negativa explícita, també tenen un impacte significatiu, ja que la demora en contextos de violència pot agreujar la vulnerabilitat i intensificar el dany.

D'altra banda, també posem al centre les obligacions incomplertes per part de les institucions, ja que és clau identificar que **les VIM no són fets aïllats, o males pràctiques individuals**, sinó una fallada en les obligacions de les institucions i en el compliment de la diligència deguda, que implica prevenir, erradicar i protegir les víctimes de violències masclistes, a més d'investigar els fets, sancionar i garantir la no repetició.

Pel que fa a les **obligacions incomplertes**, les dades analitzades mostren que les institucions concretes exerceixen violències institucionals masclistes quan incompleixen les obligacions següents:

- ▶ **Prevenició** de les violències masclistes, incomplerta pel **70,6 %** de les institucions concretes analitzades.
- ▶ **Investigació** de les violències masclistes, incomplerta pel **67,5 %**.
- ▶ **Persecució i sanció** de les violències masclistes, incomplerta pel **38,9 %**.
- ▶ **Reparació** de les violències masclistes, incomplerta pel **87,7 %**.
- ▶ **Garantia de no repetició** de les violències masclistes, incomplerta pel **80,6 %**.
- ▶ **Aplicació de la perspectiva interseccional**, incomplerta pel **67,9 %**.

Les obligacions de les institucions i els drets de les dones, nenes, nens i adolescents estan intrínsecament connectats, perquè són dimensions inseparables en un marc de garanties. És a dir, mentre s'incompleixen aquestes obligacions i no s'actua amb la diligència deguda, es vulnera necessàriament un o més drets, tenint en compte que els drets humans són indivisibles i interdependents. **És deure de l'Estat complir amb les seves obligacions per garantir els drets de dones, nenes, nens i adolescents.**

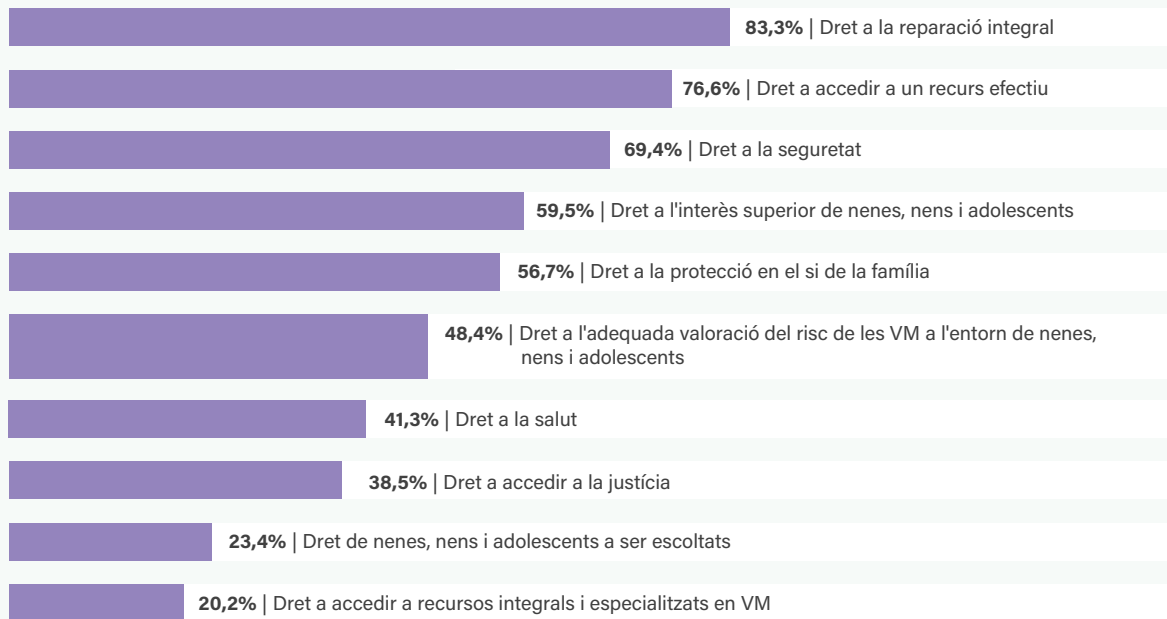
Des d'aquesta mirada també s'analitzen quantitativament els **principals drets vulnerats** per part de les institucions que exerceixen violències institucionals masclistes. Els principals drets vulnerats identificats són:

- ▶ Dret a la reparació integral (restitució, indemnització, rehabilitació, satisfacció i garanties de no repetició), vulnerat pel **83,3 %** de les institucions que exerceixen VIM.
- ▶ Dret a accedir a un recurs efectiu, vulnerat pel **76,6 %**.
- ▶ Dret a la seguretat, vulnerat pel **69,4 %**.
- ▶ Dret a l'interès superior de les nenes, els nens i els adolescents, vulnerat pel **59,5 %**.
- ▶ Dret a la protecció en el si de la família, vulnerat pel **56,7 %**.
- ▶ Dret a la valoració adequada del risc de les violències masclistes, en el cas de nenes, nens i adolescents, vulnerat pel **48,4 %**.
- ▶ Dret a la salut, vulnerat pel **41,3 %**.
- ▶ Dret a accedir a la justícia, vulnerat pel **38,5 %**.
- ▶ En el cas de nenes, nens i adolescents, dret que se'ls escolti i es tinguin en compte les seves opinions, vulnerat pel **23,4 %**.
- ▶ Dret a accedir a recursos integrals i especialitzats en violències masclistes, vulnerat pel **20,2 %**.

Gràfic 9

Drets vulnerats (primers 10). Percentatges. Institucions concretes assenyalades.

N = 252

3.12 PATRONS DE VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL MASCLISTA

L'anàlisi dels 139 casos de VIM registrats permet identificar una sèrie de **patrons de violències institucionals masclistes** que es produeixen de manera sistemàtica, evidencien dinàmiques recurrents en el funcionament de determinats serveis i institucions, no són errors individuals i donen compte del caràcter estructural de les VIM. Un patró de violències institucionals masclistes **es configura a partir d'accions i/o omissions que es repeteixen en serveis i institucions** perquè provenen de lògiques, normes, criteris interpretatius, pràctiques professionals, protocols o criteris organitzatius que tenen com a efecte endarrerir, obstaculitzar o impedir l'accés a les polítiques públiques i a l'exercici de drets en igualtat de condicions.

Aquest any, com a novetat, partint de l'anàlisi dels patrons identificats al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), s'han pogut obtenir dades quantitatives sobre la incidència d'alguns patrons de VIM en els casos 2025. Aquests patrons són els següents.

- ▶ "No es creu la víctima i es posa de manera evident a favor de l'home agressor": es produeix en un **58,3 %** de casos.
- ▶ "Abús de poder": es produeix en un **48,2 %** de casos.
- ▶ "Les proves presentades per les dones no es tenen en compte, en canvi, les presentades pels homes agressors sí": es produeix en un **34,5 %** de casos.

- ▶ “Falta d’imparcialitat motivada per prejudicis racistes”: es produeix en un **20,1 %** de casos.
- ▶ “S’arxiva el cas sense arribar a judici”: es produeix en un **19,4 %** de casos.
- ▶ “S’utilitzen arguments vinculats al fals SAP”: es produeix en un **17,9 %** de casos.
- ▶ “No es creu la persona menor d’edat”: es produeix en un **17,3 %** de casos.
- ▶ “Retirades de custòdies arbitràries (arrencaments)”: es produeix en un **16,5 %** de casos.
- ▶ “Es denega l’ordre de protecció com a mesura cautelar”: es produeix en un **15,8 %** de casos.
- ▶ “Es minimitza el delictes d’agressions sexuals”: es produeix en un **11,5 %** de casos.
- ▶ “No es presenta l’advocada o l’advocat d’ofici i no hi ha un acompanyament lletrat”: es produeix en un **10,8 %** de casos.
- ▶ “No s’informa adequadament les víctimes sobre el procediment judicial”: es produeix en un **10,8 %** de casos.

El **patró més estès es vincula amb la manca de credibilitat cap a les dones** i la inclinació institucional cap a la versió de l’agressor, que ocorre en un **58,3 %** dels casos. Aquest patró fa palesa la **persistència d’estereotips de gènere en la valoració dels fets i els biaixos patriarcals i masclistes de les institucions**. A això s’hi afegeix l’alta incidència de l’abús de poder i la desigual consideració de les proves en contextos de violències masclistes, cosa que reforça la hipòtesi que les VIM se sostenen, en gran mesura, sobre pràctiques que qüestionen la legitimitat del testimoni de les dones.

Així mateix, **resulta significatiu que en un 20,1 %** dels casos hi hagi components de racisme institucional. Aquesta dada indica que, juntament amb els biaixos de gènere, operen prejudicis vinculats a l’origen, la racialització o la situació administrativa, que incideixen directament en la manera com les institucions escolten, valoren i resolen els casos. El fet que un de cada cinc casos incorpori aquesta dimensió confirma la necessitat d’una anàlisi interseccional que permeti comprendre com interactuen diferents sistemes d’opressió i de desigualtat en la producció de les violències institucionals masclistes. **Sense aquesta perspectiva, es corre el risc d’invisibilitzar les experiències específiques de dones i infàncies migrants i racialitzades** i de no identificar adequadament els mecanismes estructurals que agreugen la vulneració dels seus drets.

D’altra banda, en el conjunt dels casos de VIM analitzats, el patró **“S’utilitzen arguments vinculats al fals SAP”**, s’identifica en el **17,9 %** dels casos. La seva presència és significativa, sobretot si es considera que el SAP ha estat àmpliament qüestionat per la comunitat científica, no compta amb reconeixement als principals manuals diagnòstics internacionals i està prohibit per la normativa.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"Arran d'aquesta decisió, la meua vida es va convertir en un infern encara pitjor del que mai hauria imaginat. No només vaig perdre el meu fill i la meua llar, sinó que vaig ser estigmatitzada socialment en tots els àmbits: A l'escola del meu fill, on molts pares em miraven com si fos culpable d'alguna cosa... A la feina, on la meua exparella va aconseguir feina gràcies a mi... Des del primer moment, vaig confiar que la justícia em protegiria, però va passar tot el contrari: em va destruir del tot."

4
**Relats de violència
institucional masclista
en el sector judicial**

4.1

MARC DE DRETS DE DONES, NENES, NENS I ADOLESCENTS EN EL SECTOR JUDICIAL

L'anàlisi dels relats vinculats al sector judicial s'ha de situar en un marc de drets i d'obligacions estatals. Les decisions adoptades per jutjats i operadors jurídics en contextos de violència masclista no són neutres: **es produeixen en un entramat social travessat per desigualtats de gènere, processos de racialització, origen, classe i edat**. Per això, l'Estat està obligat no solament a actuar d'acord amb la llei, sinó també a garantir que el sistema judicial no reproduïx discriminacions estructurals.

En aquest capítol, l'anàlisi s'emmarca en tres drets estructurals la vulneració dels quals travessa els patrons identificats.

4.1.1 Dret a una vida lliure de violències masclistes i obligació de deguda diligència reforçada

Les dones, nenes i adolescents tenen dret a viure lliures de totes les formes de violència masclista, incloent-hi la violència de gènere exercida per la parella o exparella i les violències sexuals. Aquest dret està reconegut a la CEDAW, el Conveni d'Istanbul, la Llei orgànica 1/2004 i, de manera específica en matèria de violència sexual, a la Llei orgànica 10/2022, de garantia integral de la llibertat sexual.

La Llei orgànica 10/2022 reforça el deure de l'Estat d'actuar amb perspectiva de gènere i centra la resposta institucional en **el consentiment, la protecció de les víctimes i la prevenció de la revictimització**. En conseqüència, quan hi ha indicis de violència sexual, els òrgans judicials estan obligats a desplegar una diligència reforçada que inclogui la investigació eficaç, la valoració adequada del risc i l'adopció de mesures cautelars.

L'obligació de diligència deguda reforçada implica que l'Estat no pot adoptar una posició passiva o formalista. Ha de prevenir, protegir, investigar i reparar, tenint en compte que la violència masclista –incloent-hi les violències sexuals– s'interseca amb altres formes de violència i discriminació. Les dones migrades, gitanes, racialitzades, en situació administrativa irregular o en contextos de precarietat socioeconòmica afronten més barreres d'accés a la protecció judicial i més risc de desprotecció institucional.

La infravaloració de les agressions sexuals, l'exigència d'estàndards probatoris desproporcionats, la desconfiança sistemàtica cap al relat de la víctima o l'exposició innecessària al seu agressor no constitueixen mers errors processals: poden suposar incompliments de l'obligació de diligència deguda i generar responsabilitat estatal.

4.1.2 Dret a la tutela judicial efectiva i a la imparcialitat judicial

L'article 24 de la Constitució espanyola reconeix el dret a la tutela judicial efectiva sense indefensió, cosa que inclou **l'accés real a la justícia i el dret a un jutge o jutgessa imparcial**. Aquest estàndard es veu reforçat per l'article 6 del Conveni Europeu de Drets Humans. De la mateixa manera, el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona ha assenyalat

en la seva Recomanació General Núm. 35 sobre la violència per raó de gènere contra la dona, per la qual s'actualitza la Recomanació General Núm. 19 que els Estats i els seus agents s'han d'abstenir d'incórrer en tot acte o pràctica de discriminació per raó de gènere contra les dones, i que han de garantir que els procediments judicials relacionats amb violències masclistes siguin imparcials, justos i no es vegin afectats ni per estereotips de gènere ni per una interpretació discriminatòria de la normativa.

No obstant això, la imparcialitat judicial no es pot entendre com a mera neutralitat formal. **En contextos de violència masclista, exigeix una actuació lliure d'estereotips de gènere i de prejudicis racials o culturals.** L'aplicació de marcs interpretatius que deslegitimen sistemàticament dones migrades, racialitzades o gitanes –associant-les a conflictivitat, instrumentalització o incapacitat parental– compromet la imparcialitat del procés.

El dret a la tutela judicial efectiva implica que el sistema judicial no reproduïx racisme institucional ni antigitanisme estructural i que adopti decisions basades en proves i estàndards jurídics, no en sospites culturalitzades o prejudicis socials. La igualtat davant la llei exigeix corregir activament els biaixos que històricament han afectat determinades dones. L'ús d'estereotips i prejudicis de gènere i racistes en el sistema judicial impedeixen l'accés de les dones a la justícia.

4.1.3 Dret a la reparació integral i a no patir revictimització institucional

La reparació és un dret que tenen les víctimes i una obligació de l'Estat, la qual forma part de la diligència deguda. Des del Dret Internacional dels Drets Humans, les formes de reparació són la restitució, la indemnització, la rehabilitació, la satisfacció i les garanties de no repetició. La reparació ha de ser integral i tenir una vocació transformadora, i ha de tenir una perspectiva de gènere i interseccional en el seu disseny i implementació. La reparació és individual, col·lectiva, material i simbòlica, i ha d'adaptar-se a cada cas, perquè allò que pot ser reparador per a una víctima o supervivent pot no ser-ho per a una altra (Sordo Ruz, 2021).

El dret a la reparació integral, reconegut a la Llei 4/2015 de l'Estatut de la Víctima del Delicte i en el marc internacional de drets humans, implica que les víctimes **tenen dret a una responsa judicial que no sigui revictimitzadora.**

La revictimització institucional pot adoptar **moltes formes: dilacions indegudes, qüestionament sistemàtic de la credibilitat, penalització econòmica, manca de pagament de les indemnitzacions derivades del delicte, retirada de custòdia o ús de marcs pseudocientífics.** Quan aquestes pràctiques es produeixen reiteradament i afecten de manera generalitzada les dones que denuncien violència masclista, no constitueixen errors individuals, sinó un patró estructural de l'administració de justícia. Aquest impacte s'agreuja quan s'interseca amb factors com la racialització, l'antigitanisme, la situació administrativa o la vulnerabilitat socioeconòmica, i aleshores es reproduïx desigualtats històriques i s'aprofundeix en el dany.

L'Estat té l'obligació de garantir que el sistema judicial no esdevingui un espai de reproducció del masclisme, el racisme, l'antigitanisme o la discriminació de classe, i **que les decisions judicials no aprofundeixin en les desigualtats preexistents.** La reparació integral exigeix no sols compensar el dany, sinó també adoptar garanties de no repetició que incloguin la formació en perspectiva de gènere i interseccionalitat de les i dels operadors jurídics.

4.1.4 Altres drets afectats

A més dels tres drets estructurals assenyalats, els patrons identificats en el sector judicial també afecten:

- ▶ El dret a la **igualtat i a la no discriminació** per raó de gènere, origen racial o ètnic i situació social (art. 14 CE, CEDAW, CERD).
- ▶ El dret a la **vida i la integritat física i moral** (art. 15 CE, art. 2 i 3 CEDH).
- ▶ El dret a la **seguretat** i a mesures cautelars eficaces (art. 544 ter LECrim, art. 158 CC).
- ▶ El dret a l'**assistència jurídica gratuïta especialitzada** i lliure de discriminació (Llei 1/1996, LO 1/2004, LO 10/2022).
- ▶ El dret a la **informació accessible i comprensible** com a víctimes (Llei 4/2015).

Aquest marc permet analitzar els relats no com a controvèrsies processals individuals, sinó com a manifestacions de desigualtats estructurals en l'administració de justícia, que poden reproduir violències institucionals masclistes quan els biaixos de gènere, racialització i classe no es corregeixen activament.

4.2 XIFRES MÉS RELLEVANTS DEL SECTOR JUDICIAL

Tal com s'exposa al capítol 3 de xifres generals, el sector judicial és, amb escreix, l'àmbit més assenyalat, a través del canal de denúncia col·lectiva, com a responsable d'exercir violència institucional masclista: concentra el **60,7 %** del total d'institucions esmentades (153 de 252). Aquesta xifra confirma la centralitat del sector judicial en la producció i reproducció de les violències institucionals masclistes que arriben a l'Observatori. El seu pes no és casual: **el poder judicial té la responsabilitat d'impartir justícia i garantir el compliment de les lleis**, amb implicacions directes en matèria de violències masclistes, protecció de les víctimes, valoració del risc, adopció de mesures cautelars, concessió d'ordres de protecció, determinació de les indemnitzacions derivades del delictes i accés efectiu a drets. Les decisions adoptades en aquest àmbit no sols resolen controvèrsies jurídiques, sinó que configuren de manera determinant les condicions de seguretat, reparació i autonomia de dones, nenes, nens i adolescents.

Lluny d'operar sempre com a garant de drets, **el sistema judicial pot aplicar estereotips de gènere** com el racisme, l'antigitanisme, el capacitisme, el classisme o l'edatisme, aprofundint les desigualtats que afecten moltes dones i **dur a terme una interpretació discriminatòria de la legislació**. Aquestes dinàmiques incideixen amb més intensitat en qui es troba en situació de més vulnerabilitat, i posen obstacles addicionals en el seu accés efectiu a la justícia. Les barreres resulten especialment visibles en el cas de dones en situació administrativa irregular o pertanyents a comunitats històricament discriminades, com les dones migrades, les dones gitanes, les dones que travessen situacions de sensellarisme o que presenten problemes de salut mental. Els testimonis d'aquestes dones poden ser sotmesos a superiors nivells de sospita i les seves demandes enfrontar-se a resistències institucionals reforçades.

Persones afectades

Dins d'aquest sector, el **90,2 %** dels casos analitzats involucra **més d'una persona afectada**, una proporció superior a la registrada en el conjunt dels casos de l'informe, on el percentatge arriba al 87,1 %.

Així mateix, en el **32,1 %** dels casos de violència institucional masclista del sector judicial, **nenes, nens i adolescents apareixen com a víctimes centrals en els relats**. Aquesta dada palesa que les decisions judicials no només impacten en les dones, sinó que incideixen d'una manera directa en la seguretat, l'estabilitat i la garantia efectiva de l'interès superior de les infàncies i adolescències, una qüestió que s'analitzarà més a fons en el capítol 5.

Factors de discriminació autopercebuts

En el **95,5 %** dels casos judicialitzats, s'indica que hi ha algun factor de discriminació autopercebut. El **masclisme** és el factor més esmentat (**77,7 %** dels casos de VIM), seguit del **racisme/origen** (**58 %** dels casos de VIM) i en tercer lloc la **classe social** (**23,2 %** dels casos de VIM), una distribució similar a les xifres generals.

Conseqüències

Les conseqüències de les VIM en el sector judicial arriben a percentatges més elevats que en les xifres generals de l'informe. Seguint el mateix criteri metodològic aplicat a l'anàlisi general, es consideren conseqüències d'alt impacte aquelles que van ser valorades amb puntuacions de 4 o 5 a l'escala inclosa al formulari del canal de denúncia.

En primer lloc, se situen les afectacions a la **salut emocional o psicològica (96,4 %)**, seguides de les conseqüències **legals/administratives (89,1 %)**, **econòmiques (80,4 %)**, **salut física (80,4 %)**, **relació amb l'entorn (75 %)** i **laborals (67,9 %)**. Particularment, les conseqüències legals i administratives i les conseqüències econòmiques es troben més en el sector judicial que en el conjunt dels casos de VIM. En concret, les conseqüències legals i administratives en el sector judicial superen en 5,6 punts percentuals les xifres generals de l'informe (83,5 %), mentre que les econòmiques superen en 10,6 punts percentuals l'anàlisi general (69,8 %). Aquesta diferència confirma que la violència institucional masclista en l'àmbit judicial no provoca només un profund desgast emocional, sinó que produeix efectes materials i jurídics concrets que incideixen directament en l'estabilitat econòmica i en la situació administrativa de les dones.

Revictimització

En el **97,4 %** dels casos que involucren el sector judicial, la violència institucional masclista provoca una victimització secundària, és a dir, es produeix en un context previ on hi ha hagut violència masclista. Aquesta xifra supera la mitjana general de l'informe, on la revictimització arriba al 94 %, i confirma la centralitat de l'àmbit judicial en la reproducció de noves vulneracions de drets.

La dada revela que, d'una manera pràcticament sistemàtica, les dones, nenes, nens i adolescents acudeixen a la justícia després d'haver passat per situacions de violència masclista i, en comptes de trobar una resposta que garanteixi els seus drets, s'enfronten amb **actes, omissions, pràctiques o decisions discriminatòries que reproduïxen aquestes violències masclistes**, i augmenten, intensifiquen i aprofundeixen el dany viscut. Així, l'espai institucional destinat a garantir drets, activar mecanismes de protecció i assegurar la diligència deguda acaba operant com un escenari de victimització secundària, prolongant la desprotecció i agreujant les conseqüències de la violència prèvia.

Institucions judicials concretes assenyalades

En el sector judicial, el 2025 es van identificar **153** institucions concretes com a responsables d'exercir violència institucional masclista.

Tipologies institucionals més esmentades dins del sector judicial

Si analitzem, no les institucions concretes, sinó les tipologies institucionals implicades, la **judicatura** (jutgesses i jutges, magistrades i magistrats) concentra, de manera predominant, les mencions en un **87,5 %¹⁸** dels casos del sector judicial.

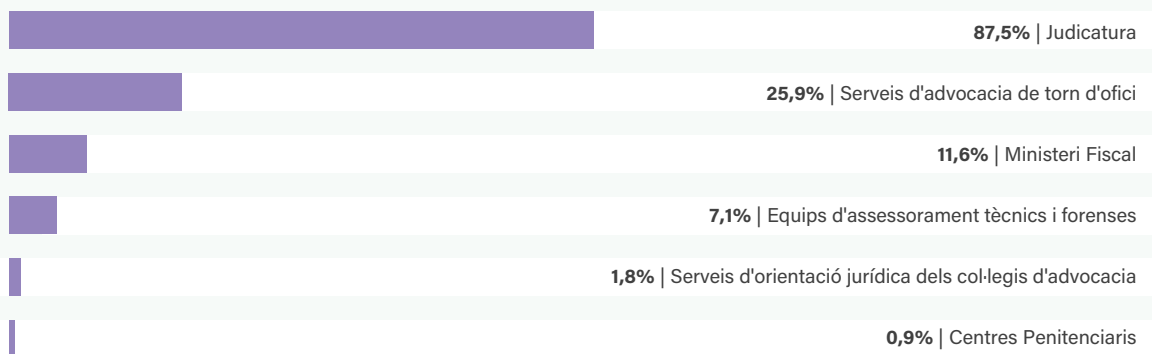
¹⁸ Aquesta segona dada no es refereix a òrgans concrets, sinó al tipus d'actor institucional l'actuació del qual s'assenyala més sovint als relats.

Els segueixen els serveis d'**advocacia del torn d'ofici** (25,9 %), el **Ministeri Fiscal** (11,6 %) i els **equips d'assessorament tècnics i forenses** (7,1 %).

Gràfic 10

Tipologia de institucions assenyalades del sector judicial. Percentatges. Casos VIM sector judicial.

N = 112

Agents

Pel que fa als agents que ocasionen les VIM, **jutgesses i jutges** són els més assenyalats en un **47,8 %** del total de mencions a agents, seguits d'**advocats/des**, amb un **17,9 %** de les mencions. En tercer lloc, hi ha les i els **fiscals**, amb un **10,9 %** i en quart lloc s'assenyala la categoria "**cap persona en particular, sinó el servei en general**", amb un **7,6 %** de les mencions. En menor mesura apareixen agents judicials (4,9 %) i personal de peritatge (4,3 %).

Taula 5

Tipologia d'agents assenyalats del sector judicial. Percentatges.

N = 184

Jutge, jutgessa	47,8%
Advocada / Advocat	17,9%
Fiscal	10,9%
Cap persona en particular sinó el servei en general	7,6%
Agents judicials	4,9%
Personal de peritatge	4,3%
Treballadores/és i educadores/és socials	1,6%
Personal de recepció i/o administració	1,6%
Agents de seguretat (seguretat privada, policia, afins)	1,0%
Professionals de la salut mental	1,0%
Professional acompanyant del servei específic	0,5%
Altres	0,5%

Obligacions incomplertes

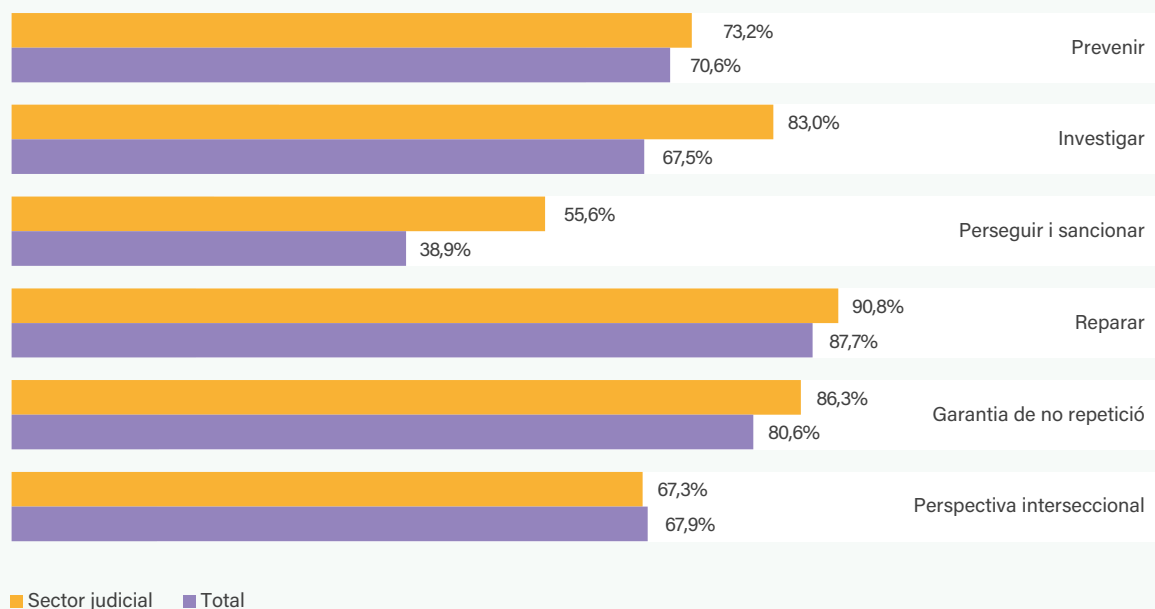
L'anàlisi d'obligacions incomplertes demostra que el sector judicial, a més d'incomplir, en tots els casos analitzats, amb l'aplicació de la perspectiva de gènere (requisit imprescindible, encara que no únic, per poder categoritzar els fets com a VIM), també incompleix de manera reiterada altres obligacions vinculades a la diligència deguda, entre elles:

- ▶ **Prevenició** de les violències masclistes, incomplerta pel **73,2 %** de les institucions del sector judicial.
- ▶ **Investigació** de les violències masclistes, incomplerta pel **83 %** de les institucions del sector judicial.
- ▶ **Persecució i sanció** de les violències masclistes, incomplerta pel **55,6 %** de les institucions del sector judicial.
- ▶ **Reparació** de les violències masclistes, incomplerta pel **90,8 %** de les institucions del sector judicial.
- ▶ **Garantia de no repetició** de les violències masclistes, incomplerta pel **86,3 %** de les institucions del sector judicial.
- ▶ Aplicació de la **perspectiva interseccional**, incomplerta pel **67,3 %** de les institucions del sector judicial.

Gràfic 11

Comparativa d'obligacions incomplertes en el sector judicial, respecte al total. Percentatges.

Institucions concretes assenyalades N sector judicial = 153 / N total = 252

En termes comparatius, les institucions del sector judicial presenten nivells d'incompliment d'obligacions superiors a les xifres generals d'aquest informe. L'obligació de perseguir i sancionar augmenta en un **16,7 %** respecte a les xifres generals i la d'**investigar** en un **15,5 %**, i aquestes dues obligacions són les que creixen més respecte a les xifres generals de l'informe. A més, l'obligació de reparar les violències masclistes supera en un **3,1 %** la mitjana general, la garantia de no repetició ho fa en un **5,7 %** i l'obligació de prevenir en un **2,6 %**.

L'única obligació que es manté pràcticament als mateixos nivells que la mitjana general és l'aplicació de la perspectiva interseccional. En conjunt, aquestes dades arribades a l'OVIM indiquen que el sector judicial no només concentra un volum més gran de casos de violència institucional masclista, sinó que a més presenta percentatges més elevats d'incompliment de les obligacions generals de l'Estat en matèria de diligència deguda.

Drets vulnerats

L'anàlisi dels casos de VIM del sector judicial permet identificar els drets que es vulneren més sovint. En primer lloc, apareix el **dret a la reparació integral (vulnerat pel 84,3 % de les institucions del sector)**, seguit del **dret a accedir a un recurs efectiu (83,7 %)**, el **dret a la seguretat (72,5 %)** i el **dret a accedir a la justícia (56,9 %)**.

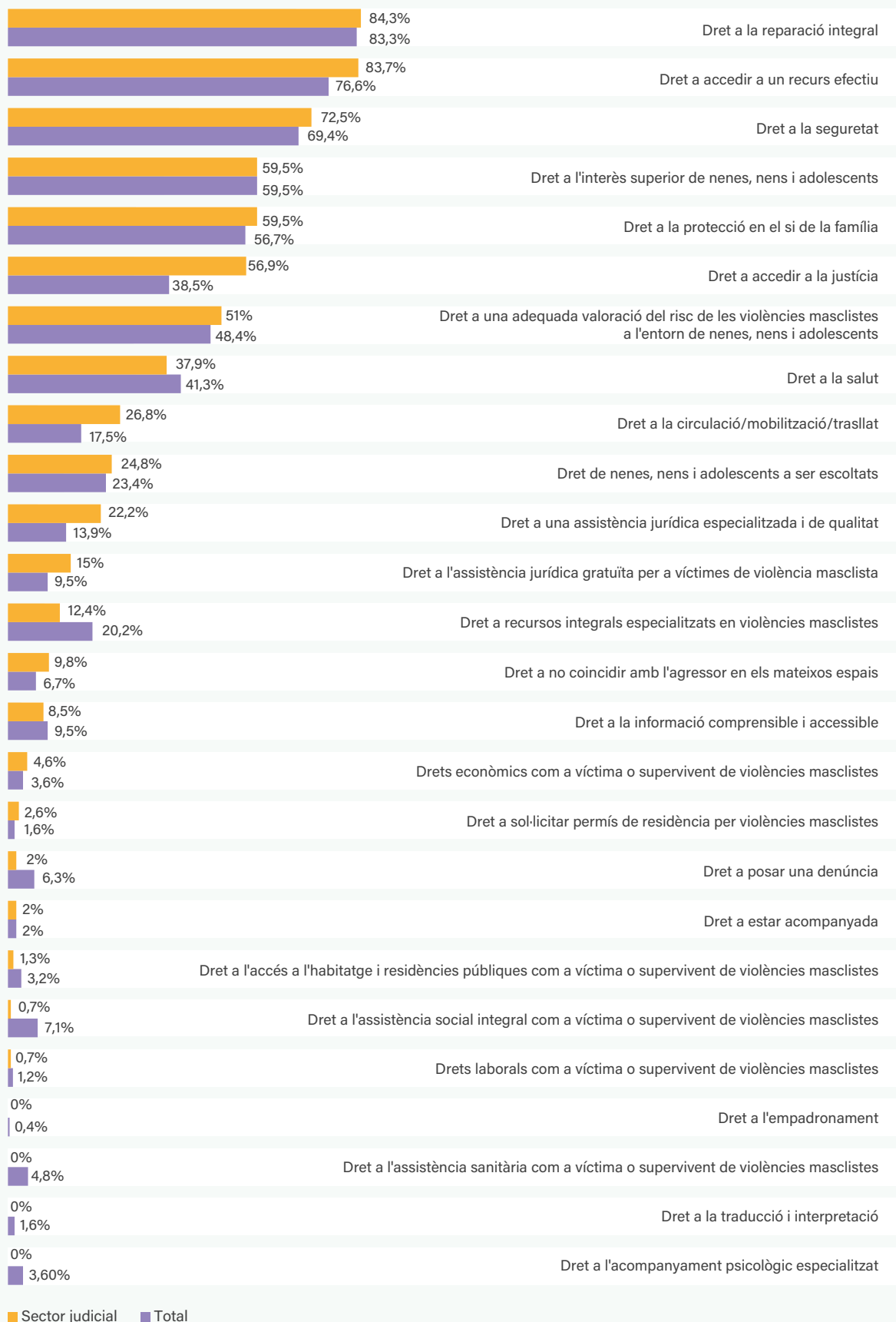
És important destacar que els següents drets més vulnerats afecten nenes, nens i adolescents, com el **dret a la protecció en el si de la família en un 59,5 %**, el **dret que el seu interès superior sigui una consideració primordial**, també en un **59,5 %**, i el **dret a l'adequada valoració del risc de la violència masclista al seu entorn**, en un **51 %**. Aquestes xifres indiquen que, en un nombre significatiu de casos, les decisions judicials no integren de manera efectiva una perspectiva d'infàncies, cosa que es pot traduir en resolucions que no prioritzen la seguretat i el benestar de nenes, nens i adolescents, tal com es veurà al capítol 5.

Gràfic 12

Comparativa de drets vulnerats en el sector judicial respecte al total. Percentatges.

Institucions concretes assenyalades. N sector judicial = 153 / N total = 252

Patrons

El 2025, per primera vegada, els patrons de violència institucional masclista s'han incorporat com a variables sistematitzades en l'anàlisi, cosa que permet mesurar quantitativament la seva incidència en els casos del sector judicial. Aquests patrons van ser inicialment identificats al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025) a partir de l'anàlisi qualitativa dels relats recollits per l'Observatori.

El patró més freqüent és que **“les proves presentades per la víctima no es tenen en compte, en canvi, les presentades per l'home agressor sí”**, amb un **59,8 %**. Aquesta dada és especialment significativa, perquè reflecteix un biaix de gènere estructural en el sistema judicial. No es tracta únicament de discrepàncies processals, sinó d'una dinàmica en què la credibilitat de les dones és qüestionada de manera sistemàtica, mentre que la versió dels homes, fins i tot en contextos de violència masclista denunciada, adquireix més legitimitat institucional. Aquest patró connecta directament amb la reproducció d'estereotips de gènere i amb la manca d'aplicació efectiva de la perspectiva de gènere en la valoració judicial, i incompleix el principi de diligència deguda (per saber-ne més, vegeu l'apartat 4.3).

En segon lloc, es troba el patró **“s'arxiva el cas sense arribar a judici”** (35,7 %); en tercer lloc, apareix la **denegació de l'ordre de protecció com a mesura cautelar** (24,1 %), juntament amb el patró de **no informar adequadament les víctimes sobre el procediment judicial** (24,1 %). En quart lloc, destaquen els patrons vinculats al dret a la defensa i la justícia gratuïta: **no es presenta l'advocat o advocada d'ofici i no hi ha un acompanyament lletrat** (23,2 %) i **s'obreu injustificadament el procés o s'ometen proves en l'acusació/defensa de les dones** (22,3 %). Aquestes dades mostren que la violència institucional no es limita a la decisió final, sinó que es pot produir al llarg de tot el procediment judicial. El patró de **retirades de custòdies arbitràries (arrencaments)** es produeix en un 21,4 % dels casos del sector judicial, un patró que impacta directament en nenes, nens i adolescents i que evidencia la gravetat que adquireix la violència institucional quan es tradueix en decisions que posen en risc les infàncies i alteren de manera radical la vida familiar sense una valoració adequada del context de violència masclista.

El patró vinculat a l'aplicació de l'anomenada falsa síndrome d'alienació parental (SAP) o d'arguments vinculats a aquesta, s'identifica en el **20,5 %** dels casos del sector judicial en comparació d'un 17,9 % en les dades generals. El seu ús en procediments judicials relacionats amb violències masclistes implica un risc significatiu, en la mesura en què desplaça el focus des de la conducta de l'agressor cap a la mare, i posa en qüestió la seva credibilitat, les capacitats marentals i el rol protector. Aquesta lògica pot incidir directament en les decisions judicials adoptades i afectar tant la protecció de les dones com l'interès superior de nenes, nens i adolescents (vegeu l'apartat 4.3, patró 4).

Altres troballes rellevants emergeixen quan encreuem els patrons identificats amb el lloc de naixement, cosa que permet aprofundir en la manera com es distribueixen determinades pràctiques institucionals segons l'origen de les dones. En aquest sentit, del total de vegades que es va identificar el patró de **retirades de custòdies arbitràries (arrencaments)**, el **36,8 %** correspon a casos en què la dona va néixer fora de la Unió Europea. De la mateixa manera, del total de registres del patró d'**abús de poder**, el **32 %** té lloc en casos de dones no nascudes a la UE. Aquesta lectura és rellevant si es considera que, en el conjunt de l'informe, les dones nascudes fora de la Unió Europea representen el 28,8 % del total. La comparació entre les dues proporcions permet identificar una presència més gran de dones migrades en aquests patrons específics.

4.3

ANÀLISI DELS RELATS EN EL SECTOR JUDICIAL: OBLIGACIONS INCOMPLERTES I PATRONS DE VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES IDENTIFICATS

L'anàlisi qualitativa dels relats rebuts pel canal de denúncia col·lectiva permet identificar no solament fets concrets de violència institucional masclista en l'àmbit judicial, sinó també **dinàmiques reiterades que evidencien patrons estructurals d'actuació**. No es tracta de decisions aïllades o d'errors puntuals, sinó de pràctiques que es repeteixen a diferents territoris, jutjats i fases processals, i que configuren formes sistemàtiques de vulneració de drets.

Els testimonis mostren com el sistema judicial, **lluny d'operar sempre com a garant de drets, protecció i reparació, es pot convertir en un espai de revictimització, discriminació, desgast i exposició al risc per a dones, nenes, nens i adolescents** que viuen violències masclistes. Aquestes dinàmiques es manifesten tant en la manca d'imparcialitat com en la minimització del risc, la denegació de mesures cautelars, el càstig a mares protectores, la penalització econòmica o les deficiències en l'assistència jurídica gratuïta.

Així mateix, l'anàlisi revela que aquestes pràctiques no afecten de manera homogènia totes les dones. En molts relats s'identifiquen discriminacions **interseccionals** vinculades a l'origen migrant, la racialització, l'antigitanisme, la situació administrativa o la precarietat socioeconòmica, que agreugen la desprotecció i erosionen la credibilitat atorgada pel sistema judicial.

Tot seguit s'exposen els principals patrons identificats en el sector judicial, organitzats en funció de les obligacions incomplertes i dels drets vulnerats. Cada patró recull una explicació general i s'il·lustra amb fragments de relats que permeten comprendre l'impacte concret d'aquestes pràctiques en la vida de les víctimes.

Taula de resum de patrons

P1.	Es normalitza institucionalment la manca d'imparcialitat als jutjats de violència masclista.
P2.	S'obstaculitza l'accés a una justícia efectiva, imparcial i reparadora per a les dones que viuen violències masclistes.
P2.1	S'ignoren proves aportades per les dones i s'arxiva el cas sense arribar a judici.
P2.2	S'adopten decisions judicials amb abús de poder, basades en biaixos, prejudicis i estereotips de gènere i interseccionals.
P2.3	Es prolonguen innecessàriament els procediments, cosa que provoca desgast i dany acumulatiu.
P3.	Es falla en la protecció cautelar i s'exposa institucionalment les víctimes al risc.
P3.1	Es denega l'ordre de protecció com a mesura cautelar.
P3.2	No s'apliquen mesures de protecció durant el procés judicial per a les víctimes.
P3.3	Es genera als mateixos espais la coincidència entre víctima i agressor.
P4.	Es castiga les mares protectores mitjançant retirades de custòdia emprant marcs pseudocientífics.
P4.1	S'utilitzen arguments vinculats al fals SAP.
P4.2	Es retira a les mares la custòdia de manera arbitrària (arrencaments) o s'amenaça amb la retirada.
P5.	Es falla en l'assistència jurídica gratuïta especialitzada i efectiva.
P5.1	No es tramiten mesures civils o altres procediments.
P5.2	No es presenta l'advocada o l'advocat d'ofici i no hi ha un acompanyament lletrat.
P5.3	S'abreuja injustificadament el procés i s'ometen proves en l'acusació/defensa de les dones.
P5.4	Es denega o dificulta el canvi d'advocat o advocada d'ofici per part de la institució.
P6.	Es castiga econòmicament les víctimes de violència masclista.
P6.1	Es pressuposen interessos econòmics i es desincentiven les compensacions econòmiques.
P6.2	Es castiga amb les costes del judici.

P1.

Es normalitza institucionalment la manca d'imparcialitat als jutjats de violència masclista

Drets vulnerats:

- ★ Dret a un jutge o jutgessa imparcial i independent (art. 24 CE, art. 6 CEDH).
- ★ Dret a un procés amb garanties i sense discriminació (art. 14 i 24 CE, CEDAW).
- ★ Dret a la igualtat davant de la llei (art. 14 CE).
- ★ Dret a la tutela judicial efectiva davant de la violència masclista (LO 1/2004, Conveni d'Istanbul).

El dret a la tutela judicial efectiva **no es limita a accedir formalment a un jutjat**. Implica que les dones que denunciïn violències masclistes les escolten òrgans judicials independents i imparcials, formats i lliures de prejudicis, estereotips o idees preconcebudes davant de la violència de gènere i sexual. **La imparcialitat no és una qualitat opcional del sistema judicial**: és una condició estructural de legitimitat democràtica, que es vincula estretament amb el dret a la igualtat i no discriminació de les dones.

Malgrat això, els relats analitzats palesen un fenomen especialment greu: **la manca d'imparcialitat no apareix com un fet aïllat o excepcional, sinó com una realitat coneguda, anticipada i assumida per diferents operadors institucionals**. Quan professionals de la mateixa administració –serveis socials, oficines d'atenció a la víctima, fins i tot advocades i advocats d'ofici– adverteixen prèviament les dones sobre el posicionament de determinades jutgesses o jutges, estem davant d'alguna cosa més que d'una percepció subjectiva: estem davant la normalització institucional de pràctiques que comprometen l'aparença i la garantia d'imparcialitat.

Aquest context ajuda a entendre també la desconfiança envers el sistema judicial que reflecteixen les dades macro. Segons l'última Macroenquesta de Violència contra la Dona 2024 (Ministeri d'Igualtat, 2025), **només el 21,7 % de les dones que han patit violència per part de la parella o exparella denuncien**. En el cas de la violència sexual fora de la parella, el percentatge baixa al 4,9 %. Entre els motius per no denunciar, la desconfiança en la justícia i la por que no les creguin ocupen un lloc destacat. Aquestes dades no es poden interpretar únicament com a decisions individuals, sinó que reflecteixen una percepció social estesa sobre la insuficient resposta institucional.

A això s'hi afegeix un element estructural clau: els límits en els mecanismes de rendició de comptes del mateix poder judicial. Segons la Memòria de la Unitat d'Actuacions Disciplinàries del CGPJ sobre l'exercici 2023 (CGPJ, 2024a), es van iniciar 540 diligències informatives per queixes contra òrgans judicials, però únicament 25 van derivar en l'obertura d'un expedient disciplinari, és a dir, un 4,6 %. A més, el 56 % de les diligències van ser arxivades sense ni tan sols sol·licitar informe a l'òrgan denunciat. Aquell mateix any es van interposar 111 recursos contra decisions d'arxivament, dels quals només un va ser estimat.

Aquestes dades mostren que la via de la responsabilitat disciplinària per part dels organismes col·legials professionals és inefectiva a l'hora de depurar responsabilitats. En un context on les dones que denuncien violència masclista ja afronten por, desgast i descrèdit, la baixa taxa d'obertura d'expedients i la pràctica majoritària d'arxivament sense fer abans una investigació profunda poden contribuir a consolidar la percepció que qüestionar l'actuació judicial és inútil o fins i tot arriscat. Aquesta combinació reforça l'asimetria de poder i en dificulta la correcció de pràctiques que comprometen la imparcialitat.

D'altra banda, per bé que hi ha alguns mòduls formatius en perspectiva de gènere a la carrera judicial, **la formació específica, contínua, avaluable i obligatòria en violència masclista no es garanteix de manera plenament transversal** per a tots els òrgans que coneixen aquests casos, especialment en l'àmbit civil i de família, on s'adopten decisions sobre custòdia i visites amb impacte directe en la seguretat de dones, nenes i nens. Tant GREVIO (2024), en el seu Primer Informe d'Avaluació Temàtica sobre Espanya, com el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (2023) a les seves Observacions finals sobre el novè informe d'Espanya, han instat l'Estat espanyol a **reforçar l'obligatorietat, l'homogeneïtat i l'enfocament de drets humans d'aquesta formació**, i han alertat sobre la persistència d'estereotips de gènere en la pràctica judicial.

Quan la manca d'imparcialitat és coneguda i assumida com una dada prèvia per les persones que acompanyen les víctimes, el problema deixa de ser individual i esdevé estructural. **No es tracta només de decisions discutibles, sinó d'una cultura judicial¹⁹ que, en determinats contextos, pot minimitzar la violència, desacreditar les denunciants o anticipar resultats adversos**. Aquesta normalització erosiona la confiança en la justícia, desincentiva la denúncia i consolida formes de violència institucional masclista.

Els fragments següents il·lustren com aquesta manca d'imparcialitat no només s'exerceix, sinó que és anticipada i advertida com a part del funcionament ordinari de determinats òrgans judicials.

¹⁹ "El Comitè observa amb reconeixement la reforma del sistema judicial, amb l'aprovació de la Llei orgànica núm. 1/2004, el desembre del 2004, que ha donat lloc a l'establiment de 113 jutjats especialitzats en investigacions de violència de gènere contra la dona. Això no obstant, observa amb preocupació que, malgrat l'existència d'aquests jutjats especialitzats, l'enjudiciament dels responsables d'actes de violència de gènere no ha estat prou eficaç, perquè sobretot cal una consolidació més gran de la Convenció en la cultura judicial del país." (Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona, 2023, par. 13).

Els relats

En el relat següent, policia, advocacia i entorn judicial anticipen el posicionament de la jutgessa, i fan, per tant, evident com la manca d'imparcialitat és coneguda i assumida dins del mateix sistema.

DONA, 41-50 ANYS, DOMINIQUESA

"[...] A la comissaria de X (NDR: nom del districte), que hi vagi un altre dia que hi ha la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa), li dic que no, que vull denunciar, que necessito protecció. Em diuen que anés al cap de dos dies, que estava de guàrdia ella. Era un divendres. Jo estava morta de por i no els vaig fer cas. Vaig denunciar el divendres i el diumenge vaig tenir un judici ràpid... Quan conec l'advocat em diu que hi ha la senyora jutge que ho veu malament, que no parli gaire i sigui directa, jo estava morta de por... hi havia 7 dones maltractades i a cap li va donar protecció, a cap dona. N'hi havia una amb un nadó i li va donar la custòdia compartida, l'estava alletant [...]."

Aquí es mostra com la percepció de parcialitat no és individual sinó compartida per professionals d'atenció a víctimes i per altres dones afectades el mateix dia.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"[...] Això va ser un divendres i diumenge al matí vaig tenir el judici ràpid al jutjat X de VIDO (NDR: Jutjat de Violència sobre la Dona) de X (NDR: número d'instrucció i municipi del jutjat). Quan arribo al judici l'acompanyant de l'oficina d'atenció a la víctima m'adverteix sobre la jutgessa: "no és res en contra teva, és una santíssima filla de puta". A mi, en aquell moment ja em va afectar veure com sortien d'afectades les altres noies del mateix jutjat, a cap d'elles els va donar l'ordre d'allunyament."

En aquest cas, la mateixa defensa lletrada trasllada a la dona la idea que el resultat està decidit per endavant, i es **reforça una cultura de resignació institucional**.

DONA, 21-30 ANYS, COLOMBIANA

"Denunciaré amb un comunicat de lesions, em toca un judici ràpid, l'advocat ve tard d'ofici, em diu que està perdut abans d'entrar, jo no vaig entendre res. Em diu hi ha la senyora jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) i no hi ha res a fer. "No parlis gaire i sigues concreta, millor no la miris a la cara."

Aquest testimoni evidencia que l'advertiment sobre el perfil de la jutgessa circula prèviament entre serveis socials, de manera que es normalitza la seva manca d'imparcialitat.

DONA, 21-30 ANYS, ESPANYOLA

"Abans d'anar a judici, ja des de serveis socials i atenció a la víctima dels jutjats em van alertar de la jutgessa a què m'enfrontava."

P2. **S'obstaculitza l'accés a una justícia efectiva, imparcial i reparadora per a les dones que viuen violències masclistes**

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE, Art. 13 CEDH).
- ★ Dret a un jutge imparcial i a un procés amb garanties (art. 24 CE).
- ★ Dret a un recurs efectiu davant de la violència (art. 2 i 3 CEDH).
- ★ Dret a la reparació integral com a víctima de violència masclista (LO 1/2004, Llei 4/2015 de l'Estatut de la Víctima).
- ★ Dret a la deguda diligència reforçada en contextos de violència masclista (CEDAW, Conveni d'Istanbul).

L'accés a la justícia no s'exhaureix en la possibilitat formal de presentar una denúncia. Suposa que les dones que viuen violències masclistes poden **activar el sistema judicial sense barreres**, que les seves proves seran valorades amb rigor, que els procediments es desenvoluparan sense dilacions indegudes i que les **decisions judicials estaran orientades a la protecció i a la reparació del dany**, sense aplicar estereotips de gènere o de manera discriminatòria.

Com ja s'assenyalava al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), **el sector judicial reproduceix obstacles estructurals que buiden de contingut el dret a una tutela judicial efectiva**. Els arxivaments prematurs, la desatenció de proves, el qüestionament sistemàtic de la credibilitat, el tracte descortès, la desprotecció davant de preguntes revictimitzadores i la prolongació innecessària de procediments no són disfuncions aïllades, sinó dinàmiques reiterades que ocasionen desgast emocional, econòmic i vital en les dones que denuncien. És interessant esmentar que, fins al 2020, el Tribunal Constitucional no va dictar la primera sentència sobre l'obligació d'una investigació suficient en violència de gènere (STC 87/2020, de 20 de juliol).

Les dades oficials mostren que, dels casos denunciats, pocs culminen en sentència. Segons l'Informe Anual sobre Violència de Gènere 2024 del CGPJ (2024b), es van registrar 199.094 denúncies l'any 2024, però el total de sentències dictades en el conjunt d'òrgans judicials va ser de 62.173. Això significa que **només el 31,2 % de les denúncies va culminar en sentència**, és a dir, gairebé set de cada deu denúncies no van arribar a una resolució judicial de fons.

A més, als Jutjats de Violència sobre la Dona, més del **42 % dels procediments van finalitzar en sobreseïment** (39,67 % provisional i 2,72 % lliure)²⁰ (ibidem). L'arxivament massiu no es pot interpretar com un fenomen residual: evidència un patró de filtratge que deixa fora del judici un volum molt significatiu de casos. Quan els procediments es tanquen sense exhaurir la investigació o sense valorar adequadament les proves i els antecedents de violència, el dret a la tutela judicial efectiva es buida de contingut. A més, es produeix una dinàmica que empeny les dones a celebrar judicis ràpids per fets concrets, en molts casos sense tenir en compte que majoritàriament existeix violència habitual, cosa que en si mateixa constitueix una forma de violència institucional arrelada.

Aquest patró s'agreuja quan s'analitza des d'una perspectiva interseccional. **L'accés a la justícia no és igual per a totes.** Per a les dones migrades, especialment aquelles en situació administrativa irregular, el mateix marc normatiu introdueix una barrera addicional. Tal com ja es recollia a l'informe anterior, una dona estrangera en situació irregular pot accedir a una autorització de residència per circumstàncies excepcionals si és víctima de violència de gènere o violència sexual; no obstant això, l'autorització definitiva queda condicionada al fet que el procediment conclouï amb una sentència condemnatòria o amb una resolució judicial d'on es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere o violència sexual.

GREVIO (2024), al seu informe sobre Espanya, ha mostrat una profunda preocupació per aquest model, assenyalant que "les dones immigrants en situació irregular segueixen tenint por de ser deportades, perquè només se'n deslliuraran si el seu cas desemboca en una condemna o en la concessió d'una ordre de protecció" (p. 44). Aquesta vinculació entre protecció administrativa i resultat penal col·loca la dona en una posició d'extrema vulnerabilitat, ja que el desenllaç del procediment depèn de múltiples factors que escapen al seu control.

Tal com recull l'informe "Sobrerrepresentadas, desprotegidas, en resistencia. El Estado español frente a las violencias machistas contra las mujeres migradas", elaborat per Tania Sordo Ruz per a la Red de Mujeres Latinoamericanas y del Caribe (2025): "la situació migratòria ho condiciona tot" (p. 23). **Persisteixen estereotips racistes i masclistes que construeixen les dones migrades com a sospitoses d'instrumentalitzar la violència per obtenir la residència**, i això alimenta la idea que hi hauria un suposat "colador" de regularitzacions. Tanmateix, les dades oficials mostren que entre el 2005 i el 2025 s'han concedit 43.854 autoritzacions de residència vinculades a violència de gènere (Portal Estadístic de la DGVG, s. f.), una xifra que, lluny d'evidenciar abús del sistema, és reduïda si es té en compte la sobrerrepresentació de dones migrades entre les víctimes de femicidi en l'àmbit de la parella o exparella.

Aquesta bretxa en l'accés a la justícia no afecta únicament les dones migrades. Les dades disponibles sobre **dones gitanes** evidencien una desconfiança estructural envers el sistema judicial i policial que té arrels en l'antigitanisme institucional. Segons l'estudi de Veus Gitanes (2021), "Diagnosi interseccional de les necessitats de les dones gitanes víctimes de la violència masclista i el seu abordatge des dels serveis de la xarxa d'atenció: estudi exploratori sobre el viatge de les Dones Romanís que abandonen situacions de violència masclista a Catalunya", **les principals raons per no denunciar són la por del rebuig social, la desconfiança a les institucions i la dependència econòmica.**

²⁰ En el procés penal espanyol hi ha dos tipus principals de sobreseïment. El sobreseïment provisional es dicta quan, després de la investigació, no hi ha proves suficients per continuar el procediment en aquell moment, encara que el cas es pot reobrir si apareixen nous indicis o proves. Per la seva banda, el sobreseïment lliure suposa l'arxivament definitiu de la causa, perquè l'òrgan judicial considera que els fets no constitueixen delictes o que no hi ha indicis que la persona investigada hagi participat en la seva comissió.

L'informe "El impacto del racismo en España. Percepción de la discriminación por origen racial o étnico por parte de sus potenciales víctimas en 2024" (CEDRE 2025) mostra que només un **1,5 % de les dones gitanes** que han patit violència sexual o de gènere **van denunciar els fets**, malgrat reconèixer alts nivells de victimització. Així mateix, són les úniques que declaren que no els van creure o que se les va fer sentir culpables quan van buscar ajuda. Aquestes dades indiquen que l'accés a la justícia per a dones gitanes està condicionat per un context estructural d'**antigitanisme** que afebleix la confiança institucional i reforça la infradenúncia.

Aquestes barreres no afecten únicament les dones denunciants, sinó que **repercuteixen directament en la seguretat i el benestar de les seves filles i fills, en aquells casos en què hi ha nenes, nens o adolescents implicats**. Tampoc afecta només dones migrades i les seves filles i fills. Les dones gitanes, racialitzades o en situació de precarietat econòmica, afronten també prejudicis estructurals que condicionen la valoració del seu testimoni i l'accés als recursos. L'accés a la justícia es veu, així, travessat per racisme institucional, classisme i antigitanisme, que operen de manera acumulativa juntament amb el masclisme.

A més, en un 24,1 % dels casos de VIM del sector judicial que van arribar al canal de denúncia col·lectiva el 2025, es recull que no s'ha informat adequadament les dones sobre el procediment judicial, cosa que reforça l'existència de barreres estructurals que limiten l'accés real a la justícia.

Quan el sistema judicial imposa obstacles formals, culturals o estructurals que desincentiven la denúncia o afebleixen la resposta institucional, **no estem davant de fallades individuals, sinó davant d'una vulneració estructural del dret a una justícia efectiva i reparadora**. El resultat no és neutral, sinó que consolida la impunitat, perpetua la violència i reforça la desprotecció de qui ja es troba en una situació de més vulnerabilitat, i envia, a més, un missatge de tolerància social cap a les violències masclistes i les vulneracions dels drets humans de les dones.

A més, la recent aprovació de la **Llei orgànica 1/2025 d'eficiència processal introdueix mecanismes alternatius de resolució de conflictes l'aplicació dels quals, en contextos de violència masclista, genera preocupació**, especialment quan poden tensar la prohibició expressa de mediació recollida a la Llei orgànica 1/2004.

Subpatrons:

- P2.1 S'ignoren proves aportades per les dones i s'arxiva el cas sense arribar a judici.
- P2.2. Es demostra una manca d'imparcialitat per part dels operadors jurídics, que exerceixen abús de poder.
- P2.3 Es prolonguen innecessàriament els procediments, la qual cosa provoca desgast i dany acumulatiu.

P2.1

S'ignoren proves aportades per les dones i s'arxiva el cas sense arribar a judici

En aquest subpatró s'identifica una pràctica especialment greu: la **desatenció o la menysvaloració de proves i antecedents aportats per les dones** –comunicats mèdics, informes psicològics, testimonis o contextos previs de violència– que desemboca en arxivaments prematurs. L'obligació judicial no es limita a valorar fets aïllats, sinó a analitzar el context sencer i acumulatiu de la violència denunciada. Quan s'ignoren antecedents rellevants, es fragmenta el relat o es tendeix a fer judicis ràpids en casos de violència habitual, la valoració probatòria deixa de ser integral i la deguda diligència reforçada es buida de contingut. En aquests casos, el fitxer no opera com una decisió tècnica neutral, sinó com un obstacle estructural a l'accés a la justícia.

Aquest patró no és residual. En l'anàlisi quantitativa del sector judicial, el 59,8 % dels casos identifiquen que les proves presentades per la víctima no es van tenir en compte, mentre que les aportades per l'agressor sí que van rebre més legitimitat institucional. Alhora, en un 35,7 % dels casos de VIM del sector judicial, el procediment es va arxivar sense arribar a judici. Aquestes dades fan evident que **la desatenció probatòria i l'arxivament prematur no són disfuncions aïllades, sinó dinàmiques estructurals que incideixen directament en la desprotecció.**

Els relats

Aquest cas mostra com s'incompleix l'obligació de valorar el context sencer i els antecedents de violència, i es desestimen fets extremament greus ocorreguts en un altre país que afecten de manera particular dones migrades amb unes històries de violències que poden ser transnacionals.

DONA, 51-60 ANYS, SIRIA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"La usuària ha patit violència física, psicològica, econòmica, vicària, digital i sexual per part de la seva exparella, amb qui va estar casada durant molts anys i amb qui té dos fills actualment majors d'edat. Els fets més greus van ocórrer a X (NDR: nom del país), on tots dos residien anteriorment. Entre aquests hi ha agressions físiques severes, pallisses i amenaces amb armes de foc, i va arribar fins i tot a apuntar-la i disparar en la seva presència i la dels seus fills, sense tocar-la. També explica episodis de coacció emocional, com quan l'agressor va intentar autolesionar-se davant els seus fills petits per obligar-la a continuar la relació, una situació que va requerir la intervenció dels serveis d'emergència [...] El (NDR: s'indica l'any), aquest es va presentar a la seva feina i va començar a cridar, la qual cosa va obligar a avisar la policia. Davant d'aquest fet, la usuària va interposar una denúncia, però en seu judicial el jutge li va indicar expressament que no es tindrien en compte els fets ocorreguts en un altre país i, a més, no li va permetre esmentar ni explicar res del que havia passat durant la relació a (NDR: nom del país), i va limitar la valoració únicament al que va passar a Espanya."

Al relat següent s'observa un arxivament immediat sense valoració efectiva de proves, on l'estatus professional del denunciat sembla pesar més que l'escolta de la víctima i la consideració del context de violència.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"L'endemà hi va haver un judici ràpid al jutjat d'instrucció penal, Vaig arribar amb la meua filla d'un any perquè encara l'alletava i no tenia amb qui deixar-la en aquell moment [...]. Quan vaig arribar, hi havia una jutgessa i una fiscal, la meua advocada d'ofici. I en dos minuts la jutgessa va dir: "Ell és un bon militar amb bon comportament; això s'ha de ventilar per la via civil i no hi ha prou proves. Em va girar la cara, no vaig parlar, ni la meua advocada va dir res."

L'últim testimoni mostra la desatenció d'informes psicològics i proves aportades, acompanyada d'expressions de menyspreu institucional, que trivialitzen el dany sofert i tanquen l'accés al judici sense una valoració objectiva i imparcial.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"Vaig denunciar per assetjament un home al X el X (NDR: s'indica any i mes) es va fer un judici ràpid, en què la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) del jutjat de violència de X (NDR: nom del municipi), va arribar tard i no va demanar disculpes per això, es dirigia a mi de manera agressiva... Soc funcionària de la sanitat, em van fer una investigació que va concloure que hi havia assetjament i s'havien de posar mesures per protegir-me. Vaig portar l'informe de la psicòloga del X (NDR: servei d'atenció a dones) on actualment (X) (NDR: nom de la jutgessa) [...] va fer comentaris de l'envergadura: "A veure si acabem ja amb aquest tema, que ja em té farta". Va concloure que NO eren importants els danys psicològics que he patit, ni els informes aportats, i que no veu motiu per fer un judici."

P2.2.

S'adopten decisions judicials amb abús de poder, basades en biaixos, prejudicis i estereotips de gènere i interseccionals

En aquest subpatró s'identifiquen actuacions de jutgesses, jutges i fiscalia que comprometen la imparcialitat del procés mitjançant **desqualificacions, culpabilització de la víctima o ús d'estereotips**. La imparcialitat no sols exigeix neutralitat formal, sinó també absència de prejudicis i estereotips de gènere, racials, classistes o vinculats a la salut mental. Quan l'interrogatori se centra a qüestionar la dona en lloc d'analitzar la conducta de l'agressor, o quan s'emeten expressions de descrèdit o d'humiliació, **hi ha un abús de poder institucional que vulnera el dret a un judici just i a un tracte digne**. Aquesta dinàmica connecta amb allò assenyalat per l'informe "El impacto del racismo en España. Percepción de la discriminación por origen racial o étnico por parte de sus potenciales víctimas en 2024" (CEDRE, 2025), on **dones gitanes** participants **refereixen tracte despectiu, manca de sensibilitat judicial enfront de l'antigitanisme i sensació de no ser preses seriosament quan denunciïn situacions de violència**. També connecta amb el que el GREVIO (2024) assenjala: "S'hauria de fer més per prevenir la violència contra les dones migrants, sobre la base d'un enfocament sostenible i basat en la comunitat. Subratlla que aquestes dones es troben en la intersecció dels estereotips i prejudicis racistes i basats en el gènere i són, per tant, molt vulnerables a la violència. Per tant, és important posar fi als mites i estereotips imperants sobre les dones immigrants i conscienciar-les sobre els seus drets i el suport existent disponible per a les experiències de violència" (p. 22).

Els relats

En el primer fragment es mostra una desqualificació directa i un menyspreu institucional explícit, on la jutgessa qüestiona la situació econòmica de la víctima, desacredita el seu relat i anticipa que no valorarà els informes especialitzats, amb la qual cosa compromet la imparcialitat del procés.

DONA, 21-30 ANYS, ITALIANA

“En el judici, la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) va desacreditar la víctima, literalment la va tractar de “boja” i que el que la dona descrivia era subjectiu. La jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) va recriminar la dona que no tingués una feina i que estigués mantinguda per un servei públic (X) (NDR: servei específic d’atenció a les violències masclistes), mentre que l’agressor sí que en tenia. [...] Va penalitzar la dona per haver anat al X (NDR: servei esmentat prèviament). [...] Va traslladar a la dona que no es llegiria els informes del X (NDR: servei esmentat prèviament),”

En el relat següent es combinen culpabilització de la víctima, estigmatització per diagnòstic de salut mental i biaixos que afecten de manera particular una dona migrada, de manera que es posa en dubte la seva credibilitat i se la responsabilitza de l’agressió soferta.

DONA, 21-30 ANYS, XILENA

“El meu exnòvio em va pegar una pallissa al carrer. Venen els X (NDR: policia autonòmica), el detenen, em porten a la comissaria perquè faci la denúncia [...]. Al cap de dos dies tinc un judici ràpid, em toca la santa X (NDR: nom de la jutgessa), [...] comença per dir-me que per què soc allí. Li dic que la policia em va dir que denunciés. Em deixa anar que per què he de fer perdre el temps als X (NDR: policia autonòmica), que jo vaig provocar el meu xicot, per això em va pegar. [...] Jo soc bipolar però em medico i no tinc cap crisi,estic bé, doncs ella em diu que aquell dia no havia pres la medicació perquè ell li ho havia dit i per això em va pegar. Ell queda lliure i jo, morta de por. Ara estic a casa de ma mare i no surto al carrer, tinc molta por [...]”

I al darrer fragment s'observa com el Ministeri Fiscal desplaça el focus des de la conducta de l'agressor cap al comportament de la víctima, formulant preguntes culpabilitzadores que qüestionen el seu relat i reproduïxen estereotips de gènere.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"[...] El Ministeri Fiscal va centrar les preguntes de la meua declaració en el que jo havia fet, en comptes de qüestionar l'actitud agressiva de l'imputat. En aquest sentit va qüestionar la meua declaració i que tingués lesions visibles encara que apareguessin al comunicat de lesions. Durant la meua declaració, el Ministeri Fiscal va ser molt insistent a preguntar per les meves accions, i va posar en tela de judici que, si jo no hagués actuat així, aquest fet no hauria passat, per tant, em va culpabilitzar de la situació. Davant la insistència, vaig sentir que fins i tot em parlava malament. La jutgessa va intervenir-hi i li va requerir que deixés el tema i passés a la pregunta següent. Igualment esmentar que el Ministeri Fiscal em va qüestionar perquè vaig anar al X (NDR: centre de salut), a urgències el dia següent de la suposada agressió en comptes d'anar-hi el mateix moment que va passar."

P2.3

S'allarguen innecessàriament els procediments i això provoca desgast i dany acumulatiu

La tutela judicial efectiva exigeix que els procediments es desenvolupin en un termini raonable i sense dilacions indegudes. Quan els processos s'allarguen durant anys per l'encadenament de recursos, modificacions de mesures o litigis successius, la justícia deixa de ser una via de reparació i es converteix en un espai de **desgast continuat**. En contextos de violència masclista, aquesta cronificació influeix d'una manera determinant: provoca dany acumulatiu, precaritza econòmicament les dones i pot esdevenir una forma de violència institucional sostinguda en el temps.

Els relats

El relat que es presenta reflecteix com l'acumulació de procediments durant gairebé quinze anys transforma el procés judicial en una batalla permanent, on la dilació i la reiteració processal operen com a mecanisme de desgast econòmic, emocional i vital.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"Vaig recórrer a la justícia gratuïta i al torn d'ofici perquè estava en situació de desocupació de llarga durada. Des de llavors he suportat aquesta violència institucional, ja que he passat per tres modificacions de mesures, [...] un procediment de liquidació de béns [...], una denúncia penal per impagament de pensió alimentària. Tot això han estat gairebé quinze anys de batalla judicial i en mans de l'advocacia d'ofici que no ha fet més que allargar la situació i sense obtenir cap mena de comprensió."

P3.

Es falla en la protecció cautelar i s'exposa institucionalment les víctimes al risc

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la vida i integritat física i moral (art. 15 CE, art. 2 i 3 CEDH, art. 709, 301 bis LeCrim).
- ★ Dret a la seguretat i protecció judicial efectiva (art. 24 CE, LO 1/2004).
- ★ Dret a mesures cautelars adequades davant de risc (art. 544 ter LECrim, art. 158 CC).
- ★ Dret a la protecció al si de la família davant de la violència (LO 1/2004, LO 8/2021).
- ★ Dret a la deguda diligència reforçada en contextos de violència de gènere (CEDAW, Conveni d'Istanbul).

L'obligació de l'Estat davant les violències masclistes implica **protegir de manera urgent i efectiva quan hi hagi indicis de risc**. El deure de diligència reforçada exigeix que judicatura, fiscals i operadors jurídics **valorin el perill de manera integral**, adoptin mesures cautelars adients i garanteixin que el procés judicial mateix no fa augmentar l'exposició al dany.

Aquesta obligació està clarament definida a l'ordenament jurídic. Les ordres de protecció es regulen processalment a l'article 544 ter de la Llei d'enjudiciament criminal i constitueixen una mesura judicial urgent que integra mesures penals i civils destinades a protegir la víctima i, si escau, les filles i els fills. La Llei orgànica 1/2004 desenvolupa, a més, els drets laborals, socials i assistencials vinculats a la seva concessió.

La protecció durant el procés també està prevista normativament. L'Estatut de la Víctima del Delicte (Llei 4/2015) reconeix en l'article 19 el dret a la protecció per evitar la victimització secundària, en l'article 20 el dret a evitar el contacte amb l'infractor en dependències judicials i en l'article 23 l'obligació d'avaluar individualment les necessitats de protecció, incloent-hi expressament les víctimes de delictes contra la llibertat sexual després de la Llei orgànica 10/2022. En l'àmbit processal, l'article 707 de la LECrim permet la declaració per videoconferència, i els articles 449 bis i següents regulen la prova preconstituïda per evitar confrontacions innecessàries. A més, l'article 709 prohibeix la formulació de preguntes capcioses i sobre la vida privada i el 301 bis en relació amb el 681.2 estableix la protecció de la intimitat de la víctima i de la seva família.

Aquestes eines existeixen. **El problema no és normatiu, sinó d'aplicació.**

Les dades oficials mostren que la denegació de mesures cautelars no és pas excepcional. El 2025 es van denegar a Espanya un **32,1 % de les ordres incoades** (Portal Estadístic de la DGVG, s. f.). És a dir, pràcticament una de cada tres sol·licituds de protecció urgent es va rebutjar.

A més, hi ha diferències territorials significatives. Madrid (56 %) i Catalunya (47 %) presenten els percentatges més alts d'ordres denegades sobre les incoades, molt per sobre de comunitats com ara Aragó (21 %), Astúries (22 %) o Illes Balears (22 %). **La protecció davant del risc no pot dependre del territori on viu la víctima**. Aquestes disparitats qüestionen l'homogeneïtat en l'aplicació de l'estàndard de protecció cautelar.

La dimensió interseccional del risc agreuja el problema. Segons l'Informe Anual sobre Violència de Gènere 2024 del CGPJ (2024b), el **37,07 % de les dones víctimes als Jutjats de Violència sobre la Dona tenen nacionalitat estrangera**. Tot i amb això, el 2024, **el 50 % de les víctimes de femicidis van ser dones estrangeres**, xifra superior a la mitjana històrica (35,8 %). La sobrerepresentació de dones estrangeres en els femicidis en l'àmbit de la parella o l'exparella obliga a analitzar si els sistemes de valoració del risc funcionen de manera igualitària.

En l'àmbit policial, l'informe "Análisis de los sistemas automatizados destinados al seguimiento y protección de víctimas de violencia de género en relación a su impacto en mujeres migrantes" (AlgoRace, 2025) recull que una auditoria externa ja havia detectat subestimació del risc al sistema VioGén²¹ i escassa representació de dones migrades a les dades. Així mateix, **només el 56,75 % de les dones nascudes a l'estranger va comptar amb el sistema VioGén quan es va apreciar risc, davant del 63,48 % de dones nascudes a Espanya** (Red de Mujeres Latinoamericanas y del Caribe, 2025).

La dada més alarmant és que **el 33,3 % de les dones estrangeres víctimes de femicidis en l'àmbit de la parella o exparella el 2024 havia denunciat prèviament**, en comparació del 29,2 % de dones espanyoles (Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere, 2025a). El fet de denunciar no garanteix prou protecció i la sobrerepresentació en els femicidis en l'àmbit de parella o exparella evidència desigualtats estructurals en la protecció davant de la violència.

²¹ El sistema VioGén és un sistema integral de seguiment i protecció dels casos de violència de gènere, gestionat pel Ministeri de l'Interior, que utilitzen la Policia Nacional, la Guàrdia Civil i determinats cossos policials autonòmics i locals. Inclou una eina de valoració policial del risc.

Quan la denegació d'ordres de protecció, la subestimació del risc i les desigualtats territorials es combinen amb possibles biaixos racistes, classistes o antigitanistes en la valoració de la credibilitat i el perill, el resultat és una protecció diferencial. **El sistema no falla igual per a totes.**

Aquesta desproporcionada representació de les dones migrades ja la va assenyalar el GRE-VIO (2024). Quan la sobrerepresentació en la victimització es combina amb una activació menor de sistemes de protecció i amb possibles biaixos en la valoració del risc, el problema deixa de ser individual i es revela estructural.

La decisió en la protecció cautelar no afecta únicament les dones. **Quan hi ha filles i fills, la subestimació del risc compromet directament la seva seguretat i el dret a viure lliures de violència.** L'omissió de mesures cautelars, la negativa a acordar protecció o l'exposició de la víctima al seu agressor en espais judicials poden constituir formes de violència institucional per omissió.

El deure de diligència reforçada exigeix avaluacions rigoroses, individualitzades i lliures de prejudicis i estereotips. Quan això no passa, el sistema no només incompleix la seva pròpia normativa, sinó que també reproduïx desigualtats estructurals, consolida la impunitat i exposa dones, nenes i nens a danys que eren previsibles i evitables.

Finalment, cal destacar també que, dins de les mesures cautelars destinades a protegir les víctimes de violència masclista, les decisions relatives a **l'ús de l'habitatge familiar** ocupen un lloc central. L'atribució del domicili pot ser determinant per garantir la seguretat i l'estabilitat de les dones i de les filles i els fills. Això no obstant, diversos relats recollits en aquest informe mostren que aquestes mesures no sempre s'adopten o implementen tenint en compte el nivell real de risc i la perillositat de l'agressor. En alguns casos, encara que hi hagi ordre de protecció o atribució formal de l'ús de l'habitatge, **les dones es veuen obligades a abandonar el domicili per por de represàlies o per la incapacitat del sistema per garantir condicions efectives de seguretat.** Aquesta situació revela una dimensió poc visibilitzada de la violència institucional: quan les mesures de protecció no es poden traduir en condicions reals de seguretat i estabilitat habitacional per a les víctimes. El cas paradigmàtic "Ell em va matar, el sistema va rematar" (capítol 2.3) il·lustra amb especial claredat aquesta problemàtica, mostrant com l'absència de garanties efectives d'habitatge i protecció pot allargar durant dècades l'impacte de la violència masclista per a les dones i les seves filles i fills.

Subpatrons

- P3.1 Es denega l'ordre de protecció com a mesura cautelar.
- P3.2 No s'apliquen mesures de protecció durant el procés judicial per a les víctimes.
- P3.3 Es genera als mateixos espais la coincidència entre víctima i agressor.

P3.1

Es denega l'ordre de protecció com a mesura cautelar

L'**ordre de protecció** és el principal instrument judicial de reacció urgent davant de situacions de violència de gènere. La seva finalitat no és sancionar penalment, sinó **prevenir noves agressions quan hi hagi indicis raonables de risc**. L'estàndard exigible en fase cautelar no és la certesa plena sinó l'existència d'elements suficients que justifiquin una protecció preventiva.

Quan malgrat l'existència de comunicat mèdic, testimonis, antecedents policials o valoracions de risc, l'ordre de protecció és denegada sense una motivació rigorosa i lliure d'estereotips, es vulnera el deure de diligència reforçada. La denegació en aquests contextos no és neutral, sinó que exposa la víctima a un perill immediat i envia un missatge de desprotecció institucional.

Aquest patró **s'agreuja** quan la valoració del risc es **contamina per prejudicis i estereotips masclistes**, com la culpabilització de la víctima o la sospita de provocació, **i per biaixos racistes o xenòfobs** que afecten de manera particular dones migrades o racialitzades. En aquests casos, l'ordre de protecció deixa d'operar com a garantia de seguretat i esdevé un filtre de credibilitat travessat per estereotips.

En l'anàlisi quantitativa d'aquest informe, la denegació de l'ordre de protecció apareix en el 24,1 % dels casos del sector judicial, fet que confirma que **la negativa cautelar constitueix una de les formes més recurrents d'exposició institucional al risc**.

Els relats

Els relats següents il·lustren com la denegació de l'ordre de protecció, malgrat l'existència de proves o alertes de risc, pot desembocar en situacions d'intimidació, amenaça o, fins i tot, femicidi.

En el fragment següent, malgrat que hi ha un comunicat mèdic per traumatisme cranial i tres testimonis presencials, la jutgessa centra la declaració en la suposada "provocació" de la víctima, ignora les proves aportades i denega l'ordre de protecció de la víctima, a la qual culpabilitza de l'agressió soferta.

DONA, 21-30 ANYS, ARGENTINA

"La meva exparella em va pegar al carrer, em va donar un cop al cap que vaig caure a terra. A ell se'l van emportar detingut. L'endemà em criden del jutjat per a un judici ràpid: entro amb l'advocat, comença la declaració, jo estava amb les meves amigues i ell es va abalancar cap a mi, em va tirar a terra. Vaig portar 3 testimonis, les meves amigues que eren amb mi. La jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) em va preguntar si jo abans l'havia provocat. Li vaig dir que no, en cap moment [...]. Ell em comença a dir que jo per què li vaig trucar, cosa que era mentida, jo no li vaig trucar des que vaig deixar la relació. Comença a dir que jo el provocho sempre i em dono la culpa a mi de tot. Els meus testimonis diuen el que van veure: que va venir per l'esquena, em dona un cop i caic a terra. A aquesta senyora li són iguals els testimonis i l'informe de l'hospital. He estat amb forts mals de cap per traumatisme cranial i li és igual. Surto sense ordre d'allunyament. Quan surto me'l trobo i em diu: "Ara sabràs el que es bo! [...]"

Aquest altre relat evidencia les conseqüències extremes de la denegació de protecció. Malgrat els informes policials que alertaven de la gravetat del cas, es va rebutjar l'ordre de protecció i es va permetre la convivència amb l'agressor. Aquesta dona va ser assassinada davant dels seus fills.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"La jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) [...] va dirimir la denúncia per violència de gènere contra la seva parella presentada per la Sra. X (NDR: nom de la dona), veïna de X (NDR: nom del municipi) i, malgrat els informes policials (sistema VioGén) que alertaven de l'extrema gravetat del cas, va denegar la protecció de la víctima i va permetre que l'agressor convísqués amb ella i els tres fills que tenien en comú. Aquesta decisió judicial va afavorir l'assassinat de la Sra. X (NDR: nom de la dona) davant dels seus tres fills a mans de la seva parella, juntament amb l'intent d'aquest últim de calar foc a la llar familiar el passat X (NDR: nom del municipi). La jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) és coneguda a X (NDR: nom del municipi) pel tracte vexatori a les víctimes, l'arbitrarietat de les seves decisions i el manteniment de visites a pares maltractadors, exposant nenes i nens a situacions de risc i violència vicària."

Al tercer relat veiem que, després d'una primera concessió de mesures d'allunyament basada en informes policials i proves materials, el jutjat de violència de gènere va revocar la protecció sense escoltar la víctima ni valorar les proves, sinó que va prioritzar la declaració de l'agressor.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

(NDR: Fragment escrit per l'entorn de la dona)

"[...] Ordre d'allunyament i de no comunicació van ser les mesures que X (NDR: policia autonòmica) van recomanar després d'omplir 7 pàgines de fets, complementats amb informes del 112, registre de trucades i missatges, i fotos que incloïen deixar la marca de la seva mà ensangonada a l'interfon i la paret del portal de casa seva, on viu amb els seus dos fills. Mesures que el jutge de guàrdia del dissabte, després d'escoltar la meva germana, va concedir, i que 48 h més tard, el jutge de violència de gènere (se suposa que més sensible) va tirar enrere després d'escoltar la declaració de l'agressor i de negar-se a escoltar la meva germana, la víctima, i de no voler veure les proves probatòries (els missatges enviats per l'agressor, en què reconeixia l'assetjament i les fotos de la sang al portal)."

P3.2

No s'apliquen mesures de protecció durant el procés judicial per a les víctimes

L'obligació de protecció no s'esgota amb l'adopció de mesures cautelars. El marc normatiu espanyol reconeix expressament **el dret de les víctimes a declarar en condicions que n'evitin la revictimització i redueixin el risc d'intimidació**. L'Estatut de la víctima del delictes (Llei 4/2015) estableix el dret a la protecció durant el procediment, particularment quan presta declaració, així com el dret a evitar el contacte amb l'infractor en dependències judicials. Així mateix, la Llei d'enjudiciament criminal permet l'ús de mitjans com paravents, videoconferència o prova preconstituïda per garantir la seguretat emocional i física de la víctima.

Després de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 10/2022, de garantia integral de la llibertat sexual, l'obligació d'avaluar de manera individualitzada les necessitats de protecció es reforça especialment en els delictes contra la llibertat sexual, i **es reconeix l'impacte traumàtic que pot generar la confrontació directa amb l'agressor i la necessitat d'evitar qualsevol forma de revictimització institucional**.

Aquestes mesures no són privilegis: **són garanties processals dissenyades per equilibrar una situació d'asimetria i de violència prèvia**.

Quan es deneguen sense motivació suficients sol·licituds de protecció –com declarar darrere d'un paravent o evitar la proximitat física amb l'agressor–, el procés judicial es pot convertir en un espai d'intimidació. En aquests casos, la manca de protecció no sols incrementa el patiment, sinó que **pot afectar directament la qualitat de la declaració**, el dret de defensa dels interessos de la pròpia víctima i la igualtat d'armes en el procediment.

Aquesta classe d'omissions constitueixen formes de violència institucional masclista per exposició: el sistema no agrideix directament, però situa la víctima en una posició de vulnerabilitat evitable dins del procés judicial mateix.

Els relats

En el fragment seleccionat es pot veure com, malgrat haver sol·licitat amb antelació declarar protegida per un paravent, la víctima va ser obligada a declarar a menys d'un metre del seu agressor, sense cap mesura de separació física, en un context de por manifesta que va condicionar la seva intervenció processal.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"[...] La meva exparella em va denunciar falsament amb uns correus manipulats on suplantava la meva identitat. [...] Em vaig veure obligada a enfrontar-me a aquest judici sense possibilitat real de defensar-me. A més, vaig sol·licitar que em permetessin declarar amb un paravent. Ho vaig demanar amb prou antelació, però em van dir que no podia ser. Vaig estar tot el temps a menys d'un metre d'ell i vaig declarar amb ell just darrere meu. Amb prou feines podia parlar de la por que sentia. Vaig ser condemnada per delicte lleu a arrest domiciliari i a treballs en benefici de la comunitat.

P3.3

Es genera als mateixos espais la coincidència entre víctima i agressor

La protecció davant la violència masclista no es pot limitar a resolucions formals si, a la pràctica, el **mateix sistema judicial organitza els procediments de manera que víctima i agressor coincideixen físicament en espais comuns**. El dret a evitar el contacte amb l'infractor en dependències judicials, reconegut a l'article 20 de l'Estatut de la Víctima del Delicte, no és una recomanació organitzativa, sinó una obligació per prevenir la intimidació, la victimització secundària i el risc.

Quan hi ha ordres d'allunyament, mesures provisionals o antecedents de violència, la coincidència en sales d'espera, passadissos o accessos judicials constitueix una contradicció directa amb el marc de protecció reconegut. **L'exposició física no sols provoca por o ansietat, sinó que pot activar dinàmiques de control, intimidació o amenaça**, sobretot en contextos on l'agressor ha exercit violència prèvia i, per tant, configura situacions clarament revictimitzadores per a les dones.

Aquesta problemàtica no es limita a l'àmbit penal. També es reproduïx en procediments civils vinculats a custòdia i visites, quan s'imposen intercanvis en domicilis particulars o es rebutgen punts de trobada familiar o espais intermedis, ja que s'exposa la dona a contactes innecessaris amb l'agressor.

Quan el mateix sistema judicial organitza la coincidència o el contacte malgrat que hi ha alternatives, **l'omissió no és neutra, sinó que constitueix una forma de violència institucional per exposició**, incompatible amb el deure de protecció reforçada.

Els relats

En el fragment següent, malgrat existir antecedents de violència, es va desestimar l'ús de punt de trobada i es va imposar a la mare l'obligació de portar personalment la filla al domicili de l'agressor, exposant-la directament al contacte amb ell com a part del règim de visites.

DONA, 21-30 ANYS, ITALIANA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

“La jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) li va dir que, per haver privat el pare de les visites aquests dos mesos, ella havia de portar la nena al domicili d'ell, de manera que exposa la dona a l'agressor. Va dir que pels dos mesos que la dona havia estat en una pensió, sense deixar que el pare visités la menor, li posaria un règim de visites compensatori... La dona duia la nena tres nits entre setmana o dues nits entre setmana i el cap de setmana sencer al domicili de l'agressor. Es va desestimar el punt de trobada o el punt intermedi.”

En aquest altre relat, malgrat que hi ha vigent una ordre d'allunyament, la víctima va ser citada al mateix lloc i data que l'agressor, cosa que va provocar l'activació constant del dispositiu de protecció i un quadre d'ansietat durant l'entrevista judicial.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

“Vaig ser citada al costat del progenitor de la meva filla a diferent hora però al mateix lloc i mateixa data. Tenim un procediment penal obert per violència de gènere i domèstica i amb unes mesures provisionals, entre d'altres, una ordre d'allunyament. A la meva entrevista i al llarg d'aquesta, aquesta persona es trobava en una altra sala. Això va fer saltar constantment l'alarma del meu dispositiu i tot seguit trucades constants de COMETA (NDR: Sistema de Seguiment per Mitjans Telemàtics de les Mesures i Pena d'Allunyament en l'àmbit de la Violència de Gènere). Això em va provocar molta ansietat.”

P4.

Es castiga les mares protectores mitjançant retirades de custòdia utilitzant marcs pseudocientífics

Drets vulnerats:

- ★ Dret de les dones a una vida lliure de violència (CEDAW, Conveni d'Istanbul, LO 1/2004).
- ★ Dret a la no discriminació per raó de gènere (art. 14 CE, art. 2 CEDAW).
- ★ Dret a la protecció davant de la violència vicària (LO 8/2021, LO 1/2004).
- ★ Dret a la protecció judicial efectiva davant de represàlies per denunciar (art. 24 CE).
- ★ Dret a la integritat moral (art. 15 CE, art. 2 i 3 CEDH).
- ★ Dret de les seves filles i fills a la protecció davant de la violència masclista (art. 19 CDN, LO 8/2021).

La retirada de la guarda i custòdia a una mare que ha denunciat violència masclista constitueix una de les decisions més greus que pot adoptar el sistema judicial. No només impacta en la dona, sinó que **altera radicalment la vida de nenes, nens i adolescents**, posant-los en risc de patir un dany irreparable, i afectant el seu dret a la protecció, l'estabilitat emocional i a créixer en entorns lliures de violència.

El marc jurídic espanyol és clar. L'article 92.7 del Codi civil, modificat per la Llei 8/2021, estableix que **no procedirà la guarda conjunta quan qualsevol dels progenitors estigui sotmès a un procés penal per violència contra l'altre progenitor o contra els fills**, ni quan hi hagi indicis fundats de violència domèstica o de gènere. Així mateix, la Llei orgànica 8/2021 prohibeix expressament que constructes sense aval científic –com l'anomenada Síndrome d'Alienació Parental (SAP)– es puguin prendre en consideració (art. 11.3 LOPJM).

Tot i amb això, les dades i els estudis recents mostren una bretxa significativa entre la norma i la pràctica judicial.

L'estudi "Mujeres y sus hijos e hijas en situación de violencia vicaria e institucional en la administración de justicia. Propuestas de mejora de respuesta institucional" (Dones Juristes, 2025), basat en una mostra de 223 mares protectores, documenta com **el SAP continua aplicant-se de manera indirecta per invalidar denúncies de violència sexual**. L'informe adverteix que les seves conseqüències són extremament greus: el sobreseïment de denúncies per abús sexual infantil o maltractament col·loca nenes i nens –especialment nenes– en situació de risc, ja que els obliga a conviure amb el seu presumpte agressor, alhora que es revictimitza i criminalitza les mares protectores, en molts casos privant-les de la guarda i custòdia i sotmetent-les a un sever règim de visites.

En la mateixa línia, l'estudi "Tratamiento judicial dado a mujeres, sus hijas e hijos menores de edad en los procedimientos de derecho de familia en los que se ha constatado la existencia de violencia de género" (Associació de Dones Juristes Themis, 2025) revela que **en un 10,11 % dels casos analitzats es va acordar la custòdia compartida en contextos on hi havia una denúncia per violència de gènere** –fins i tot amb responsabilitat penal vigent o procediment en tràmit– i que en un 9,6 % es va atorgar la custòdia paterna en situacions de violència

denunciada. Aquestes dades són especialment preocupants si es consideren les limitacions establertes a l'article 92.7 del Codi civil, i palesen que la pràctica judicial incompleix de manera directa amb la normativa de protecció.

Les dades pròpies d'aquest informe confirmen que aquest fenomen no és marginal. En el sector judicial, el patró de retirades arbitràries de custòdia (arrencaments) apareix en el 21,4 % dels casos analitzats. Es tracta d'una proporció elevada si es considera la gravetat de la mesura i el seu impacte irreversible a la vida familiar.

La dimensió interseccional és especialment rellevant. Del total de vegades que es va registrar aquest patró, **el 39,1 % correspon a dones nascudes fora de la Unió Europea**, mentre que al conjunt de l'informe representen el 28,8 %. Així mateix, el 32,8 % dels registres del patró d'abús de poder afecta dones no nascudes a la UE. Aquesta sobrerepresentació apunta cap a l'existència de biaixos racistes i classistes que se sumen al masclisme estructural, situa les dones migrades –i potencialment també les dones gitanes i racialitzades– en una posició més vulnerable davant de decisions judicials especialment oneroses.

L'aplicació del fals SAP ja no s'acostuma a presentar sota la seva denominació explícita. Tal com assenyala l'Informe Sombra, presentat davant el Comitè de la CEDAW en el marc de l'avaluació a Espanya –novè informe periòdic– (Àvila *et al.*, 2023), **es manifesta per mitjà d'una constel·lació d'eufemismes i estereotips de gènere que reinterpreten la denúncia de violència com a manipulació materna**, conflicte parental o interferència en el vincle paternofilial. En aquest desplaçament discursiu, la responsabilitat protectora esdevé conducta sospitosa i l'agressor adquireix legitimitat jurídica.

En aquest context, **la retirada de custòdia pot operar com un mecanisme disciplinari contra mares que denunciïn violència**. No estem davant de conflictes familiars ordinaris, sinó davant de decisions que, sota una aparença tècnica, poden reproduir violència institucional masculista i generar violència vicària des del mateix sistema judicial.

La renovació del Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere (2025) reconeix aquesta problemàtica i incorpora mesures específiques per impedir l'ús del SAP i reforçar la formació d'operadors jurídics i equips psicosocials. Malgrat això, persisteix una absència de dades oficials desagregades que permetin conèixer quantes custòdies són retirades a mares en contextos de violència de gènere, cosa que dificulta l'avaluació real del fenomen.

Finalment, l'Avantprojecte de Llei orgànica de mesures en matèria de violència vicària (aprovat el 30 de setembre del 2025) introdueix una nova tipificació penal. Si bé suposa un reconeixement de la instrumentalització de filles i fills com a forma de violència, **determinades formulacions formalment neutres poden desplaçar l'eix des dels drets de nenes i nens cap a la mera intencionalitat de fer mal a la mare**. Tal com ha advertit Violeta Assiego Cruz (2026) a l'informe marc sobre les VIM i els drets de les infàncies i adolescències, elaborat per a l'OVIM, una aproximació sense perspectiva de gènere ni enfocament de drets de les infàncies pot resultar insuficient i, en determinats contextos, fins i tot facilitar narratives inverses que reforcin la criminalització de les mares protectores.

Quan la denúncia de violència per part de la mare es converteix en un argument per qüestionar la idoneïtat materna i justificar la retirada de custòdia, el sistema judicial deixa d'actuar com a garant de drets i es transforma en agent actiu de violència institucional masculista.

Subpatrons:

- P4.1 S'utilitzen arguments vinculats al fals SAP.
- P4.2 Es retira a les mares la custòdia de manera arbitrària (arrencaments) o s'amenaça amb aquesta retirada.

P4.1

S'utilitzen arguments vinculats al fals SAP

Malgrat la seva prohibició expressa, la lògica del fals SAP continua operant en els informes tècnics que serveixen com a base per a les resolucions judicials mitjançant noves formulacions i eufemismes. Com s'ha dit, en lloc de centrar-se en la violència denunciada, **es desplaça el focus cap a la conducta de la mare, interpretant les seves actuacions de protecció envers les filles i els fills com a mostres d'incompetència marental, manipulació, interferència o conflicte.**

En el sector judicial analitzat, **aquest patró apareix en 23 dels 112 casos (20,5 %)**, cosa que evidencia que no es tracta de situacions excepcionals. La sospita sobre la mare substitueix l'anàlisi del risc, mentre que afebleix la credibilitat de dones, nenes i nens i afavoreix decisions que desatenen el context de risc i violència.

Aquest desplaçament discursiu no és neutral: transforma la denúncia en indicatiu de conflicte i converteix la protecció en motiu de desconfiança institucional.

Els relats

En el fragment següent s'observa com el rebuig manifestat per la nena és reinterpretat judicialment com una influència materna, mentre es desestimen informes professionals i es desplaça l'atenció des del malestar de la nena cap a la conducta de la mare.

DONA, 21-30 ANYS, ESPANYOLA

"En aquesta situació arriba un altre judici més en mesures prèvies (X) (NDR: s'indica l'any) i el jutge ja comença dient que no troba sentit que declarem i em culpa a mi de tot, que els informes de la psicòloga no serveixen perquè la psicòloga no ha vingut. Amplia el règim de visites a cap de setmana alterns amb pernoctació i Nadal tot per a ell, encara que la fiscal ho desaconsella. El jutge rebutja el X (NDR: òrgan tècnic auxiliar de l'Administració de justícia) i decideix parlar ell amb la nena. I, encara que admet que hi ha molt de rebuig, diu que és influït per la mare [...] M'ataquen el jutge i la fiscal en el judici, encara que la fiscal admet que ni s'ha llegit l'informe però que li és igual, al·legant que estic allunyant el pare de la nena i fent mal a la meva filla, mentre que els informes proven que no és així. Amplien les visites i li tornen la pàtria potestat que en dues instàncies li havien suspès [...]"

En aquest altre fragment, els informes psicosocials que utilitzen terminologia vinculada al fals SAP fonamenten l'arrencament de la menor, ja que atribueixen manipulació materna i justifiquen la ruptura del vincle, malgrat que hi ha informes que alertaven de l'impacte emocional sobre la nena.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"X (NDR: s'indica mes i any): arrencament de la meva petita perquè la sentència de divorci i custòdia definitiva es basa en els dos psicosocials que m'acusen de fals SAP (en altres termes, de manipular, coaccionar, interferir, parlar malament del pare a la menor, negar-me a autoritzar un psicòleg, cosa que és mentida). Això sí, amb psicòleg urgent per a la nena i que entri protecció de menors a valorar la seva desprotecció... La meva filla triga 15 mesos després de la sentència a entrar en protecció de menors [...]. La demora sense cap contacte entre mare i filla està demostrada en informes PTF (NDR: de seguiment dels plans economicofinancers) i de serveis socials [...], però la jutgessa va donar carta blanca i no ha fet res."

P4.2

Es retira a les mares la custòdia de manera arbitrària (arrencaments) o s'amenaça amb aquesta retirada.

La conseqüència més greu d'aquesta lògica és **la retirada efectiva de la guarda i custòdia o l'amenaça de la seva retirada com a forma de pressió institucional.**

En el 21,4 % dels casos del sector judicial, s'identifica aquest patró. Es tracta de decisions que alteren radicalment la vida de nenes, nens i adolescents i els posen en risc de patir un dany irreparable i se'ls separa de la figura de referència en contextos on hi havia una denúncia de violència.

En aquests supòsits, la custòdia deixa d'operar com una mesura de protecció i es converteix en una eina de disciplinament davant de mares que denuncien. **L'amenaça de retirada de custòdia, fins i tot quan no s'arriba a executar, provoca por i desgast, i pot derivar en la renúncia a continuar denunciant.**

Quan la denúncia de violència es tradueix en el risc de perdre filles i fills, el sistema judicial produeix un missatge clar: **protegir pot tenir conseqüències.**

Els relats

En el cas següent, la retirada de la custòdia es produeix en un context de denúncia per violència física greu, on a més emergeixen dinàmiques de silenciament i culpabilització cap a una dona migrada i racialitzada, que reproduïen biaixos racistes que qüestionen la seva credibilitat i idoneïtat materna.

DONA, 31-40 ANYS, CAMERUNESA

"Em vaig casar amb un espanyol (NDR: que) em pegava. Els meus veïns ho van denunciar a la policia. Em va tocar la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) [...]. Aquesta senyora em deia que callés tota l'estona. Jo anava amb un braç trencat. Que jo l'havia provocat. Em va treure la meva filla, la hi van donar als meus sogres. No veig la meva filla (NDR: des de) fa dos anys per culpa d'aquesta senyora."

Aquí s'evidencia una decisió judicial contradictòria –amb ordre de protecció vigent– que atorga la custòdia a l'agressor, mentre invisibilitza l'impacte als fills i reforça una lògica que penalitza la mare protectora.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"Un jutge X (NDR: nom del jutge), mai oblidaré com em va interrogar fent preguntes absurdes, culpant-me a mi, donant un cop a la taula amb el seu puny. Em van donar una OP (NDR: ordre de protecció) i, tot seguit, aquest jutge, mogut per altres, dona la custòdia del meu fill de llavors cinc anys al meu agressor amb ordre en vigor... Després ho vam perdre tot, la casa, la feina... Acudeixo a tot els organismes possibles... Al cap d'un temps, intento començar de nou, emprenc una lluita aferrissada per recuperar el meu petit mentre el meu altre fill [...] ni tan sols és escoltat..."

En aquest cas, la retirada de la custòdia es fonamenta en la suposada manca de recursos econòmics de la mare, en un context de denúncia per violència, cosa que reflecteix com l'antigitanisme i els prejudicis classistes poden influir en la valoració judicial de la idoneïtat materna.

DONA, 18-20 ANYS, ESPANYOLA

"Jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) [...]. El meu marit em pega, ho denuncia la meva mare. Aquesta jutgessa està boja, diu que és mentida, em treu la meva filla i la dona al pare, no em va deixar parlar. Només va dir que jo no tinc recursos propis per cuidar de la meva filla [...]."

P5. **Es falla en l'assistència jurídica gratuïta especialitzada i efectiva**

Drets vulnerats:

- ★ Dret a l'assistència jurídica gratuïta per a víctimes de violència masclista (Llei 1/1996 d'assistència jurídica gratuïta, LO 1/2004).
- ★ Dret a una defensa lletrada efectiva i especialitzada (art. 24 CE, Estatut de la Víctima).
- ★ Dret a la informació accessible, clara i comprensible (Llei 4/2015 Estatut de la Víctima).
- ★ Dret a la igualtat processal i a no patir indefensió (art. 24 CE).

L'assistència jurídica gratuïta no és un benefici assistencial, sinó un **dret fonamental vinculat a l'accés a la justícia i a la tutela judicial efectiva** (art. 24 CE). En l'àmbit de les violències de gènere i sexuals, aquest dret adquireix un caràcter reforçat.

D'acord amb l'article 20 de la Llei orgànica 1/2004 i l'article 2.h) de la Llei 1/1996, **les víctimes de violència de gènere tenen dret a assistència jurídica gratuïta des del moment immediatament previ a la denúncia**, amb independència dels seus recursos econòmics. Aquest dret inclou defensa i representació gratuïtes en tots els processos i procediments administratius relacionats amb la violència soferta. Amb la Llei orgànica 10/2022, de garantia integral de la llibertat sexual (art. 33), aquest marc s'amplia a les víctimes de violències sexuals des de l'octubre del 2025, de manera que es consolida l'exigència d'assistència jurídica especialitzada.

La normativa també imposa obligacions clares en matèria d'especialització. L'article 20.3 de la LO 1/2004 estableix que els **col·legis de l'advocacia han d'assegurar formació específica que permeti una defensa eficaç en matèria de violència de gènere**. El Reial decret 141/2021 exigeix l'existència de torns de guàrdia permanents per a assessorament previ i assistència lletrada a víctimes de violència de gènere i de tràfic.

Tanmateix, la garantia formal del dret no sempre es tradueix en una defensa especialitzada i efectiva.

Als darrers anys s'ha produït un davallada constant de professionals adscrits al torn d'ofici. Segons el XIX Informe de l'Observatori de la Justícia Gratuïta (Abogacía Española & Fundación Aranzadi LA LEY, 2025), el nombre d'advocades i advocats del torn ha disminuït aproximadament en un 15 % des del 2019 fins al 2024, i s'ha reduït també el seu pes relatiu respecte al conjunt de l'advocacia que exerceix. Aquesta tendència es produeix en un context de retribucions notablement inferiors a les de l'exercici privat –qüestió que ja va ser assenyalada al XVIII Informe de l'Observatori de la Justícia Gratuïta (Abogacía Española & Fundación Aranzadi LA LEY, 2024)– i que fa palès un problema estructural de precarització del sistema de justícia gratuïta.

L'eix de classe és central en aquest patró. Les dones que accedeixen al torn d'ofici s'acostumen a trobar en situacions de vulnerabilitat econòmica derivades de la mateixa violència, cosa que limita la seva capacitat d'elecció i les situa en una posició de dependència respecte del sistema públic de defensa. **La qualitat i l'especialització de la representació jurídica** –el temps dedicat al cas, la preparació de proves, la tramitació de mesures civils, l'estratègia processal– **incideix directament en el resultat dels procediments**. Quan el sistema de justícia gratuïta funciona d'una manera precària, la desigualtat material es tradueix en desigualtat processal.

Aquesta situació, com ja es va esmentar al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025), **afecta d'una manera especialment intensa les dones migrades, en particular aquelles que es troben en situació administrativa irregular**, per a les quals la justícia gratuïta constitueix en molts casos l'única via d'accés al sistema judicial. La intersecció entre migració, precarietat econòmica i violència masclista obliga que les persones adscrites als torns especialitzats tinguin formació en matèria d'estrangeria i coneixement dels procediments vinculats a l'autorització de residència per violència de gènere o sexual. L'absència d'aquesta especialització pot causar desinformació, pèrdua d'oportunitats administratives i una superior exposició a la inseguretat jurídica.

Quan l'assistència lletrada és deficient i no especialitzada, no compareix, no tramita mesures civils essencials, no aporta proves rellevants o dificulta el canvi de defensa, el dret a la justícia gratuïta perd el seu contingut material. **No es tracta únicament d'una mala praxi individual, sinó d'una fallada estructural en la garantia del dret a una defensa especialitzada, eficaç i lliure de discriminació.**

En aquests supòsits, la vulneració no solament impacta sobre la dona denunciant, sinó també sobre les filles i els fills quan n'hi ha, i compromet la seva protecció i l'accés a mesures civils vinculades a custòdia, visites, aliments o habitatge.

Subpatrons

- P5.1 No es tramiten mesures civils o altres procediments.
- P5.2 No es presenta l'advocada o l'advocat d'ofici i no hi ha un acompanyament lletrat.
- P5.3 S'obreuja injustificadament el procés i s'ometen proves a l'acusació/defensa de les dones.
- P5.4 Es denega o dificulta el canvi d'advocat o advocada d'ofici per part de la institució.

P5.1

No es tramiten mesures civils o altres procediments.

L'assistència jurídica gratuïta no es limita a la defensa en el procediment penal. També inclou la tramitació de mesures civils vinculades a la violència soferta: custòdia, règim de visites, pensió d'aliments, atribució de l'ús de l'habitatge, suspensió de pàtria potestat o qualsevol altra mesura necessària per garantir protecció i estabilitat.

Quan aquestes actuacions no es promouen, es retarden injustificadament o simplement no es tramiten, el dret a la defensa perd contingut material. L'omissió de mesures civils pot deixar sense protecció efectiva dones, nenes i nens, fins i tot quan hi hagi un procediment penal en curs.

No es tracta tan sols d'una inactivitat professional, sinó d'una fallada estructural que transforma un dret reforçat en una prestació formal buidada d'eficàcia.

Els relats

En el fragment que il·lustra aquest subpatró, l'absència d'actuació lletrada d'ofici durant mesos i la manca d'impuls tant en el procediment civil com en el penal evidencien una situació d'abandonament processal que deixa la dona sense defensa efectiva ni acompanyament jurídic.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"Fa dos anys que tinc una advocada d'ofici. Durant set mesos no n'he sabut res per al procés civil. Per al procés penal vaig haver d'acomodar-la perquè a un mes del judici no en sabia res. M'ha deixat totalment abandonada, no ha mogut un dit pel meu procediment i s'ha jactat que ella va cobrar de l'Estat fa mesos i que ja ha fet prou."

P5.2

No es presenta l'advocat/ada d'ofici i no hi ha un acompanyament lletrat

L'assistència jurídica gratuïta implica no sols designació formal de la defensa, sinó la seva **presència efectiva**, acompanyament i representació real als actes processals.

La incompareixença, la negativa a intervenir o la manca d'assessorament durant moments clau del procediment provoquen una situació d'indefensió incompatible amb el dret a la tutela judicial efectiva.

Quan l'advocada o l'advocat d'ofici no acudeix a actuacions processals rellevants, no orienta estratègicament el cas o trasllada a la víctima la càrrega de la gestió directa amb l'agressor, el sistema de justícia gratuïta deixa d'operar com un mecanisme de protecció i es converteix en un factor afegit de vulnerabilitat.

En contextos de violència masclista, on l'acompanyament lletrat és essencial per evitar la revictimització, **aquestes pràctiques no són meres deficiències organitzatives, sinó fallades greus en la garantia del dret** a una defensa especialitzada i efectiva.

Aquest patró apareix en el 23,2 % dels casos del sector judicial, cosa que demostra que l'absència d'acompanyament lletrat no és una situació excepcional, sinó una pràctica recurrent en el sistema de justícia gratuïta.

Els relats

Aquest primer fragment triat mostra la negativa de l'advocada d'ofici a acudir a un acte processal al·legant limitacions del torn, cosa que deixa la dona sense representació en un moment clau i provoca una situació d'indefensió directa.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"[...] Vaig sol·licitar una advocada d'ofici, però no em va representar adequadament. Em va dir que no podia acudir a un acte processal perquè el torn d'ofici no cobria desplaçaments i em va deixar indefensa."

En aquest cas, una dona d'origen hondureny s'enfronta no només a la negativa de la lletrada a intervenir, sinó també a la deslegitimació del relat de violència, en arribar a suggerir que ella mateixa contacti amb l'agressor. La manca d'acompanyament i la minimització de la violència evidencien com la precarietat del torn es pot agreujar quan hi concorren factors de migració i vulnerabilitat.

DONA, 31-40 ANYS, HONDURENYA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"Dies després del judici, quan es truca a l'advocada, amb acompanyament des del recurs (casa d'acollida), per preguntar sobre el cas, l'advocada proposa que es posi ella mateixa en contacte amb l'agressor. Ella diu que, com que considera que no hi va haver violència, no hi intervindrà. L'advocada va incitar que s'exposés el procés a altres persones del seu entorn. Durant tot el procés, la comunicació va ser sempre de males maneres."

P5.3

S'escurça injustificadament el procés i s'ometen proves en l'acusació/defensa de les dones

La defensa jurídica especialitzada implica preparació adequada del cas, aportació de proves pertinents i estratègia processal coherent. Quan la representació lletrada redueix la complexitat del procediment, omet proves rellevants o dona per perdut el cas abans de la seva resolució, es vulnera el dret a una defensa efectiva.

El fer d'escurçar injustificadament el procés no és una qüestió formal: es pot traduir en sobreseïments, pèrdua de mesures civils, absència de valoració del risc o desprotecció de nenes i nens. **En contextos de violència masclista o sexual, l'omissió de proves o la minimització del dany és una forma de revictimització institucional.**

Els relats

En el cas següent, la incompareixença de l'advocat al judici de custòdia i la no incorporació de proves de violència de gènere deixen la dona sense defensa efectiva en un procediment decisiu per a la protecció de la seva filla.

DONA, 21-30 ANYS, ITALIANA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"L'advocat d'ofici no es va presentar al judici de regulació de la custòdia de la filla que tenien (NDR: la dona i l'agressor) en comú. Les proves que tenia la dona de VG (NDR: violència de gènere), va dir que les proves anaven en l'altre judici... Al judici, la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) [...] va traslladar que si hi havia tant d'abús com la dona deia, haurien d'haver presentat proves."

En aquest altre, en un judici per assetjament sexual, el lletrat minimitza els fets, deslegitima el relat de la víctima i abandona el procediment abans de la resolució, evidenciant una defensa merament formal sense acompanyament real.

DONA, 31-40 ANYS, ESPANYOLA

"(NDR: era un judici per assetjament sexual) L'advocat d'ofici que em va tocar, em va dir frases com "tot això és palla, el que has de fer és oblidar-te és girar full". Va marxar abans que em donessin la resolució dient que no hi havia res més a fer, que tenia pressa, i que m'esperés jo sola que em donessin la documentació."

P5.4

Es denega o dificulta el canvi d'advocada o advocat d'ofici per part de la institució

El dret a l'assistència jurídica gratuïta inclou la possibilitat de sol·licitar el canvi de lletrat o lletrada quan hi hagi manca d'actuació, absència de comunicació o defensa inadequada. La **negativa injustificada** a tramitar aquest canvi, l'arxivament sistemàtic de queixes o la manca de resposta institucional consoliden situacions d'**indefensió prolongada**.

Quan els mecanismes de supervisió –col·legis de l'Advocacia o altres instàncies– no actuen davant d'evidències d'inactivitat professional, el problema deixa de ser individual i es converteix en estructural. La víctima no solament no té defensa efectiva, sinó que tampoc disposa de vies reals per corregir aquesta situació.

En contextos de violència masclista o violència sexual contra nens i nenes, aquesta inacció institucional compromet greument el dret a la protecció i a l'accés a la justícia.

Els relats

En aquest cas, la manca d'actuació del lletrat durant més de dos anys en un procediment per presumpte abús sexual infantil s'agreuja per la negativa reiterada del Col·legi d'Advocacia de tramitar el canvi sol·licitat, malgrat l'existència de queixes formals i requeriments institucionals, i deixa les nenes i la seva mare sense defensa efectiva.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

“El X (NDR: s'indica l'any), em van designar el lletrat X (NDR: nom del lletrat) per defensar les meves filles menors per un presumpte delictes d'abús sexual infantil exercit pel progenitor. [...] L'advocat designat no m'informava de les actuacions del procés (no contestava correus ni les meves trucades), ni tan sols emetia els escrits pertinents per a l'acusació i enjudiciament dels fets, durant més de dos anys.

Vaig presentar una queixa a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de X (NDR: nom del municipi) per sol·licitar un canvi de lletrat i, fins i tot amb proves, em van arxivar la queixa formulada. Vaig presentar un recurs de reposició i ni tan sols van contestar. I quan vam anar al X (NDR: nom del Col·legi d'Advocats), una treballadora del servei ens va informar que no farien aquest canvi. [...] A més, em vaig presentar a l'Audiència Provincial de X (NDR: nom del municipi) instant aquest canvi per la manca d'actuació del lletrat. I novament vaig presentar un escrit de queixa a la X (NDR: Defensoria del Poble de CCAA) per l'actuació del lletrat i del X (NDR: Col·legi), i per la X (NDR: Defensoria del Poble de CCAA) se m'informa que, malgrat requerir-los informació sobre el particular, per motius que es desconeixen, no han contestat a tal requeriment [...].”

P6. Es castiga econòmicament les víctimes de violència masclista

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la reparació integral (Llei 4/2015 Estatut de la Víctima, LO 1/2004, LOGILS).
- ★ Dret a la protecció econòmica com a víctima de violència masclista (LO 1/2004).
- ★ Dret a la igualtat i a la no discriminació per denunciar violència (art. 14 CE, CEDAW).
- ★ Dret d'accés a la justícia sense patir represàlies econòmiques (art. 24 CE).

La reparació integral forma part del nucli del dret a la justícia en contextos de violència masclista. No es limita a la condemna penal de l'agressor, sinó que inclou el **reconeixement i la compensació del dany** físic, psicològic, moral, material i vital sofert per la víctima.

L'article 28 bis de la Llei orgànica 1/2004, després de la seva modificació per la LO 10/2022 de garantia integral de la llibertat sexual, estableix que les víctimes tenen dret a la reparació, la qual comprèn la compensació econòmica pels danys i perjudicis derivats de la violència, així com les mesures necessàries per a la seva recuperació, i les garanties de no repetició. L'article 28 concreta que aquesta reparació ha de cobrir almenys el dany físic i psicològic (incloent-hi el dany moral), la pèrdua d'oportunitats, els danys materials, el lucre cessant, el dany al projecte de vida i els tractaments terapèutics necessaris.

La indemnització l'ha de satisfer la persona responsable, però correspon al sistema judicial garantir que la reparació sigui reconeguda, quantificada i executada. No és una concessió ni un benefici econòmic, sinó una obligació derivada del dret a la reparació integral i de la diligència deguda de l'Estat.

Tanmateix, els relats analitzats mostren que la dimensió econòmica de la violència masclista és sovint deslegitimada. Les sol·licituds d'indemnització o compensació s'interpreten com a motivacions interessades i **les dones que reclamen reparació poden ser qualificades com a interessades o manipuladores.** Aquesta lògica no sols minimitza el dany sofert, sinó que desincentiva l'exercici del dret a la reparació.

L'estudi "Mujeres y sus hijos e hijas en situación de violencia vicaria e institucional en la administración de justicia. Propuestas de mejora de respuesta institucional" (Dones Juristes, 2025), basat en 223 mares protectores i una desena de professionals, confirma aquest patró. L'informe documenta casos de dones que van ser condemnades al pagament de costes judicials o indemnitzacions, fins i tot quan actuaven en defensa pròpia o en protecció de les seves filles i fills, de manera que es configura allò que el mateix estudi identifica com una forma de violència econòmica institucional que dissuadeix la denúncia i agreuja situacions de precarietat (ibídem, p. 112).

Aquesta dimensió pren una gravetat especial des d'una perspectiva interseccional. L'"Informe Migradas II. Reparación de las violencias de género" (MPDL, 2025), basat en qüestionaris a 363 dones, assenyala que **només una de cada quatre dones enquestades (25 %) rep ajudes econòmiques a Espanya.** Aquesta escassa efectivitat dels mecanismes de reparació

contrasta amb la persistència de prejudicis racistes que qüestionen la legitimitat de les reclamacions econòmiques de dones migrades. L'informe "Sobrerrepresentadas, desprotegidas, en resistencia. El Estado español frente a las violencias machistas contra las mujeres migradas" (Red de Mujeres Latinoamericanas y del Caribe, 2025) recull com es manté l'estereotip que les dones migrades "utilitzen o manipulen el sistema legal a favor seu i per obtenir un suposat benefici, en molts casos econòmic" (p. 24).

L'estudi "Diagnosi interseccional de les necessitats de les dones gitanes víctimes de la violència masclista i el seu abordatge des dels serveis de la xarxa d'atenció: estudi exploratori sobre el viatge de les Dones Romanís que abandonen situacions de violència masclista a Catalunya" (Veus Gitanes, 2021), tal com s'ha dit, identifica com les principals raons per no denunciar per part de les **dones gitanes** la por del rebuig social, la desconfiança en les institucions i la **dependència econòmica**. En aquest context, la imposició de costes o les conseqüències econòmiques derivades del procés judicial poden operar com un factor addicional de dissuasió.

Així, es produeix una paradoxa estructural: mentre l'accés real a la reparació econòmica és limitat, **persisteix una sospita institucional basada en prejudicis sobre el suposat interès econòmic de les víctimes**. Aquesta combinació reforça la desprotecció i aprofundeix en les desigualtats de classe, origen i racialització.

Quan el sistema judicial minimitza les indemnitzacions, pressuposant interessos econòmics, o imposa costes que agreugen la precarietat de les dones que denuncien, no estem davant de decisions neutrals. Estem davant de pràctiques que debiliten el dret a la reparació integral, erosionen la confiança en la justícia i converteixen l'accés a la protecció en un risc econòmic addicional. A més, s'hi suma la manca de mecanismes per fer efectiu el pagament de les indemnitzacions, a les quals, sovint, els agressors condemnats no afronten.

Subpatrons:

- P6.1 Es pressuposen interessos econòmics i es desincentiven les compensacions econòmiques.
- P6.2 Es castiga amb les costes del judici.

P6.1

Es pressuposen interessos econòmics i es desincentiven les compensacions econòmiques

Un dels mecanismes identificats als relats és la construcció de la denúncia com a estratègia econòmica. La sospita que la dona busca “diners”, “beneficis” o “avantatges” opera com una forma de descrèdit i desplaça el focus del dany sofert cap a una suposada intenció instrumental.

Aquesta presumpció no és neutra: reproduïx estereotips de gènere que presenten les dones com a manipuladores i reforça una narrativa de denúncia interessada que deslegitima l'exercici del dret a la reparació. Quan aquesta sospita es formula des del mateix òrgan judicial, esdevé un mecanisme d'intimidació institucional que pot dissuadir la reclamació d'indemnitzacions o, fins i tot, la continuïtat del procediment.

Des d'una perspectiva interseccional, **aquest patró s'intensifica en el cas de dones migrades, racialitzades o empobrides, sobre les quals pesa amb més força el prejudici que fan servir el sistema judicial per obtenir beneficis econòmics o regularitzar la seva situació.** La presumpció d'interès econòmic esdevé així una forma de violència institucional que combina masclisme i racisme, i que buida de contingut el dret a la reparació integral.

Els relats

El relat següent, corresponent a una dona de Guatemala, evidencia com la sospita econòmica i el descrèdit institucional s'activen des del primer moment del procés judicial i deslegitimen les seves proves i la condició de víctima.

DONA, 31-40 ANYS, GUATEMALENC

“Pateixo maltractaments (NDR: des de fa anys). Em decideixo a denunciar. Em toca el jutjat X (NDR: número d'instrucció i nom del municipi del jutjat) de violència. El meu advocat diu que és una jutgessa difícil, però tenim moltes coses per aportar: WhatsApp, amenaces de mort, gravacions, comunicats mèdics. Entro a la sala, la jutge, sense mirar-me a la cara, em diu si em vull emportar diners per la denúncia. Li dic que no, que jo treballo, no necessito diners. Em fa dues preguntes i s'ha acabat. A ell li va fer més de quinze preguntes. (NDR: De) les meves proves no en va agafar cap. No soc víctima de maltractament, segons la jutge, no va voler agafar res. I jo, perquè m'enfado li dic que no, que ha d'agafar les meves proves. Em diu que la respecti, que ella mana a la sala, amb la qual cosa surto molt malament, amb molta ansietat. Em vaig desmaiar a la porta dels jutjats, va haver de venir una ambulància. Em van dur a l'hospital. Vaig estar-hi dotze hores amb crisi d'ansietat. [...] No em va donar protecció. Ara estic de baixa gràcies a ella, i sense sortir de casa per por del meu ex.”

P6.2

Es castiga amb les costes del judici

La **imposició de costes processals** en contextos de violència masclista adquireix una **dimensió especialment greu quan recau sobre dones que han acudit al sistema judicial a la recerca de protecció**. Encara que la condemna a costes és una figura processal prevista a la normativa, la seva aplicació en casos on hi ha denúncies de violència, desequilibris estructurals i contextos de por no es pot analitzar com una decisió imparcial, perquè pot tenir un efecte dissuasiu i de dificultat en l'accés a la justícia.

Quan es condemna les dones al pagament de costes després d'haver denunciat maltractaments, o quan es fa servir l'amenaça de costes per dissuadir noves denúncies, el missatge institucional és clar: denunciar pot tenir un cost econòmic elevat, cosa que constitueix una violència econòmica institucional. **Aquesta pràctica no solament afebleix el dret a la tutela judicial efectiva, sinó que també opera com un mecanisme d'intimidació i control.**

L'impacte és especialment sever en dones en situació de precarietat econòmica, migrades o racialitzades, per a les quals el risc d'empobriment és més gran. En aquests casos, la condemna a costes no només castiga econòmicament, sinó que **reforça la dependència i la vulnerabilitat davant de l'agressor.**

Els relats

En el relat següent s'observa com, després d'un procediment marcat pel tracte despectiu i la desigualtat en l'escolta, la dona no només perd la protecció i l'ús de l'habitatge, sinó que a més és condemnada a pagar les costes i, per tant, s'agreuja la seva situació de desemparament.

DONA, 51-60 ANYS, ESPANYOLA

"Em citen per fer judici ràpid. Em diu l'advocada que ho veu tot perdut [...]. Entro a declarar. No volia declarar amb el meu maltractador. Ella exigeix que ho faci, em tracta molt malament, que per què he trigat tant de temps, que per què era allà, que ella no podia perdre el temps amb aquestes ximpleries. Ja em vaig quedar en xoc. Ja no sabia què dir, bé, tampoc em va deixar parlar. A ell sí, amb ell va estar més de 10 minuts fent-li preguntes. A mi no, res. Total que surto que he de marxar de casa meva. Ell es queda la nostra casa i em fa pagar les costes del judici."

El testimoni següent, corresponent a una dona de Colòmbia, mostra com l'amenaça d'imposició de costes es fa servir com a advertiment explícit per dissuadir futures denúncies, en un context de tracte vexatori i revictimització a la sala.

DONA, 21-30 ANYS, COLOMBIANA

"Entro al judici o a una vista, no me'n recordo. (NDR: La jutgessa) Em posa asseguda amb el meu maltractador, jo m'aparto 4 cadires més. Aquesta senyora (NDR: la jutgessa) em crida que per què m'aixeco sense permís. Allà va ser quan em vaig posar a plorar. Em deia que deixés de plorar perquè quan estava amb ell no plorava. No em va deixar parlar de la pallissa que em va donar... Aquesta senyora m'ha acusat a mi que, si tornava a denunciar, em posaria les costes [...]."

Com a reflexió final d'aquest capítol, les dades disponibles mostren que el sistema judicial no impacta d'una manera homogènia sobre totes les dones. **Les dones migrades i les dones gitanes apareixen sobrerrepresentades en dinàmiques de desconfiança, infradenúncia i descrèdit institucional.** El masclisme judicial no opera en abstracte: s'entrecrua amb el racisme i l'antigitanisme estructural i provoca barreres addicionals d'accés, protecció i reparació.

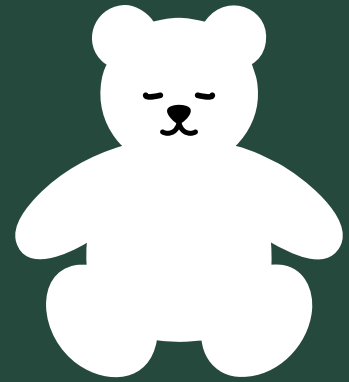
Els patrons identificats al llarg del capítol –manca d'imparcialitat, deslegitimació de proves, denegació de protecció, retirades de custòdia, penalització econòmica o deficiències en l'assistència lletrada– no són fets aïllats, sinó manifestacions d'una estructura que, en determinats contextos, pot reproduir desigualtats en comptes de corregir-les.

En aquest escenari, la reforma recent derivada de la Llei d'eficiència processal introdueix canvis estructurals que requereixen una vigilància especial des de la perspectiva dels drets de les dones, nenes i nens. **L'ampliació de competències dels Jutjats de Violència sobre la Dona perquè assumeixin també violències sexuals pot suposar un avenç, però causa preocupació davant de la ja constatada sobrecàrrega d'aquests òrgans judicials.** Sense un reforç real de mitjans personals i materials, hi ha el risc que l'acumulació d'assumptes im-

pacti negativament sobre la qualitat de la valoració del risc, l'adopció de mesures cautelars i els temps de resposta judicial.

Així mateix, l'expansió dels **Mètodes Alternatius de Solució de Conflictes (MASC)** planteja **interrogants rellevants**. La Llei orgànica 1/2004 prohibeix expressament la mediació en casos de violència de gènere i reconeix l'asimetria estructural de poder existent entre víctima i agressor. Qualsevol mecanisme que, directament o indirectament, pugui reconduir situacions de violència masclista al terreny del "conflicte" requereix garanties clares per evitar retrocessos en la protecció assolida. És imprescindible que les persones que intervinguin en aquests procediments comptin amb formació especialitzada en violències masclistes, perspectiva de gènere, enfocament interseccional i drets de les infàncies i adolescències, per impedir la neutralització o banalització de la violència, perquè la majoria de situacions de violència masclista es resolen als jutjats de família.

L'accés a la justícia no es pot convertir en un itinerari de desgast, descrèdit o empobriment. Tampoc no pot dependre de l'origen, la classe social o la pertinença ètnica de qui denuncia. Si la justícia és un pilar fonamental de l'Estat de Dret, **ha d'operar com un espai de garantia reforçada per a qui afronta violència masclista, no com un àmbit on aquest es reproduïxi sota formes institucionals**.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

(NDR: fragment redactat per l'organització que acompanya la dona)

"Vaig acompanyar la dona perquè tenia por d'anar sola. La nena quan em va veure es va espantar, perquè ja va pensar que anava a endur-me-la. La nena em va començar a explicar moltes coses per transmetre'm el missatge que cuidarà de la seva mare. La nena tenia por d'anar-se'n i deixar sola la mare i que el pare pogués tornar a fer mal a la seva mare. En el moment d'arribar a serveis socials, la nena es va començar a posar molt nerviosa, vam pujar i a la nena li van començar a suar les mans i se li notava com començava a tremolar-li la mà. Quan vam arribar, la nena ja no va parar de plorar i es va agafar al coll de la mare."

5

Relats de violència institucional masclista cap a nenes, nens i adolescents

5.1

MARC DE DRETS PER A INFÀNCIES I ADOLESCÈNCIES

L'anàlisi dels casos rebuts al canal de denúncia col·lectiva s'emmarca en un conjunt de drets fonamentals de nenes, nens i adolescents que vinculen de manera directa els poders públics. **Aquests drets no operen com a declaracions abstractes, sinó com a mandats jurídics concrets que imposen obligacions de prevenció, protecció, investigació, reparació i garantia de no repetició.**

A la llum de la Convenció sobre els Drets del Nen (CDN), la Constitució espanyola, la Llei orgànica 1/1996 de protecció jurídica del menor²², la Llei orgànica 8/2021 (LOPIVI) i normativa concordant, els patrons de violència institucional masculista contra nenes, nens i adolescents identificats en aquest informe s'emmarquen sobretot en la vulneració de dos eixos estructurals: **el dret a la protecció davant de tota forma de violència i el principi de l'interès superior de la persona menor de edat com a consideració primordial.**

5.1.1 Dret a la protecció davant de tota forma de violència

(arts. 19 y 39 CDN, art. 15 i 39 CE, LO 8/2021 – LOPIVI, arts. 172 i ss. CC)

El dret a la protecció davant de tota forma de violència implica que nenes, nens i adolescents tenen dret a viure lliures de violència física, psicològica o sexual, tant en l'àmbit familiar com institucional, educatiu o comunitari. Aquest dret no s'exhaureix en la prohibició d'exercir violència, sinó que **imposa a l'Estat una obligació positiva de diligència deguda reforçada** especialment intensa quan es tracta de persones menors d'edat.

Aquesta obligació comprèn:

- ▶ L'adopció de **mesures preventives eficaces** davant de situacions de risc.
- ▶ La realització de **valoracions rigoroses**, individualitzades i continuades del risc.
- ▶ L'**activació immediata de mecanismes de protecció** quan hi hagi indicis fundats.
- ▶ L'adopció de **mesures cautelars proporcionals**.
- ▶ La garantia que nenes i nens **no siguin exposats a situacions de dany** mentre es tramiten procediments judicials o administratius.
- ▶ El dret a la **recuperació i la reparació integral** després de l'experiència de violència.
- ▶ La **prohibició de generar noves vulneracions** derivades de la inacció, la demora o la minimització institucional del dany.

²² En aquest informe, se citen normes jurídiques nacionals i internacionals que, en alguns casos, fan servir formulacions lingüístiques no inclusives o de caràcter sexista. Aquestes denominacions es reproduïxen de manera literal quan correspon al títol oficial de lleis, convenis o instruments jurídics, ja que es tracta de referències normatives que no es poden modificar. Això no obstant, l'Observatori de Violències Institucionals Masclistes (OVIM) adopta de manera deliberada l'ús d'un llenguatge inclusiu i no sexista en la redacció de l'informe. Aquesta elecció respon a la convicció que el llenguatge no és neutre, sinó que reflecteix i reproduïx relacions de poder i estructures socials. Des d'una perspectiva feminista, anomenar de manera inclusiva contribueix a visibilitzar totes les persones com a subjectes de drets i a qüestionar les lògiques històriques d'invisibilització que han travessat tant l'àmbit jurídic com l'institucional.

La recuperació i reparació integral (art. 39 de la Convenció sobre els Drets del Nen) no es pot entendre com una obligació merament formal o diferida en el temps, sinó com un **deure immediat de garantir atenció física, psicològica i social especialitzada i adaptada a l'edat i al desenvolupament evolutiu de cada nen o nena víctima de violència**. L'evidència científica ha demostrat que, fins i tot, en edats molt primerenques –incloent-hi la primera infància– l'exposició a la violència masclista o sexual pot comportar seqüeles traumàtiques significatives. No obstant això, a la pràctica, molts recursos d'intervenció psicosocial i psicoterapèutica especialitzats en violència atenen principalment a partir dels quatre o sis anys, cosa que deixa fora una part especialment vulnerable de la infància. Aquesta bretxa estructural en la disponibilitat d'atenció especialitzada suposa un incompliment material del dret reconegut a la recuperació integral, així com de les obligacions reforçades establertes a la LO 8/2021 (LOPIVI), que exigeix una intervenció primerenca, especialitzada i centrada en l'interès superior del nen o nena.

En matèria específica de violència sexual (art. 34 i 35 CDN, LO 8/2021 – LOPIVI. Llei 4/2015 Estatut de la Víctima del Delicte, LO 1/2004, LO 10/2022), l'obligació estatal s'intensifica: **tota denúncia o indicati s'ha d'investigar de manera immediata**, garantint mesures de protecció urgents, evitant la revictimització i assegurant atenció psicològica continuada. En aquest sentit, la LO 8/2021 exigeix una resposta coordinada, especialitzada i prestada en entorns adaptats a les infàncies, i recull els principis del model Barnahus promogut pel Consell d'Europa com a estàndard de bona pràctica en l'atenció a persones menors d'edat víctimes de violència sexual.

A més, aquest dret es connecta amb el dret de totes les dones, adolescències i infàncies a una vida lliure de violències masclistes, d'acord amb la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), la Llei orgànica 1/2004 i especialment la LO 8/2021. L'exposició de nenes i nens a la violència de gènere constitueix en si mateixa una forma de violència contra les infàncies i les obligacions reforçades de protecció activa.

5.1.2 L'interès superior de les infàncies i adolescències com a consideració primordial

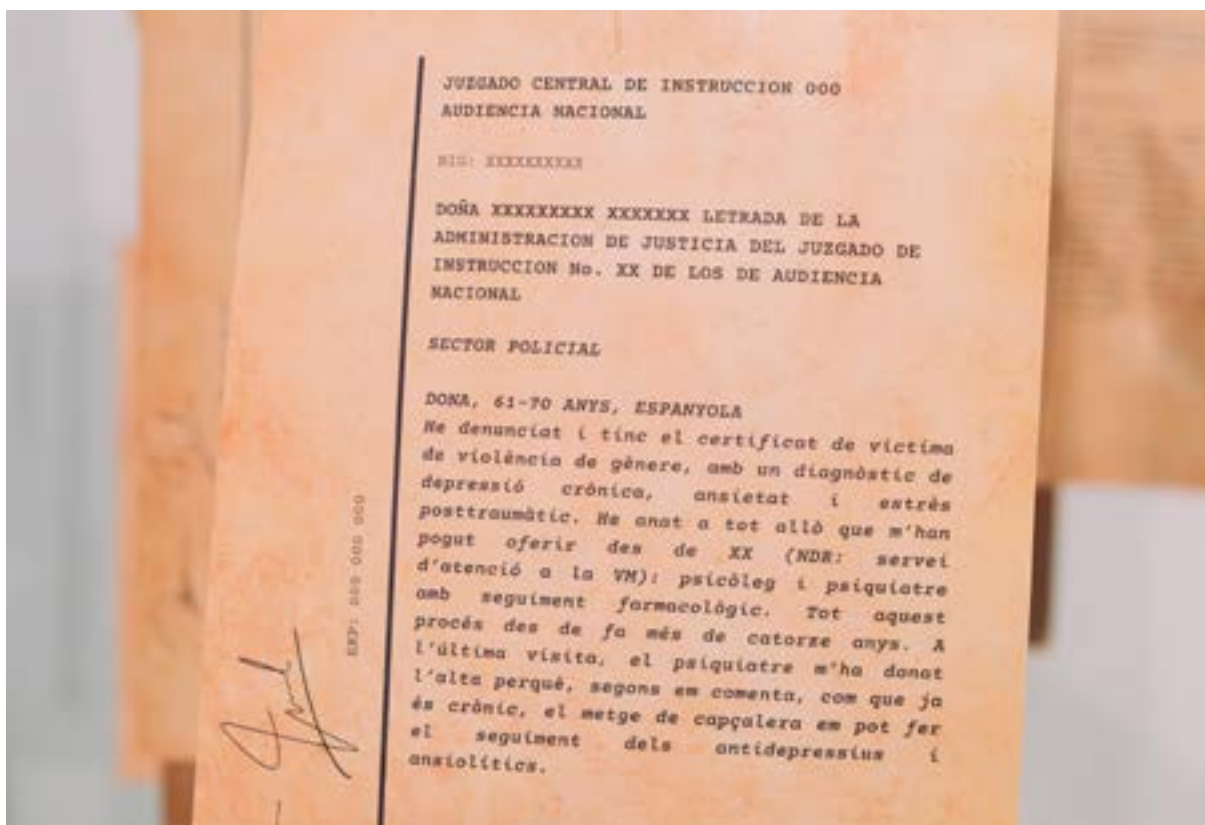
(Art. 3 CDN, art. 2 LO 8/2015 – LOPJM: reforma 2015, art. 158 CC)

L'interès superior de les infàncies i adolescències és ahora un dret substantiu, un principi interpretatiu i una norma de procediment. Implica que **tota decisió judicial, administrativa o institucional que afecti nenes, nens i adolescents ha de prioritzar de manera efectiva el seu benestar, seguretat i desenvolupament integral** per sobre de qualsevol altre interès concurrent.

La seva aplicació exigeix:

- ▶ Una **avaluació individualitzada**, concreta i contextualitzada en cada cas.
- ▶ Una **ponderació expressa** de la situació emocional, la seguretat física, els vincles afectius i l'estabilitat.
- ▶ La **valoració d'alternatives disponibles**, optant per la mesura menys lesiva i més protectora.
- ▶ Una **motivació reforçada** i verificable.
- ▶ La **revisió periòdica de les mesures adoptades** quan es prolonguin en el temps.
- ▶ L'aplicació **lliure de biaixos adultocèntrics, de gènere, racistes o classistes**.

L'ús formalista o retòric de l'interès superior –sense anàlisi real ni justificació suficient– constitueix una desviació de l'estàndard legal i pot ocasionar situacions de desprotecció o violència institucional envers les infàncies.

5.1.3 Altres drets afectats

Els patrons identificats a l'apartat següent es vinculen també amb la possible vulneració d'altres drets fonamentals de nenes, nens i adolescents, entre els quals destaquem:

- ▶ Dret a ser escoltat/ada i que la seva opinió es tingui en compte (art. 12 CDN, LO 8/2015 - LOPJM, art. 11 LO 8/2021 - LOPIVI).
- ▶ Dret al reconeixement i al respecte de l'autonomia progressiva (art. 5 i 12 CDN, LO 1/1996 de PJM, LO 8/2021 - LOPIVI, Llei 41/2002 d'autonomia del pacient).
- ▶ Dret a la salut física i mental (art. 24 CDN, art. 43 CE, LO 8/2021 - LOPIVI).
- ▶ Dret a la dignitat, integritat i protecció davant de tractes degradants (art. 10 i 15 CE, art. 16 i 37 CDN).
- ▶ Dret a la no discriminació (art. 2 CDN, art. 14 CE).
- ▶ Dret a l'educació en un entorn segur (art. 28 i 29 CDN, LO 8/2021 LOPIVI).
- ▶ Dret a no ser separat/ada dels seus progenitors excepte necessitat real, excepcional i proporcional (art. 9 CDN, art. 172 i seg. CC, LO 8/2015 - LOPJM).
- ▶ Dret a la tutela judicial efectiva i a garanties processals (art. 24 CE, art. 40 CDN).
- ▶ Dret a la recuperació i reintegració social (art. 39 CDN, art. 19 CDN, LO 8/2021 - LOPIVI, Llei 4/2015 de l'Estatut de la Víctima del Delicte).
- ▶ Dret a la identitat i al desenvolupament de la personalitat (art. 8 CDN)
- ▶ Dret a mantenir relacions familiars i afectives significatives (art. 9 i 18 CDN, art. 154 i 160 CCI, LO 8/2021 - LOPIVI).

5.2

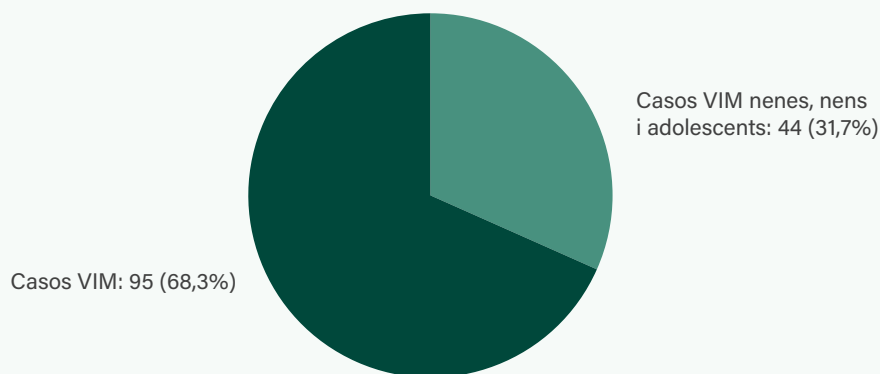
XIFRES DE VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES MÉS RELLEVANTS D'INFÀNCIES I ADOLESCÈNCIES

Dels 139 casos classificats com a violència institucional masclista el 2025, **44** tenen com a **víctimes centrals dels relats** nenes, nens i adolescents, cosa que representa un **31,7 %** del total de casos de VIM. Això significa que la VIM narrada s'exerceix principalment sobre les infàncies i adolescències i la seva situació és l'eix central del cas. Si bé en molts d'aquests casos les mares també són víctimes de VIM, l'eix de l'anàlisi recau en la manera com les decisions, les accions o les omissions institucionals impacten directament sobre les nenes, els nens i els adolescents. En total, aquests 44 casos impliquen 93 nenes, nens i adolescents,²³ cosa que demostra que **sovint no es tracta de situacions individuals, sinó de dinàmiques familiars** on germanes i germans també comparteixen l'afectació de les VIM.

Aquestes xifres obliguen a desplaçar la mirada. Les violències institucionals masclistes no impacten únicament sobre les dones i les mares, sinó que arriben de manera directa a nenes, nens i adolescents, que resulten afectats per decisions, omissions i pràctiques institucionals que vulnereu els seus drets. **No són danys col·laterals ni víctimes indirectes, sinó subjectes de dret davant dels quals l'Estat té obligacions pròpies i diferenciades.** Així ho han assenyalat diferents organismes internacionals, incloent-hi el Comitè dels Drets del Nen de les Nacions Unides, que ha insistit que l'exposició a la violència de gènere constitueix en si mateixa una forma de violència contra les infàncies i exigeix respostes específiques de protecció i reparació.

Gràfic 13

Casos VIM amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats, respecte al total.
Dades absolutes. Casos VIM.
N = 139

²³ En els casos que tenen com a víctimes centrals dels relats nenes, nens i adolescents no es disposa d'informació sistematitzada sobre el seu perfil (edat, gènere i nacionalitat). Això és degut al fet que, durant el 2025, el formulari del Canal de Denúncia no incloïa d'una manera estructurada la recollida de dades individuals quan hi havia múltiples víctimes en un mateix cas. En conseqüència, aquesta informació depenia exclusivament del que s'incorporava al relat, per la qual cosa no sempre estava disponible d'una manera completa o homogènia. Això no obstant, aquesta limitació metodològica ha estat corregida; a partir del 2026 s'ha implementat una millora en el formulari extern que permet registrar casos amb multivíctimes, incorporant per a cada persona afectada un apartat específic de perfil (edat, gènere i nacionalitat). Aquesta modificació permetrà comptar amb dades desagregades i més precises en el proper informe, de manera que enfortirà l'anàlisi interseccional de les violències institucionals masclistes que afecten les infàncies i les adolescències.

Factors de discriminació autopercebuts

Sobre els factors de discriminació autopercebuts, en el **25 %** dels casos de VIM que tenen nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats, s'identifica el **racisme/origen** com un factor que influeix en la VIM viscuda, i en un **13,6 %** s'assenyala l'**edatisme**. Això vol dir que, a més de la dimensió de gènere i la perspectiva d'infàncies, operen prejudicis vinculats a la racialització o l'edat, els quals **configuren formes de discriminació interseccional**. L'edatisme no es limita a una qüestió simbòlica, sinó que té efectes materials en la garantia de drets: **s'expressa en la deslegitimació sistemàtica de la paraula de nenes, nens i adolescents, en la tendència a considerar-los influenciables o manipulables i en la minimització del risc quan relaten situacions de violència**. Aquesta lògica adultocèntrica travessa diferents patrons analitzats en aquest capítol i actua com un mecanisme estructural que afebleix el seu reconeixement com a subjectes plens de drets.

Institucions concretes assenyalades i sectors que cometen violències institucionals masclistes

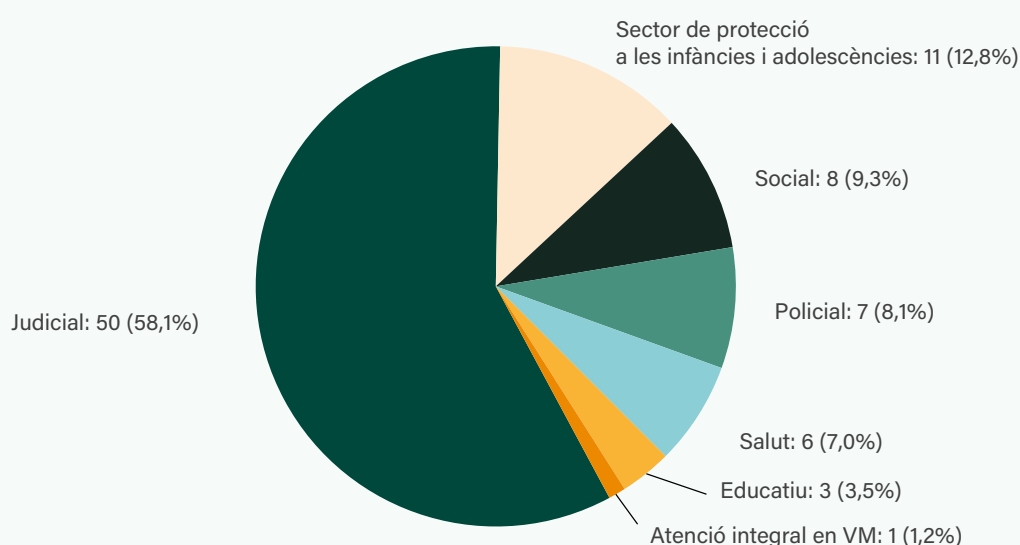
En els 44 casos de VIM que tenen com a víctimes centrals dels relats nenes, nens i adolescents s'han identificat **86 institucions concretes** que exerceixen violència institucional masclista. El sector judicial continua sent el que més s'esmenta, en un **58,1 %**. Aquesta dada confirma el seu pes en casos en què nenes, nens i adolescents són víctimes centrals dels relats, igual que en les xifres generals (60,7 %).

En canvi, en comparar les institucions més assenyalades de la resta de sectors amb les xifres generals de l'informe, s'observa una variació significativa, ja que **el sector de protecció a les infàncies i adolescències passa del cinquè lloc general (6,3 %) al segon lloc** en els casos en què nenes, nens i adolescents són víctimes centrals del relat, amb un **12,8 %**. Aquest desplaçament fa palès que les institucions específicament dissenyades per protegir les infàncies adquireixen un pes més gran i central quan el cas gira al voltant dels seus drets. En tercer lloc, hi ha el sector social amb un **9,3 %** de les mencions, el sector policial amb un **8,1 %** i el sector de la salut amb un **7 %**.

Gràfic 14

Institucions per sectors. Dades absolutes i percentatges. Institucions concretes assenyalades en els casos VIM amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats.

N = 86

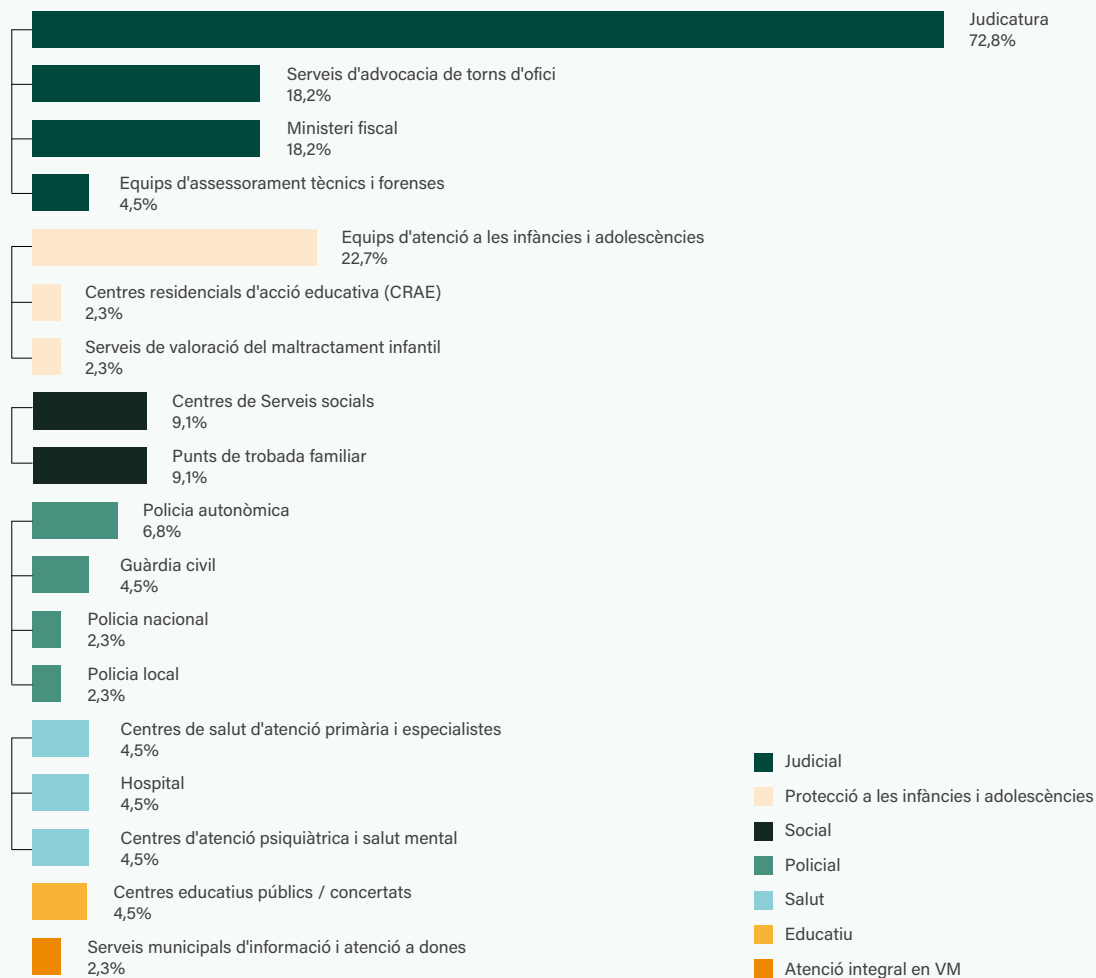

Tipologies institucionals més esmentades

Pel que fa a **les tipologies institucionals esmentades**, destaquen en primer lloc la **Judicatura** (72,8 %) seguida dels **Equips d'Atenció a les Infàncies i Adolescències** (22,7 %). En tercer lloc hi ha el **Ministeri Fiscal** i els **Serveis d'advocacia del torn d'ofici** (totes dues amb un 18,2 %). Al quart lloc hi ha els **punts de trobada familiar** (9,1 %) i els **centres de Serveis Socials** (9,1 %) i en cinquè lloc la **Polícia Autònoma** (6,8 %).

Gràfic 15

Tipologia d'institucions concretes assenyalades per sectors. Percentatges.
Casos VIM amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats.
N = 44

Agents

Els agents més assenyalats són **jutgesses i jutges** amb un 32,2 % de les mencions, seguits de **“cap persona en particular, sinó el servei en general”**, amb un **20,8 %** de les mencions. En tercer lloc, **fiscals** amb un **11,4 %** i en quart lloc advocades i advocats amb un **7,3 %**. L'alta presència de jutgesses i jutges, fiscals i advocats i advocades reforça el pes d'aquest sector en la configuració de les VIM adreçades a infàncies i adolescències. També en quart lloc s'assenyalen les persones treballadores i educadores socials amb un **7,3 %** i, finalment, agents de seguretat, amb un **6,2 %**.

Taula 6

Tipologia d'agents assenyalats en els casos VIM amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats. Percentatges.

N = 96

Jutge, jutgessa	32,2%
Cap persona en particular sinó el servei en general	20,8%
Fiscal	11,4%
Advocada / Advocat	7,3%
Treballadores/es i educadores/es socials	7,3%
Agents de seguretat	6,2%
Personal mèdic	3,1%
Agents judicials	3,1%
Personal de peritatge	2,0%
Personal de recepció, consergeria i/o administració	2,0%
Professional acompanyant del servei específic	2,0%
Personal docent	1,0%
Professionals de la salut mental (psicòleg/a, psiquiatre).	1,0%

Conseqüències

Una altra dada especialment rellevant són els casos que han provocat **conseqüències d'alta intensitat** (valors 4 i 5 a l'escala del canal de denúncia) en diferents esferes de la vida de nenes, nens i adolescents.

L'anàlisi mostra que en el **97,7 % dels casos** es reporten conseqüències greus en la salut emocional o psicològica. En el **93,2 %**, l'impacte és alt en l'àmbit legal o administratiu. Els segueixen les conseqüències en la **salut física (79,5 %)**, en l'**esfera econòmica (77,3 %)**, en la **relació amb l'entorn (75 %)** i en l'àmbit **laboral (59,1 %)**.

Aquestes dades mostren que les violències institucionals no produeixen danys aïllats, sinó que afecten de manera transversal i profunda el benestar integral de les infàncies i adolescències. L'altíssima incidència de l'impacte en la salut emocional i psicològica confirma que les VIM no sols acompanyen situacions de trauma previ, sinó que poden desencadenar-lo, agreujar-lo o consolidar-lo, ocasionant efectes duradors en el desenvolupament i l'estabilitat de nenes, nens i adolescents.

Obligacions incomplertes

D'altra banda, les dades posen de manifest incompliments reiterats de les obligacions vinculades a la diligència deguda per part de les institucions concretes assenyalades, ja que el **87,2 %** no garanteix la reparació de les violències masclistes, el **81,4 %** no adopta mesures que en garanteixin la no repetició, i el **80,2 %** incompleix l'obligació de prevenir noves situacions de violència. Així mateix, el **68,6 %** de les institucions assenyalades no compleix adequadament amb el deure d'investigar les violències masclistes, i el 40,7 % no activa l'obligació de perseguir-les i sancionar-les.

A més, l'**aplicació de la perspectiva interseccional s'incompleix de manera transversal i sistemàtica** per totes les institucions assenyalades en els casos analitzats que tenen com a víctimes centrals dels relats a infants i adolescents, ja que com a mínim sempre s'aplica una mirada adultocèntrica on no es posa l'interès superior d'infants i adolescents al centre. A més, també opera el masclisme i el racisme institucional, que condiciona aspectes com la credibilitat atorgada als seus relats, la valoració del risc i les decisions adoptades sobre la seva protecció.

No aplicar la perspectiva interseccional significa que **les institucions tendeixen a abordar els casos des de categories aïllades o enfocaments neutres que invisibilitzen la complexitat de les experiències d'infants i adolescents**. Aquesta omisió no és menor: quan no es reconeixen les múltiples dimensions de discriminació que travessen les infàncies, s'adopten decisions que poden reforçar desigualtats estructurals, augmentar la desprotecció i aprofundir la violència institucional masclista que precisament s'hauria de prevenir.

El **95,3 %** de les institucions concretes assenyalades impedeixen o obstaculitzen l'accés a drets i polítiques públiques, mentre que el **14 %** dilata o retarda l'accés a drets i recursos. Això confirma que les institucions que exerceixen VIM cap a infants i adolescents també constitueixen una barrera efectiva per a la protecció i la garantia dels seus drets..

Patrons

Pel que fa als patrons específics d'infàncies, es detecta que en un **38,6 % dels casos es dona el patró "No es creu la persona menor d'edat"** i en un **18,1 % es dona el patró "Es minimitza el delictes d'agressions sexuals"**. Aquests patrons són especialment preocupants, considerant que el testimoni de nenes, nens i adolescents és central per activar mecanismes de protecció.

Drets vulnerats

Les dades sobre els drets vulnerats confirmen la dimensió estructural d'aquestes pràctiques. **El dret a la protecció en el si de la família és vulnerat pel 91,9 % de les institucions concretes assenyalades** en casos amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats, seguit del dret a la reparació integral (89,5 %), el dret a accedir a un recurs efectiu (83,7 %) i el dret a una adequada valoració del risc en contextos de violència masclista (76,7 %).

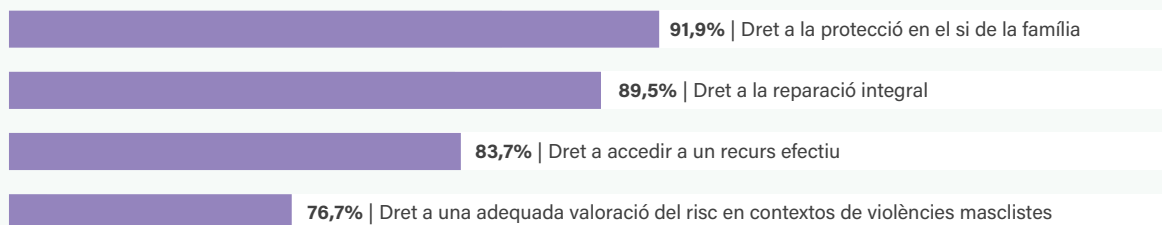
Aquests percentatges no reflecteixen errors aïllats, sinó **dèficits sistemàtics en la garantia de drets fonamentals de nenes, nens i adolescents**. Les xifres mostren que el problema no rau únicament en decisions concretes, sinó en l'incompliment reiterat d'obligacions jurídiques bàsiques per part de l'Estat.

Per això, abans d'analitzar els patrons específics identificats als relats, és imprescindible delimitar el marc de drets que les institucions estan obligades a garantir.

Gràfic 16

Principals drets vulnerats. Percentatge. Institucions concretes assenyalades en els casos VIM amb nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats.

N = 86

5.3

ANÀLISI DELS RELATS SOBRE NENES, NENS I ADOLESCENTS: OBLIGACIONS INCOMPLERTES I PATRONS DE VIOLÈNCIES INSTITUCIONALS MASCLISTES IDENTIFICATS

L'anàlisi qualitativa dels relats rebuts al canal de denúncia col·lectiva evidencia que les vulneracions explicades no són fets aïllats, sinó expressions de **violència institucional masclista estructural**. A partir de situacions concretes narrades per les mateixes afectades, per les persones acompanyants d'organitzacions i serveis o per persones del seu entorn, és possible identificar pràctiques reiterades dels sistemes judicials, socials i de protecció que incompleixen les obligacions de l'Estat en matèria de drets de les infàncies.

En aquest apartat ens centrem en els **44 relats** en què nenes, nens i adolescents apareixen com a víctimes centrals dels relats. De la seva anàlisi emergeixen els **patrons 1 a 6**, que mostren com se'n obstaculitza l'accés a la justícia, se'n desconeix la veu, es minimitzen els riscos que afronten o s'adopten decisions que comprometen la seva seguretat i el seu desenvolupament.

Per aprofundir en les vulneracions que es produeixen dins del sistema de protecció de les infàncies i adolescències, es va fer, a més, una **entrevista grupal amb tres joves extutelades pel sistema de protecció**, el testimoni de les quals —ja presents al canal de denúncia col·lectiva— es van poder ampliar col·lectivament. Els seus relats permeten identificar i fonamentar els **patrons 7 i 8** vinculats a la desprotecció i a les discriminacions que es reproduïxen en contextos d'institucionalització.

A continuació apareix una taula resum amb els patrons de violències institucionals masclistes identificats en l'anàlisi.

Taula de resum de patrons de VIM

- P1** A les nenes, nens i adolescents se'ls obstaculitza o endarrereix l'accés a mecanismes de protecció efectiva, justícia i reparació integral.
- P2** Les nenes, nens i adolescents no són considerades subjectes de dret, perquè no se les creu sistemàticament ni es té en compte la seva voluntat en les decisions que es prenen sobre elles.
- P3** Absència o inadequada valoració del risc en què es troben nenes, nens i adolescents, de fet, es minimitzen, infravaloren o ignoren les situacions de perill.
- P4** Nenes, nens i adolescents són obligats a relacionar-se o, fins i tot, a conviure amb el progenitor agressor, de manera que es perpetua la seva exposició a la violència masclista a l'entorn familiar.
- P5** Se separa, o s'amenaça de separar, nenes, nens i adolescents, de les seves mares, i per tant se'ls priva de la seva relació i del seu vincle de protecció, i s'instrumentalitza la seva custòdia com a mecanisme de control sobre les seves mares.
- P6** Nenes, nens i adolescents són institucionalitzats de manera desproporcionada o perjudicial basant-se en biaixos de gènere, classe i racialització sobre les seves mares.
- P7** En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents sota tutela o guarda institucional pateixen situacions de risc o danys que fan perillar la seva integritat física, psicològica i sexual.
- P7.1** Nenes, nens i adolescents són separats dels seus germans i germanes en el procés d'institucionalització.
- P7.2** Nenes, nens i adolescents veuen el seu malestar abordat des de la lògica del control i la repressió, en comptes de fer-ho des del reconeixement del trauma i el dret a la recuperació integral.
- P7.3** Nenes, nens i adolescents no reben atenció psicològica especialitzada i suficient per abordar els traumes i les violències viscudes.
- P7.4** Nenes, nens i adolescents no compten amb mesures ni protocols de prevenció de les violències masclistes que es produeixen o es poden produir dintre mateix dels recursos de protecció, sense que es garanteixi la no repetició.
- P8** En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents pateixen una discriminació racista i masclista en el context educatiu i de convivència.
- P8.1** Nenes, nens i adolescents institucionalitzats reben una educació sexual estereotipada que vulnera els seus drets sexuals i reproductius i reproduceix desigualtats de gènere.
- P8.2** Nenes, nens i adolescents institucionalitzats no veuen respectada la diversitat ètnica, religiosa i cultural ni ateses les necessitats específiques que hi estan vinculades.

Aquest apartat posa el focus en les infàncies i adolescències com a subjectes de dret i assenyala, amb claredat, les responsabilitats institucionals que s'activen –i s'incompleixen– quan l'Estat no garanteix la seva protecció davant les violències masclistes.

L'anàlisi interseccional dels relats obliga també a anomenar l'**antigitanisme de gènere com a forma específica de racisme estructural històricament arrelada a l'Estat espanyol**. Per bé que no en tots els casos s'explicita la pertinença al poble gitano, l'absència de dades desagregades no es pot traduir en invisibilització. Diversos estudis han assenyalat que les dones gitanes afronten formes interseccionals de discriminació per gènere, origen ètnic i exclusió social, cosa que impacta de manera directa sobre les seves filles i fills (Veus Gitanes, 2021; Fundació Secretariat Gitano, 2025).

Els estereotips sobre conflictivitat, incapacitat parental o suposada desprotecció operen com a marcs interpretatius que poden influir en decisions judicials, educatives o administratives, sobretot en contextos de violència masclista. Aquesta dimensió resulta particularment rellevant en patrons com el **P6 (institucionalització desproporcionada)** i el **P7 (desprotecció en contextos d'institucionalització)**, en què la intervenció del sistema de protecció es pot veure travessada per prejudicis estructurals que reforcen la separació familiar o normalitzen pràctiques institucionals més intrusives. El fet de no incorporar aquesta dimensió implicaria deixar fora un eix central de desigualtat que travessa les decisions públiques i que pot aprofundir en la vulneració de drets de nenes, nens i adolescents gitanos.

P1.

A les nenes, nens i adolescents se'ls obstaculitza o endarrereix l'accés a mecanismes de protecció efectiva, a la justícia i a la reparació integral

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE, art. 40 CDN).
- ★ Dret a mesures cautelars davant de risc (art. 158 CC).
- ★ Dret a ser escoltat/ada (art. 12 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant la violència sexual (art. 34 i 35 CDN).

Les institucions públiques tenen l'obligació de reconèixer les nenes, nens i adolescents, filles i fills de dones que viuen violències masclistes com a víctimes directes (reforma recollida a la Llei orgànica 8/2015). **No són acompanyants en el procés judicial de les mares; són titulars propis de drets a la protecció, a la tutela judicial efectiva i a la reparació.**

La Llei 8/2021 (LOPIVI) reforça aquesta obligació en exigir als poders públics que actuïn amb diligència reforçada davant de qualsevol indici de violència contra les infàncies i evitar la seva revictimització institucional. Tanmateix, els relats analitzats mostren un patró clar: obstacles, demores i resistències que dificulten o endarrereixen l'accés real de nenes, nens i adolescents a la justícia i a mesures de protecció.

Aquestes dificultats no són neutres. Se sostenen en estereotips de gènere –i, en molts casos, també racistes, antigitanistes i classistes– que afecten especialment les mares que denuncien violència. Persisteixen marcs que les presenten com a manipuladores, conflictives o poc col·laboradores quan intenten protegir les filles i els fills (vegeu el patró 4.1, capítol 4). **Quan, a més, hi ha factors com l'origen migrant, la racialització o la precarietat econòmica, aquests prejudicis s'intensifiquen.** El focus deixa d'estar en la violència denunciada i es desplaça cap a la suposada "idoneïtat" materna.

En aquest context, les nenes i els nens es converteixen en l'espai on es materialitza el càstig institucional cap a les mares. La desatenció dels seus relats, la imposició de vincles forçats o l'amenaça de pèrdua de custòdia funcionen com a mecanismes de pressió que impacten directament sobre elles i ells, però a través del vincle maternofilial. **Quan aquestes dinàmiques es reproduïxen des d'òrgans judicials, sistemes de protecció o serveis sanitaris, poden constituir violència institucional masclista i, fins i tot, formes de violència vicària exercida des de la mateixa administració pública.** Els equips psicosocials dels jutjats tenen una responsabilitat rellevant en aquest escenari.

A més, aquestes pràctiques vulnereu el dret de nenes, nens i adolescents a una reparació integral. Reconèixer-los com a víctimes directes no implica només mesures formals de protecció. Implica també garantir veritat, justícia i reparació adequada al dany sofert: restitució, rehabilitació, compensació i garanties de no repetició. **Quan el sistema minimitza la violència, dilata procediments o provoca noves formes de revictimització, no solament dificulta l'accés a la justícia: cronifica el mal.**

L'accés a la justícia no pot dependre tampoc del territori on visqui la nena o el nen. No obstant això, **hi ha diferències significatives en la disponibilitat de recursos especialitzats.** Mentre que en algunes comunitats s'han implantat models integrals com les Barnahus per a l'atenció a víctimes de violència sexual infantil, en d'altres, com Madrid, s'estan produint importants barreres d'accés, cosa que limita una intervenció especialitzada i centrada en l'interès superior.

El dret a la justícia també inclou que els canals de denúncia siguin accessibles, comprensibles i adaptats a l'edat. La LOPIVI reconeix el dret de les persones menors d'edat víctimes de violència a l'assistència jurídica gratuïta i especialitzada. No obstant això, **aquest mandat no s'ha desenvolupat de manera efectiva a les comunitats autònomes.** A la pràctica, nenes, nens i adolescents no tenen una advocada o un advocat d'ofici propi i especialitzat en infàncies i violències. Aquesta mancança afebleix la seva posició processal i reforça la seva dependència de decisions adoptades per persones adultes.

La magnitud del problema exigeix respostes institucionals sòlides. Un estudi oficial del Ministeri d'Igualtat (DGVG, 2020) assenyala que el 24,7 % d'adolescents (14 a 18 anys) ha estat exposat a la violència masclista contra les seves mares.

En l'àmbit de les violències sexuals, les dades són igualment alarmants: **una de cada cinc nenes (20 %) i un de cada set nens (14,3 %) ha patit violència sexual a la infància** (UNICEF, 2025).

Segons l'Informe de Prevalença de la violència contra la infància i l'adolescència a Espanya (Ministeri de Joventut i Infància, 2025), el 28,9 % de les persones joves entre 18 i 30 anys declara haver patit violència sexual abans dels 18 anys. La prevalença és més gran en dones (33,6 %) que en homes (24,4 %), i es concentra especialment en l'adolescència (31,2 % en dones davant d'un 21,0 % en homes). A més, el 5,3 % reporta violència sexual recurrent.

Aquestes dades mostren que no estem davant de situacions excepcionals. **La violència contra les infàncies és estructural**. Quan el sistema judicial i administratiu obstaculitza l'accés a la justícia o a la reparació no sols incompleix obligacions legals, sinó que també deixa sense protecció efectiva una part significativa de nenes, nens i adolescents.

Tot seguit destaquem alguns fragments dels relats arribats al canal de denúncia que il·lustren aquest primer patró.

Els relats

El fragment següent mostra com, tot i ser víctima directa de violència, l'experiència i el malestar d'una nena **no són plenament reconeguts** en el procés judicial, la qual cosa provoca decisions que debiliten la seva protecció i dificulten el seu accés real a la justícia.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

“Després d'una agressió física que va patir la meva filla per interposar-se enmig d'una agressió contra mi, vam anar al X (NDR: centre de salut). La meva filla va explicar el que havia passat i el metge em va dir que posarien una denúncia d'ofici. Em van alertar que, si no posava jo també la denúncia, era una “omissió de socors a una menor” i, per això, la meva filla dormiria en un centre aquella nit. Em vaig sentir pressionada a interposar la denúncia [...] Quan vaig entrar al judici, la jutgessa m'ho va qüestionar tot [...]. La jutgessa em diu: “si tan dolent és, com és que ha estat convivint amb ell dos anys?”. Després de qüestionar-m'ho tot, va decidir no donar-me l'ordre d'allunyament al·legant que, per què la necessitava ara, si ja havia conviscut amb ell fins al moment. La meva filla, com a conseqüència de la violència, té ansietat, problemes amb el menjar, etc. Tot això ho comunico amb l'escola i amb proves del metge. Tot i amb això, m'obren un expedient per ‘absentisme escolar’”.

El relat següent evidencia **com la voluntat, la por i el patiment expressats per una nena poden ser desatesos en seu judicial**, i li imposa decisions que no prioritzen el seu benestar ni garanteixen el seu dret a la protecció i a la reparació.

DONA, 21-30 ANYS, ESPANYOLA

“La meva filla està devastada i vol anar-se'n cada vegada que està amb ell, perquè no està còmoda; ell la crida, la insulta, l'amenaça de pegar-la amb el cinturó i parla malament de l'entorn de la meva filla i de mi. Tampoc li proporciona mitjans per a una higiene mínima i la té fins a la 1 a. m. (NDR: del matí) al carrer. El jutge va decretar que ha de passar caps de setmana alterns amb ell. Ha decidit que l'informe de la psicòloga no és vàlid, que el del X (NDR: òrgan tècnic auxiliar de l'Administració de justícia), en ser de fa dos anys, tampoc, i que hi ha d'anar. He demanat de nou la intervenció del X (NDR: el mateix òrgan tècnic auxiliar), però me l'ha denegada i ha resolt fer ell mateix l'entrevista a la menor. Però, a l'hora de fer-la, no l'escoltava i no la deixava parlar.”

El tercer fragment mostra com una nena pot ser exposada a actuacions judicials sense les **garanties mínimes de protecció emocional**, i veure's afectada per decisions que transformen radicalment la seva vida sense que el seu interès superior sigui protegit adequadament.

DONA, 51-60 ANYS, ESPANYOLA

“Encara que s’havia sol·licitat expressament que la meua filla fos acompanyada per un representant o persona de confiança durant la seva declaració, el jutge la va portar sola al seu despatx, ignorant aquesta petició. En aquest acte d’autoritat, sense la deguda protecció a la menor, va ser profundament improcedent i va vulnerar el seu benestar emocional. Després el jutge va dictar una resolució per la qual va atorgar la custòdia al pare, revertint completament la situació prèvia. A partir d’aquell moment, vaig passar a tenir únicament règim de visites i se’m va imposar l’obligació d’una pensió alimentària, encara que, en aquell moment, em trobava a l’atur i embarassada.”

P2.

Les nenes, nens i adolescents no es consideren subjectes de dret, ja que no se les creu sistemàticament ni es té en compte la seva voluntat en les decisions que es prenen sobre elles.

Drets vulnerats:

- ★ Dret a ser escoltat/ada i a participar (art. 12 CDN, art. 9 LOPJM, art. 11 LOPIVI).
- ★ Dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE, art. 40 CDN).
- ★ Dret a l’interès superior com a norma de procediment (art. 3 CDN, art. 2 LOPJM).
- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).

Les institucions de l’Estat tenen l’obligació no sols formal, sinó real i efectiva, de **garantir el dret de nenes, nens i adolescents a ser escoltades i a participar en tots els assumptes que les afecten**, especialment en procediments judicials i administratius. Aquest dret està reconegut a l’article 12 de la Convenció sobre els Drets del Nen, a l’article 9 de la Llei orgànica 1/1996 de protecció jurídica del menor i reforçat per la Llei orgànica 8/2021 (LOPIVI). No es tracta d’un tràmit, sinó d’una garantia essencial davant decisions que poden afectar de manera directa la seva seguretat, estabilitat i desenvolupament.

El fet de garantir aquest dret implica **que poden expressar la seva opinió lliurement, sense pressions ni intimidacions, en entorns segurs i adaptats a la seva edat**. Suposa que nenes, nens i adolescents són escoltades directament o mitjançant equips professionals especialitzats quan calgui. I, sobretot, exigeix **que la seva opinió sigui valorada de manera real en la decisió final**. No n’hi ha prou de donar-los la paraula, sinó que també les resolucions han d’explicar com s’ha tingut en compte la seva voluntat i per què s’adopta una decisió conforme o no a ella, en coherència amb el principi de l’interès superior com a norma de procediment (art. 3 CDN, art. 2 LOPJM) i amb el dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE).

A més, les institucions tenen l'obligació de **valorar la paraula de nenes, nens i adolescents sense estereotips de gènere, prejudicis racials ni biaixos culturals**. El dret a ser escoltades i escoltats exigeix que la seva credibilitat no s'avaluï des de mirades adultocèntriques que deslegitimen determinades experiències. En contextos de violència masclista, les nenes, nens i adolescents es poden veure especialment afectades per estereotips que qüestionen la seva autonomia o atribueixen el seu relat a influències externes. **Quan es tracta de nenes i nens racialitzats o d'origen migrant, l'obligació de no discriminació (art. 2 CDN) exigeix evitar que els prejudicis vinculats a l'origen, la classe o la cultura condicionin la valoració del seu testimoni**. Garantir la igualtat en la credibilitat és una exigència derivada de l'interès superior i del dret a la participació efectiva.

El **principi d'autonomia progressiva** implica també reconèixer que, a mesura que nenes, nens i sobretot adolescents, desenvolupen capacitats i maduresa, han de poder exercir d'una manera creixent el dret a participar i prendre decisions sobre les qüestions que afecten les seves vides. La Convenció sobre els Drets del Nen estableix que les institucions han de respectar i acompanyar aquest procés, reconeixent que **la capacitat de decisió no és ni estàtica ni uniforme, sinó que evoluciona amb l'edat i el desenvolupament personal**. A l'adolescència, aquest principi pren una rellevància particular, ja que moltes decisions institucionals –relatives a la protecció, la salut, la vida familiar o els procediments judicials– incideixen directament en el seu projecte de vida.

L'ordenament jurídic reconeix que el compliment de determinades edats amplia la capacitat de decisió de les persones menors d'edat. Per exemple, en l'àmbit sanitari, la legislació espanyola reconeix a partir dels 16 anys la capacitat per consentir tractaments mèdics, excepte en situacions excepcionals (Llei 41/2002 d'autonomia del pacient). Aquest reconeixement legal reflecteix l'obligació de les institucions de respectar l'evolució de les capacitats i l'autonomia de les persones adolescents.

El **dret a participar també inclou rebre informació clara i adaptada** sobre el procediment i les conseqüències de les decisions adoptades. Aquesta obligació no es compleix amb comunicacions adreçades únicament a les persones adultes. Així mateix, l'Estat ha de protegir nenes, nens i adolescents davant de qualsevol represàlia o conseqüència negativa per expressar la seva opinió, la seva por o el seu rebuig.

Quan aquestes obligacions no es compleixen, la **deslegitimació de la veu no és una simple irregularitat processal, sinó una forma de violència institucional masclista**. Sota una aparença de neutralitat tècnica, s'invisibilitza l'experiència de violència, es reforcen jerarquies adultocèntriques i de gènere, i es provoca un nou dany en negar-los la condició de subjectes plens de drets.

La nostra pròpia anàlisi qualitativa confirma la dimensió estructural d'aquest problema: en el **39,5 %** dels casos que han arribat al canal de denúncia col·lectiva vinculats a infàncies i adolescències es detecta el patró: **"No es creu la persona menor d'edat"**. És a dir, en gairebé quatre de cada deu relats analitzats, la paraula de nenes, nens o adolescents va ser posada en dubte o directament desestimada, cosa que demostra que no estem davant de situacions aïllades, sinó davant d'una pràctica recurrent que impacta de manera directa sobre el seu dret a la participació i a la protecció.

Els relats

El relat següent arribat al canal de denúncia col·lectiva mostra com la paraula d'una nena pot ser desacreditada també en l'àmbit **educatiu**. L'escola, que té l'obligació de sensibilitzar, prevenir, detectar i activar els protocols davant de possibles situacions de violència, no ha d'emetre judicis de valor ni qüestionar el relat, sinó recollir els fets i acompanyar. Quan el centre educatiu **minimitza o castiga la revelació d'agressió sexual**, no sols incompleix el seu deure de protecció, sinó que reforça el dany i contribueix a deslegitimar la nena com a subjecte de drets.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"La meva filla pateix abusos sexuals des del naixement (jo vaig ser víctima del seu progenitor, però ningú em va ajudar). [...] A l'escola han amagat els fets i, no només no han fet res, sinó que la seva tutora, quan la meva filla li va explicar el que li feia el seu pare, la va castigar i va dir que no tornés a dir mentides del seu pare, perquè l'estimava molt. Això va danyar greument la salut mental de la meva filla (hi ha informes i enregistraments)."

Aquest altre testimoni evidencia com, fins i tot després de múltiples denúncies, **la paraula duna nena pot ser sistemàticament desestimada en seu judicial**. Quan el seu relat queda reduït a "la seva versió davant de la del pare", sense una valoració adequada dels indicis aportats, es buida de contingut el seu dret a ser escoltada i que la seva veu tingui efectes reals en les decisions que afecten la seva vida.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"Amb posterioritat a la meva sentència de divorci, el pare de les meves filles va començar a agredir la meva filla gran i, en cap de les ocasions que se l'ha interrogada al jutjat (8 denúncies), li han donat cap mena de credibilitat, malgrat aportar informes mèdics i testimonis dels tutors de l'escola. Sempre ha prevalgut la presumpció d'innocència del pare, perquè, segons les jutgesses, era la paraula de la menor contra la del pare."

Aquest darrer relat mostra com la **negativa reiterada a escoltar** una adolescent, malgrat l'existència d'informes professionals i del greu impacte sobre la seva salut mental, suposa no solament una manca de reconeixement de la seva voluntat, sinó també una vulneració directa del seu dret a participar i a ser protegida davant de situacions de risc.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"Quan vaig denunciar els abusos sexuals que havia patit la meva filla, vam tenir judici ràpid perquè vaig demanar ordre d'allunyament, i no la van voler escoltar a ella ni van arribar els informes, [...] així que no ens la van concedir; i quan vaig recórrer, ens ho van denegar. Ara tenim un altre judici on demano la custòdia total. Tenim informes de serveis socials, Diputació, X (NDR: centre de salut), col·legis... i la nova jutgessa no n'admet cap, ni vol escoltar la meva filla, ni ens admet un psicosocial. La meva filla té quinze anys (NDR: i ha presentat) diversos intents de suïcidi perquè no vol estar amb el seu pare i no la volen escoltar."

P3.

Absència o inadequada valoració del risc en què es troben nenes, nens i adolescents; de fet, es minimitzen, infravaloren o ignoren les situacions de perill

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la protecció davant de tota forma de violència (art. 19 CDN, LOPIVI).
- ★ Dret a la protecció davant la violència sexual (art. 34 i 35 CDN).
- ★ Dret a l'interès superior del menor (art. 3 CDN, art. 2 LOPJM).
- ★ Dret a mesures cautelars i protecció efectiva (art. 158 CC, art. 24 CE).
- ★ Dret a la salut física i mental (art. 24 CDN, art. 43 CE, LO 8/2021 - LOPIVI).

“Les institucions públiques tenen l'obligació jurídica de fer una valoració adequada, individualitzada, integral i continuada del risc en totes les situacions que afectin nenes, nens i adolescents, especialment quan concorren contextos de violència masclista” (Assiego Cruz, document intern, 2026, p. 36). Aquesta obligació es fonamenta en el principi de l'interès superior de nenes i nens com a norma substantiva i de procediment (art. 3 CDN, art. 2 LOPJM), en el dret a la protecció davant de tota forma de violència (art. 19 CDN), en el dret a la vida, supervivència i desenvolupament (art. 6 CDN) i en el dret a la salut física i mental (art. 24 CDN). També es vincula amb el deure de diligència reforçada quan hi ha indicis de violència.

Tal com assenyala la mateixa autora, aquesta valoració “ha d'integrar de manera efectiva l'escolta de nenes, nens i adolescents, les seves manifestacions de por, rebuig o malestar, i la informació procedent dels diferents sistemes intervinents, mentre s'eviten aproximacions fragmentades o parcials” (Assiego Cruz, document intern, 2026, p. 36). I afegeix que “**la valoració del risc** no es pot concebre com un acte puntual ni limitar-se a l'aplicació automàtica d'indicadors formals, sinó que **exigeix una avaluació dinàmica i sostinguda en el temps**, capaç d'incorporar l'evolució de la situació, els canvis en el context familiar, social i relacional i l'impacte acumulatiu de les decisions institucionals adoptades” (ibídem).

El risc, especialment quan afecta persones menors d'edat, s'ha d'interpretar de manera àmplia i preventiva. No es pot limitar a l'existència de lesions físiques. **El dret a la salut i al desenvolupament obliga a considerar també el dany psicològic, el deteriorament de la salut mental, les conductes autolítiques o el risc de suïcidi**, particularment en contextos de violència masclista o de conflicte judicialitzat. La protecció de la vida i la integritat (art. 6 i 19 CDN) exigeix que aquests riscos es valorin amb prioritat i que prevalguin davant d'interessos parentals quan hi hagi conflicte.

En aquest marc, el **Ministeri Fiscal** té un paper clau en la defensa de l'interès superior. La seva intervenció no és formal ni secundària: ha d'instar mesures de protecció quan hi hagi risc, promoure la suspensió de visites quan es donin indicis de violència i garantir que la veu de nenes i nens sigui efectivament escoltada.

Tanmateix, en els relats rebuts al canal de denúncia, l'**absència d'una valoració adequada del risc** –o la seva **minimització**– apareix com un patró recurrent. Els senyals de perill expressats per nenes i nens són relativitzats o subordinats a altres interessos processals. La nostra anàlisi quantitativa confirma aquesta tendència: en un 18,6 % dels casos arribats al canal de denúncia col·lectiva que es vinculen a infàncies i adolescències es detecta el

patró **“Es minimitza el delictes d’agressions sexuals”**, cosa que reflecteix una infravaloració especialment greu en contextos de violència sexual contra les infàncies. Aquesta dinàmica de violència institucional masclista també s’il·lustra en una de les entrevistes en profunditat recollides a l’informe. **El cas paradigmàtic “Mama, per què no ens creuen?” (capítol 2.1)** mostra com, malgrat que mare i fill van denunciar les agressions sexuals continuades sofertes durant la infància, les institucions van posar en dubte el seu relat i no van activar mecanismes de protecció efectius.

A més, aquest patró **“es troba travessat per biaixos estructurals, entre els quals destaquen lògiques adultocèntriques**, que deslegitimen l’experiència i la percepció de les infàncies; **biaixos de gènere**, que desplacen el focus des de les necessitats de protecció de nenes, nens i adolescents cap al comportament de les mares, i **biaixos racistes, antigitanistes i classistes**, que incideixen d’una manera desproporcionada en famílies racialitzades o en situació de vulnerabilitat socioeconòmica, reforçant presumpcions de negligència, incapacitat o risc sense una valoració individualitzada i contextualitzada” (Assiego Cruz, document intern, 2026, p. 36).

La magnitud del problema exigeix prendre’s seriosament aquestes obligacions. Segons el Ministeri de l’Interior (2025), dels 101.254 casos actius de dones inscrites a **VioGén** al gener de 2025, **52.824 tenien menors a càrrec seu**. D’aquests, 1.427 nenes i nens estaven en risc de ser agredits pel maltractador de la seva mare i 12.201 trobaven en situació de vulnerabilitat segons el sistema. Aquestes dades mostren que una part substancial dels processos de violència masclista involucren directament les infàncies i que la valoració del risc ha de considerar també la seva seguretat específica, no només la de les dones.

Les conseqüències d’una mala valoració poden ser irreversibles. Segons estadístiques oficials, 67 menors han estat víctimes mortals de violència de gènere entre 2013 i 2026 (DGCV, 2026). Cadascun d’aquests casos interpel·la directament els mecanismes de detecció i avaluació del risc.

Quan el risc és minimitzat o infravalorat en contextos de violència, l’Estat incompleix la seva obligació de protecció reforçada. No és només una deficiència tècnica en la pràctica pericial o administrativa, sinó també una vulneració estructural del dret de nenes, nens i adolescents a viure lliures de violència i a rebre una protecció efectiva i anticipatòria davant el dany.

Els relats

El fragment que hi ha a continuació reflecteix una situació de violència extrema contra un adolescent en què, malgrat la gravetat dels fets i la sol·licitud expressa de protecció, no es van adoptar mesures cautelars immediates. L'absència d'una valoració adequada del risc exposa directament les infàncies a noves situacions de perill i limita la salut i la vida d'aquest noi.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

"El meu exnòvio va clavar al meu fill unes tises al coll. Des de llavors, (NDR: a) el meu fill li fa por sortir al carrer. A l'escola he d'anar jo a portar-lo i buscar-lo -té 16 anys- perquè la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa) no ens va donar protecció (NDR: malgrat que el meu ex) a mi em va pegar una pallissa i al meu fill li va clavar unes tises. Aquesta senyora no va deixar parlar el meu fill, només va parlar la fiscal amb ell, i demanava protecció a tots dos. I aquesta senyora jutgessa no ens protegeix. [...] Fins d'aquí a un any no hi ha un altre judici."

Els dos relats següents mostren com la minimització del risc es pot intensificar quan es tracta de famílies migrants o racialitzades. En aquests casos, la manca de credibilitat i la infravaloració dels indicis de violència no operen de manera aïllada, sinó travessades per biaixos racials i de classe que s'entrellacen amb el masclisme institucional. **Quan el sistema desconfia de la mare pel seu origen o qüestiona la gravetat dels fets denunciats, el risc per a nenes i nens pot quedar invisibilitzat** i reforçar dinàmiques de desprotecció que afecten sobretot les infàncies racialitzades.

Aquest primer relat mostra com el risc extrem per a un nen -incloent-hi el segrest i els presumptes abusos- pot quedar desatès quan la mare és migrant i el seu relat és desacreditat.

DONA, 31-40 ANYS, MARROQUINA

"El meu ex finalment em va atropellar i va segrestar el meu fill autista de tres anys. Es va donar a la fuga i mai el van detenir. Vaig anar en cadira de rodes a declarar en un judici ràpid, i em va tocar la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa), instrucció número X de X (NDR: nombre d'instrucció i nom del municipi del jutjat)... Va manipular les proves, va desmentir que hi hagués testimonis quan hi ha atestats policials que ho corroboren, va negar les seves declaracions i tota prova [...]. Em va faltar al respecte, no em va escoltar, em va fer callar i va deixar que (NDR: el meu ex) se n'anés amb el meu fill una vegada més [...] Tot això va provocar la pèrdua de la custòdia del meu fill [...] (NDR: el qual) segueix, després de gairebé set anys, amb el meu agressor, i, desgraciadament, amb el pare que va abusar-ne sexualment. Hi va haver dos informes forenses que demanaven auxili per al meu fill, dos comunicats mèdics, tres testimonis (NDR: però per a) ella mai res va ser suficient per retornar-me el fill i fer justícia..."

El segon relat fa palès com la possible violència sexual contra una nena es pot diluir en informes ambigus que redueixen la gravetat de les lesions.

NENA, 12-13 ANYS, BRASILERA

(NDR: Fragment escrit per l'entorn de la nena)

“Doctors de X (NDR: nom de l'hospital infantil) [...] presenten una denúncia, però donen un informe que redueix les lesions observades a la nena. Diuen que no poden confirmar ni que sí hi va haver abús sexual, ni que no, no hi va haver abús. Però a l'informe diuen que la nena semblava estar bé.”

P4.

Nenes, nens i adolescents són obligats a relacionar-se o, fins i tot, conviure amb el progenitor agressor, cosa que perpetua la seva exposició a la violència masclista en l'entorn familiar

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant la violència sexual (art. 34 i 35 CDN).
- ★ Dret a l'interès superior del menor (art. 3 CDN).
- ★ Dret a viure i romandre en família en condicions segures (art. 9 CDN, art. 172 i seg. CC).
- ★ Dret a la integritat física i moral (art. 10 i 15 CE).

L'Estat té l'**obligació** reforçada de garantir que cap nena, nen o adolescent no sigui obligat a mantenir relació o convivència amb un progenitor respecte del qual hi hagi antecedents o indicis fundats de violència de gènere, violència domèstica o violència sexual. Aquesta obligació deriva del dret a la protecció davant de tota forma de violència (art. 19 CDN), del dret a la vida i al desenvolupament (art. 6 CDN) i del principi de l'interès superior com a consideració primordial en tota decisió que els afecti (art. 3 CDN, art. 2 LOPJM).

L'ordenament jurídic espanyol recull expressament aquesta protecció. La Llei orgànica 1/2004 preveu la suspensió de la pàtria potestat o custòdia en casos de violència de gènere i la Llei orgànica 8/2021 va reforçar aquesta obligació modificant els articles 92.7 i 94 del Codi civil per tal de limitar o suspendre el règim de visites quan hi hagi procediments penals o indicis fundats de violència. En l'àmbit internacional, el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (2014, cas González Carreño enfront d'Espanya; 2023, Observacions finals) i el Grup d'Experts sobre l'Acció contra la Violència cap a les Dones i la Violència Domèstica (2024) han insistit que els antecedents de violència han de prevaler en les decisions sobre custòdia i visites. El Comitè dels Drets del Nen (2026, CRC/C/ESP/CO/7) ha mostrat la seva preocupació pels casos en què s'obliga menors a mantenir contacte amb progenitors contra la seva voluntat en contextos de violència.

No obstant això, els relats analitzats mostren que, a la pràctica, la seguretat i la voluntat de nenes, nens i adolescents continuen subordinades al manteniment formal del vincle paternofilial. La minimització del risc i la deslegitimació de la seva veu influeixen en decisions que prioritzen la "normalitat" del règim de visites per sobre del benestar. Quan l'Estat imposa o manté aquests contactes en contextos de violència, no solament incompleix el seu deure de diligència reforçada, sinó que també pot causar una forma de violència vicària institucional: es perpetua el dany sobre les nenes i els nens i, alhora, s'exerceix una forma indirecta de violència contra les mares protectores, utilitzant el vincle com a espai de control i càstig.

Les **dades** confirmen la distància entre el marc normatiu i la pràctica judicial. Segons l'Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere (2025b) del CGPJ, en el segon trimestre del 2025, de les 5.054 mesures civils adoptades en el marc d'ordres de protecció o altres mesures cautelars, **només el 13,65 % van correspondre a la suspensió del règim de visites i el 8,92 % a la suspensió de la guarda i custòdia**. Tot just un 0,60 % es va acordar específicament sota la categoria de "protecció del menor per evitar un perill o perjudici". L'anàlisi comparada 2021-2024 elaborada per Dones Juristes a partir de dades oficials del CGPJ i presentada al Fòrum contra les Violències de Gènere 2025 (comunicació personal 24-02-2026)²⁴ mostra que l'entrada en vigor de la LO 8/2021 no ha comportat un increment substancial en aquestes mesures. La persistència d'aquests percentatges és especialment preocupant si es té en compte que l'exposició a la violència de gènere constitueix en si mateixa una forma de violència contra les infàncies.

En aquest context, pren rellevància l'ús de figures com els **coordinadors de parentalitat**. Es tracta d'una figura sense regulació estatal específica, la intervenció de la qual s'imposa de vegades quan nenes i nens manifesten el seu rebuig a mantenir contacte amb un dels progenitors. La seva actuació s'orienta a la "revinculació", fins i tot en contextos on hi ha antecedents de violència, i pot incloure advertiments sobre possibles conseqüències judicials si no es restableix el vincle. El Defensor del Poble s'ha manifestat críticament respecte a aquesta figura mentre no hi hagi una regulació clara que garanteixi drets i límits. A la pràctica, quan la seva intervenció es produeix sense una avaluació rigorosa del risc, poden esdevenir instruments que prolonguen dinàmiques de violència institucional.

Una cosa semblant passa amb els **punts de trobada familiar (PTF)**. Aquests recursos no s'haurien de convertir en espais de normalització del contacte en casos de violència masculista. La seva funció ha de ser garantir seguretat i supervisió, no forçar vincles. No obstant això, la derivació automàtica a PTF en contextos de violència pot traslladar el problema sense resoldre el risc de fons. A més, no hi ha una avaluació sistemàtica i pública d'aquests serveis ni garanties clares que el personal compti amb formació especialitzada d'acord amb la LOPIVI i amb la normativa en matèria de violència masculista. Si els PTF detecten situacions de risc, la pregunta és a quines instàncies es deriva i amb quina eficàcia s'actua.

Quan nenes, nens i adolescents són obligats a conviure o relacionar-se amb un pare agressor, el sistema no està protegint el dret al vincle familiar, sinó imposant una relació que pot perpetuar el dany. La protecció de les infàncies no es pot subordinar a la preservació formal de la coparentalitat quan hi ha violència. L'interès superior no és compatible amb el manteniment de contactes que provoquin por, patiment o risc.

²⁴ Elaboració pròpia de Dones Juristes a partir dels informes trimestrals de l'Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere (CGPJ), dades 2021-2024. Presentats per Nani Beltrán (comunicació personal) al Fòrum contra les Violències de Gènere 2025 i després compartits amb l'OVIM per al seu ús en aquest informe.

Els relats

El primer fragment mostra com, malgrat l'existència d'informes mèdics i senyals clars de deteriorament en la salut del nen, es van mantenir les visites amb el pare, minimitzant el risc. La manca de seguiment institucional i la decisió judicial de continuar el règim de visites evidencien com la protecció pot quedar subordinada al manteniment formal del vincle.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

“(NDR: Els Serveis Socials) se salten una ordre judicial en què han d'informar mensualment, durant un any, al jutjat de l'estat del nen per gestionar les seves visites. Això no ho van fer mai. El meu fill comença a somatitzar i arriba a l'extrem de tenir una colitis col·làgena i a la llarga una esofagitis crònica. Quan (NDR: des de Serveis Socials) llegeixen l'informe em diuen que he de denunciar per maltractament infantil. Que ells ho gestionen tot perquè el meu ex no vagi a casa meva a buscar el nen, i que l'endemà es faria judici ràpid perquè el menor no se n'anés més amb el seu pare. A l'endemà se celebra el judici ràpid on jo no entro perquè la jutge no considera necessari que testifiqui. A la sala només entra el seu pare. La jutge considera que “no n'hi ha per a tant” i que el pare continuï amb les visites.”

El relat següent evidencia com es pot ignorar el deteriorament psicològic d'una nena, acreditat documentalment, quan es prenen decisions sobre la custòdia. La negativa a escoltar-la i la imposició de mesures que reforcen el contacte amb el progenitor qüestionat reflecteixen una prioritjació del règim parental per sobre del seu benestar.

NENA, 6-11 ANYS, ESPANYOLA

(NDR: Fragment escrit per l'entorn de la nena)

“S'acredita en documents l'assistència psicològica materna en un X (NDR: centre especialitzat en violència de gènere), es demanen cautelars per l'estat psicològic de la menor (trastorn ansiós depressiu des de la implantació del règim de custòdia compartida) i s'obvien. Així, com que el recurs porta tres anys sense obtenir resolució judicial. [...] Soc demandada pel pare el X (NDR: s'indica mes i anys) per demorar-li la informació sobre el trastorn de la menor (NDR: durant un període de) cinc mesos, perquè ella té por. I, malgrat la documental aportada, la menor sense ser escoltada, se'm retira la pàtria potestat de les qüestions medicosanitàries a mi.”

P5.

Se separa, o s'amenaça de separar, nenes, nens i adolescents, de les seves mares, privànt-los de la seva relació i del seu vincle de protecció, instrumentalitzant la seva custòdia com un mecanisme de control sobre les seves mares

Drets vulnerats:

- ★ Dret a viure i romandre en família (art. 9 CDN).
- ★ Dret a l'interès superior del menor (art. 3 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).
- ★ Dret a la dignitat i integritat (art. 10 i 15 CE).
- ★ Dret a no patir represàlies per expressar la seva voluntat (art. 12 CDN).

L'Estat té l'obligació reforçada de garantir a nenes, nens i adolescents **el dret a créixer en entorns segurs, lliures de violència i amb els seus vincles afectius protectors preservats**. Qualsevol decisió que impliqui separar-los de la mare ha d'estar estrictament justificada pel seu interès superior (art. 3 CDN), basada en una avaluació individualitzada, motivada i sustentada en riscos acreditats, i adoptada com a mesura excepcional i d'últim recurs.

Així mateix, les nenes, nens i adolescents **no han de ser separats de les seves mares o pares contra la seva voluntat, llevat que aquesta separació sigui necessària per protegir-los d'un perjudici greu** (art. 9 CDN). Això imposa als poders públics l'obligació d'actuar amb deguda diligència reforçada, extremar les garanties processals, escoltar la seva opinió i valorar l'impacte emocional, psicològic i relacional de qualsevol mesura que alteri el seu vincle d'aferrament i protecció.

Tot i amb això, els relats analitzats mostren que, en contextos de violències masclistes, la separació –o l'amenaça de separació– de nenes i nens de les seves mares es pot emprar com a reacció davant de la denúncia o com a mecanisme de pressió institucional. Quan aquesta ruptura no està orientada estrictament a protegir les infàncies, sinó que es produeix en un context de qüestionament a la mare que denuncia, l'Estat no sols interfereix en un vincle essencial per a la seguretat i el desenvolupament, sinó que pot provocar una forma de violència institucional. **En aquests casos, la separació no opera com a mesura de protecció, sinó com a font afegida de dany, i afecta directament la seva estabilitat emocional, el seu dret a la protecció davant de la violència i el seu desenvolupament integral.**

Crida especialment l'atenció el diferent nivell de garanties exigint quan l'Estat intervé en la vida de diferents persones. Quan s'adopten decisions que afecten profundament la vida d'una persona adulta amb discapacitat, cal la intervenció judicial. En canvi, quan es tracta d'una nena o un nen, l'Administració pot declarar el desemparament i assumir-ne la tutela per decisió administrativa, sense autorització judicial prèvia. Aquesta diferència planteja una qüestió de fons: **per què una de les decisions més greus que l'Estat pot adoptar –la separació d'una nena o un nen de la família– no exigeix sempre les mateixes garanties judicials?** Des d'una perspectiva de drets de les infàncies, qualsevol mesura de separació hauria d'estar envoltada de les màximes garanties, supervisió judicial efectiva i un estricte control de la proporcionalitat.

A aquesta preocupació se suma la manca de dades públiques desagregades. Les estadístiques oficials del CGPJ no ofereixen informació específica sobre quantes custòdies són retirades a mares en procediments on hi ha antecedents de violència de gènere. Aquesta absència de dades impedeix dimensionar quantitativament el fenomen i dificulta l'avaluació de l'impacte real d'aquestes decisions. La manca de transparència també forma part del problema, ja que limita la rendició de comptes institucional.

Als fragments seleccionats tot seguit, es pot veure com opera aquest patró a la pràctica.

Els relats

Aquest relat mostra com la separació d'una nena de la seva mare es pot executar mitjançant pressió institucional i sense tenir en compte el seu estat emocional ni els indicis de violència existents. La ruptura del vincle protector no opera aquí com a mesura de seguretat, sinó com a font directa d'angoixa i desprotecció.

DONA, 41-50 ANYS, ESPANYOLA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"L'educadora social (NDR: de l'equip d'atenció a les infàncies i adolescències) intentava explicar a la nena que havia d'anar-se'n amb el pare. Van amenaçar la nena dient-li que no tornaria a veure la seva mare, "que la mare no s'estava portant bé". En comptes de tranquil·litzar la nena, augmentaven la seva ansietat i la seva hiperventilació. Finalment, la situació es va acabar arrencant la nena a la força dels braços de la mare per donar-la al pare. [...] A més, la mare està sent atesa pel X (NDR: servei d'atenció a dones) del territori i la nena ha estat atesa per a la X (NDR: fundació per la defensa dels drets infantils i juvenils) que ha fet informes per indicis d'abús sexual infantil (ASI) contra la nena. La treballadora de X (NDR: sistema de protecció als infants i adolescents) mai no ha acceptat aquests informes com a prova."

El fragment següent demostra com, després de denunciar possibles abusos, es pot separar un nen de la seva mare en un context de desacreditació i contra-denúncies. Quan la reacció institucional es tradueix en la retirada de la custòdia, la mesura impacta directament en el dret al vincle protector i a la seguretat.

NEN, 6-11 ANYS, ESPANYOL

(NDR: Fragment escrit per l'entorn del nen)

"El X (NDR: s'indica dia, mes i any), el meu fill m'explica com el seu pare li fa coses amb el penis... L'endemà poso la denúncia a la Guàrdia Civil de X (NDR: nom del municipi) (on misteriosament desapareixen cinc dibuixos dels abusos sexuals que el meu fill va dibuixar allà mateix, davant la mirada incrèdula del guàrdia). Arxiven el cas gairebé un any després i m'acusen de SAP (NDR: Síndrome d'Alienació Parental). El pare, als tretze dies després de saber-se denunciat, es presenta als serveis socials i m'acusa de maltractament cap al nostre fill. [...] Després de quedar "innocent" dels càrrecs, el servei de "protecció" al menor em nega la custòdia del meu fill, i me'l van treure el X (NDR: s'indica mes i any)."

P6.

Nenes, nens i adolescents són institucionalitzats de manera desproporcionada o perjudicial basant-se en biaixos de gènere, classe i racialització sobre les seves mares

Drets vulnerats:

- ★ Dret a no ser separat dels seus pares excepte necessitat real i proporcional (art. 9 CDN, LOPJM).
- ★ Dret a l'interès superior del menor (art. 3 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).
- ★ Dret a la no discriminació (art. 2 CDN, art. 14 CE).
- ★ Dret a la tutela judicial efectiva (art. 24 CE).

La institucionalització, mitjançant la retirada de la custòdia i l'ingrés al sistema de protecció, **és una de les decisions més greus que pot adoptar l'Estat en la vida d'una nena o un nen**. Implica la ruptura amb l'entorn familiar i del principal vincle afectiu. Per això, la separació **ha de ser excepcional, proporcional i estrictament justificada** per l'interès superior (art. 3 CDN). No pot basar-se mai en situacions de pobresa, precarietat administrativa o condició migratòria, ni es pot convertir en resposta automàtica davant vulnerabilitats socials que requereixen acompanyament, no separació.

Abans d'acordar un acolliment residencial, les institucions han d'esgotar els suports menys lesius i prioritzar el manteniment del vincle familiar quan no hi hagi risc acreditat per a les infàncies.

L'Estat té l'obligació d'actuar sense discriminació (art. 2 CDN) i abstenir-se d'aplicar estereotips de gènere, classe o estereotips racistes en la valoració de la capacitat parental. Les decisions s'han de basar en fets acreditats i en avaluacions individualitzades, no en presumpcions culturalistes ni en sospites sobre la "idoneïtat" de les mares migrades o racialitzades. **Quan la vulnerabilitat social s'interpreta com a negligència i la diferència cultural com a risc, s'activa una lògica de control que impacta directament en nenes i nens.**

Els relats del canal de denúncia mostren que aquest patró es concentra especialment en fills i filles de dones migrades i racialitzades. Les dades oficials reforcen la necessitat d'analitzar aquesta dimensió estructural.

Segons el Butlletí núm. 26 de Mesures de Protecció a la Infància i l'Adolescència (dades de 2023), dels 17.175 ingressos en centres residencials, 7.169 es van produir per tutela *ex lege*, és a dir, després d'una declaració administrativa de desemparament que implica l'assumpció automàtica de la tutela per part de l'entitat pública i la suspensió de la pàtria potestat (Ministeri de Joventut i Infància, 2024). Per tant, Una part molt rellevant de les entrades al sistema es produeix per decisió administrativa, sense intervenció judicial prèvia.

A més, el 31 de desembre de 2023, **6.230 eren nenes** i adolescents en acollida residencial, i d'aquestes **1.535 eren de nacionalitat estrangera** (24,6 %) (ibídem). Aquesta proporció duplica pràcticament el pes de les nenes estrangeres en la població general i, doncs, **evidencia una sobrerepresentació significativa que obliga a analitzar l'impacte de l'origen, la situació administrativa i la vulnerabilitat socioeconòmica** en l'activació de les mesures de separació.

L'Estat té l'obligació d'actuar sense discriminació i sense aplicar estereotips de gènere, classe o racistes en la valoració de la capacitat parental. Quan la vulnerabilitat social s'interpreta com a negligència i la diferència cultural com a risc, s'activa una lògica de control que impacta directament sobre nenes i nens. **Quan la institucionalització impacta de manera desproporcionada sobre famílies migrades o racialitzades, el sistema de protecció deixa de ser una eina neutral de cura i pot esdevenir un mecanisme que reproduïx desigualtats estructurals.** Els relats del canal de denúncia mostren que aquest patró es concentra sobretot en fills i filles de dones migrades i racialitzades, cosa que les dades oficials reforcen.

Els relats

El relat que expliquem tot seguit mostra com **la denúncia d'abusos pot derivar en la retirada d'una nena a la seva mare migrant** i en la ruptura total del vincle durant anys. La institucionalització no opera aquí com a mesura de protecció, sinó com a separació prolongada que impacta directament sobre el dret de la nena al seu entorn afectiu.

DONA, 41-50 ANYS, ECUATOGUINEANA

"[...] Vaig denunciar (NDR: per) abusos el pare de la meva filla, espanyol. Vaig anar a l'hospital, em van treure la meva nena X (NDR: sistema de protecció a les infàncies i adolescències). S'hi va estar uns mesos. Em va tocar la jutgessa X (NDR: nom de la jutgessa), jutjat X (NDR: número d'instrucció del jutjat). El meu advocat em va trair, no em va defensar bé. Aquesta jutgessa em va robar la meva nena. Després van donar-li la custòdia als meus ex sogres. No veig la meva filla (NDR: des de) fa tres anys, per aquesta jutgessa (NDR: que) no me la deixa veure. No sé res d'ella, no em deixa..."

Aquest altre relat evidencia com es pot transformar l'activació d'un protocol en una declaració immediata de desemparament **sense una avaluació proporcional del risc**. La retirada d'una nena de set anys, i l'amenaça sobre el seu germà, mostra com la intervenció institucional pot escalar ràpidament cap a la separació familiar, i causar angoixa i desprotecció.

DONA, 31-40 ANYS, COLOMBIANA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"A X (NDR: nom de la dona) li van arrencar la seva filla [...] perquè tenia un petit morat al braç i la directora (NDR: del centre escolar) va activar el protocol de maltractament infantil via greu i se la van emportar a l'hospital. Allà la tècnica de X (NDR: equip de valoració de maltractament infantil) [...], només amb una trucada a serveis socials de X (NDR: nom del municipi), declara desemparament preventiu i s'emporten la seva filla X de X anys (NDR: nom i edat de la filla) i amb un retard en el desenvolupament a un centre on X (NDR: nom de la filla) no fa més que plorar i trucar a la seva mare. La cita X (NDR: equip d'atenció a les infàncies i adolescències) i l'acompanyo. És l'entrevista més vexatòria, violenta i abusiva que vaig presenciar en ma vida. Està gravada. Allà li prohibeixen parlar de la seva filla i li diuen que l'endemà vagi amb el fill, que no està anant a l'institut (perquè va demanar canvi de centre per bullying i encara no l'hi havien concedit) i que també li retirarien aquell dia [...]."

Aquest testimoni mostra **com l'antecedent de consum de substàncies pot operar com a estigma estructural** fins i tot quan la mare està en procés de recuperació i rep suport especialitzat. La separació del nen, malgrat no existir risc acreditat en el moment de la intervenció, evidència com els prejudicis associats a l'addicció –sobretot quan afecten dones migrants– es poden traduir en decisions desproporcionades que trenquen el vincle protector.

DONA, 21-30 ANYS, ARGENTINA

(NDR: Fragment escrit per l'organització que acompanya la dona)

"Aquesta dona ha estat consumidora de substàncies al costat de la seva parella durant un període de temps que desconec i, pel fet que ell la maltractava, i ella no volia que el seu fill, que té dos anys i mig, visqués aquesta situació de risc, va decidir separar-se i demanar ajuda a un centre que dona suport a dones amb addiccions. Ella, des del principi, ha col·laborat en tot el que se li ha demanat i assisteix als programes i a les teràpies que se li han assignat, per la qual cosa porta tot el temps des que ha arribat a aquest centre sense consumir. Però la tècnica de nom X (NDR: nom de la tècnica de l'equip d'atenció a les infàncies i adolescències) que ha fet l'informe del seu cas ha decidit que el nen ha d'estar en acollida al centre X (NDR: nom del centre) [...] i separar-lo de la seva mare, quan ella el tenia ben cuidat [...] I, com que està en un pis tutelat amb una referent, la qual està portant el seu cas, no representa cap risc el fet que la criatura visqui amb la seva mare."

P7.

En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents, sota tutela o guarda institucional, pateixen situacions de risc o danys que posen en perill la seva integritat física, psicològica i sexual

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la protecció davant de la violència (art. 19 CDN).
- ★ Dret a la protecció davant la violència sexual (art. 34 i 35 CDN).
- ★ Dret a la dignitat i integritat (art. 10 i 15 CE).
- ★ Dret a la salut física i mental (art. 24 CDN, art. 43 CE).
- ★ Dret al bon tracte (LOPIVI).

La institucionalització no suspèn drets, sinó que activa obligacions reforçades. Quan una nena, un nen o un/a adolescent ingressa en un recurs residencial, l'Estat assumeix una posició de garant directe de la seva integritat física, psicològica, emocional i relacional. **Ha d'assegurar condicions de cura, estabilitat afectiva, bon tracte i protecció davant de tota forma de violència** (art. 3 i 19 CDN, LOPJM, LOPIVI).

Aquesta obligació inclou prevenir qualsevol forma de tracte cruel, inhumà o degradant, així com evitar pràctiques institucionals que humiliïn, intimidin, castiguin de manera desproporcionada o provoquin patiment evitable. El deure de protecció no es limita a evitar agressions físiques; implica **garantir entorns emocionalment segurs i respostes proporcionals al malestar**. Quan el funcionament del centre produeix por, aïllament forçat o respostes represives davant del trauma, l'Estat està incomplint el seu paper de garant.

El context estructural del sistema residencial és rellevant per comprendre aquests riscos. El 31 de desembre de 2023, 17.112 nenes, nens i adolescents es trobaven en acolliment residencial a Espanya (Ministeri de Joventut i Infància, 2024). D'aquests, el 63,6 % eren homes i el 36,4 % dones, amb una concentració clara en l'adolescència. L'acolliment residencial opera, en molts casos, com a resposta tardana davant de situacions no abordades prèviament des d'una lògica preventiva.

A més, el model es basa majoritàriament en l'externalització. Dels 1.215 centres de protecció existents, només 218 (17,9 %) són de titularitat pública, mentre que 997 (82,1 %) estan gestionats per entitats col·laboradores (ibídem). Aquest model exigeix mecanismes reforçats de supervisió, control i garantia de drets, així com condicions laborals estables que permetin una atenció especialitzada i continuada.

Informes com el de la Fundación Raíces (2020) han assenyalat que la precarietat, la temporalitat i la insuficiència de personal educatiu dificulten l'atenció individualitzada i el disseny de projectes educatius d'acord amb l'interès superior de cada nen o nena.

A més, aquestes obligacions s'han d'exercir des d'un enfocament interseccional i antiracista. Una part significativa de les infàncies institucionalitzades prové de famílies migrades o racialitzades. **El principi de no discriminació (art. 2 CDN) exigeix que el sistema no reproduïxi desigualtats estructurals** ni aprofundeixi en vulneracions prèvies.

Per aprofundir en aquestes dinàmiques, aquest informe incorpora una **entrevista grupal a tres joves extutelades** pel sistema de protecció a les infàncies i adolescències. De l'anàlisi de les seves experiències sorgeixen **quatre subpatrons** de violència institucional masclista que evidencien situacions de desprotecció i risc perquè s'integren en el mateix sistema de protecció.

Subpatrons

- P7.1 Nenes, nens i adolescents són separats dels germans i germanes en el procés d'institucionalització.
- P7.2 Nenes, nens i adolescents veuen el seu malestar abordat des de la lògica del control i la repressió, en lloc de fer-ho des del reconeixement del trauma i el dret a la recuperació integral.
- P7.3 Nenes, nens i adolescents no reben atenció psicològica especialitzada i suficient per abordar els traumes i les violències viscudes.
- P7.4 Nenes, nens i adolescents no compten amb mesures ni protocols de prevenció de les violències masclistes que es produeixen o es poden produir dintre dels mateixos recursos de protecció, sense que es garanteixi la no repetició.

P7.1

Nenes, nens i adolescents són separats dels seus germans i germanes en el procés d'institucionalització

L'Estat té l'obligació de preservar els vincles fraterns com a part del dret de les nenes, nens i adolescents a mantenir relacions familiars significatives (art. 8 i 20 CDN, art. 12 LO 1/1996 LOPJM), llevat que hi hagi una causa greu i degudament motivada que justifiqui la separació. **La ruptura dels llaços entre germanes i germans constitueix una mesura d'alt impacte emocional que ha de ser excepcional, avaluada individualment i fonamentada** en l'interès superior de cada nena, nen i adolescent, mai no adaptada com a conseqüència indirecta o no motivada d'una altra decisió.²⁵

Quan la separació es produeix per raons organitzatives, manca de recursos o criteris estandarditzats no individualitzats, s'incompleix l'obligació de protecció integral i es vulnera el dret a l'estabilitat afectiva. La decisió de separar germans/es ha de ser motivada expressament, adoptada amb la intervenció de les nenes, nens i adolescents d'acord amb la seva edat i maduresa, i sotmesa a revisió periòdica, l qual cosa connecta amb el dret a la tutela judicial efectiva i el dret a ser escoltada i escoltat. **Si la separació ja s'ha produït, l'Estat té, a més, l'obligació activa de garantir el contacte regular entre germanes i germans**, així com de treballar cap a la seva reunificació progressiva, llevat de causa greu degudament justificada. La mera dificultat organitzativa o la distància entre centres no constitueixen una causa suficient.

En contextos de famílies migrades o racialitzades, la separació entre germans/es pren una dimensió discriminatòria específica: el vincle fratern constitueix sovint l'últim espai d'identitat compartida, llengua materna, pertinença cultural i suport mutu disponible per a aquestes nenes i nens. **La seva ruptura no és una conseqüència neutral, sinó una mesura que impacta de manera desproporcionada sobre determinats grups, i que vulnera el dret a la no discriminació (art. 2 CDN, art. 14 CE) i el dret a preservar la identitat cultural (art. 8 i 30 CDN)**. Quan la separació entre germans/es es produeix sistemàticament en aquests contextos sense motivació individualitzada, pot constituir una forma de discriminació estructural que l'Estat té l'obligació d'identificar, corregir i reparar.

Els relats

El testimoni recollit a continuació mostra com la separació entre germans/es es pot produir no per una valoració individualitzada de l'interès superior, sinó per manca de places i decisions organitzatives. La ruptura del vincle fratern apareix aquí com a conseqüència de limitacions del sistema, amb un impacte directe sobre l'estabilitat emocional de l'adolescent.

²⁵ Aquesta obligació se sustenta als articles 3, 8, 9 i 20 de la Convenció sobre els Drets del Nen (dret a l'interès superior, preservació de la identitat i relacions familiars, i protecció especial en cas de separació de l'entorn familiar); a l'art. 2 de la Llei orgànica 1/1996 de protecció jurídica del menor; a les Directrius de Nacions Unides (2010) sobre les Modalitats Alternatives de Cura dels Nens, que estableixen que els germans no s'han de separar, llevat que respongui al seu interès superior; i ha estat reiterada expressament pel Comitè dels Drets del Nen a les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7, par. 26 a), on recomana garantir que els germans i germanes visquin junts.

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"Jo anava amb la proposta aquesta de X (NDR: centre específic per a menors amb problemes de conducta), perquè sí que, allò típic, que no anava a l'institut [...]. Quan jo vaig entrar al centre van començar les males influències, en realitat, i llavors vaig començar a fumar i tot això [...]. Què passa? Que, com que no hi havia places, perquè [...] vam entrar els quatre, tan sols faltava la meua plaça [...] i a mi em van dir, des del primer moment, que jo me n'aniria a un (NDR: centre d'acollida), me n'anava a anar amb ells. No va passar mai. [...] La meua tutora em va dir: 'mira, t'estan enganyant'. És clar, m'estava portant bé per anar al X (NDR: centre d'acolliment)."

P7.2

Nenes, nens i adolescents veuen el seu malestar abordat des de la lògica del control i la repressió, en lloc de fer-ho des del reconeixement del trauma i el dret a la recuperació integral

Les institucions tenen l'obligació d'interpretar les conductes i expressions de malestar de les nenes, nens i adolescents des d'un enfocament de drets, trauma i reparació (art. 39 CDN, LO 8/2021, Observació General núm. 13 del Comitè dels Drets del Nen), sobretot quan han viscut violència masclista, violència sexual o ruptures familiars forçades. El deure de bon tracte implica que les respostes institucionals no es poden basar en la lògica del càstig, la contenció disciplinària o la medicalització automàtica del patiment.

Quan el malestar derivat del trauma es gestiona com un problema conductual que cal controlar, es nega l'origen violent del patiment i s'afegeix una nova capa de dany institucional. Això vulnera el seu dret al desenvolupament integral i a rebre un tracte respectuós, protector i reparador (art. 39 CDN, art. 19 CDN, LO 8/2021). La medicalització automàtica mereix una menció específica perquè diagnosticar o medicalitzar conductes que són respostes esperables al trauma, sense intervenció terapèutica especialitzada prèvia, pot constituir una forma de violència institucional que l'Estat té l'obligació de prevenir i corregir. En el cas de les nenes, nens i adolescents d'origen migrat o racialitzat, hi ha, a més, el risc de sobrerrepresentació d'estereotips que associen determinades identitats culturals amb conflictitat o manca d'adaptació, i que reproduïxen biaixos racistes en la intervenció i aprofundeixen desigualtats estructurals²⁶. Aquesta dimensió connecta amb l'obligació d'actuar sense discriminació estructural (art. 2 CDN, art. 14 CE).

²⁶ Aquesta obligació se sustenta en l'art. 19 de la Convenció sobre els Drets del Nen (dret a la protecció davant de tota forma de violència), l'art. 39 CDN (dret a la recuperació física i psicològica i a la reintegració social de víctimes de qualsevol forma de violència), l'art. 3 CDN (interès superior de l'infant) i l'art. 37 a) CDN (prohibició de tracte cruel, inhumà o degradant). Així mateix, deriva del principi de no discriminació (art. 2 CDN), que exigeix intervencions lliures d'estereotips racials, culturals o de gènere. (art. 2). El Comitè dels Drets del Nen, a les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7), ha expressat preocupació per les deficiències en l'atenció a la salut mental de nenes, nens i adolescents en el sistema de protecció (par. 25 b i 31), per les mancances en la prevenció i investigació de la violència en centres residencials, ha recomanat enfortir el suport psicològic especialitzat i garantir que les intervencions siguin adequades, no revictimitzadores i orientades a la recuperació. Aquestes recomanacions reforcen l'obligació estatal d'adoptar un enfocament informat en trauma i evitar respostes punitives o disciplinàries que intensifiquin el patiment.

Els relats

Aquest testimoni llarg mostra com el malestar derivat d'experiències de violència, malaltia i dol no es va abordar des d'una perspectiva de trauma i reparació, sinó gestionat com un problema de conducta. La resposta institucional es va traduir en tancament, medicalització forçada i control, en lloc de suport emocional i acompanyament.

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"Llavors a X (NDR: s'indica l'any) vaig entrar al centre de X (NDR: centre terapèutic), súper lluny [...] Llavors jo, doncs, allà em vaig escapar, la veritat. I llavors deixo, em van enxampar una vegada, vaig tornar allà, però hi vaig estar un dia, perquè jo no aguantava en aquest centre. Llavors me'n vaig anar, em vaig tornar a escapar i ho vaig passar malament, però bé. I després el X (NDR: s'indica dia, mes i any) vaig entrar a X (NDR: nom del centre terapèutic [...]). És un centre terapèutic [...] tancadíssim de tot, de ment, de llibertat i de tot [...] No era mala persona, ni mala, ni res [...] Doncs estava així com depressiva i tal, després no em sortien bé les coses i per això [...]. La meua mare estava malalta. [...] Tenia esclerosi múltiple. Tenia una malaltia degenerativa. [...] Va morir als sis mesos de jo entrar al centre [...] Jo crec que estava molt perduda en aquella època, no sabia què fer amb la meua vida, havia passat una malaltia (NDR: meningitis). [...] No tenia bona relació amb el meu pare (NDR: ens) insultàvem. [...] Llavors vaig estar com, des que va passar això (NDR: la van agredir sexualment), vaig estar molts mesos al carrer, o sigui molts mesos escapada, saps? Jo al final el que buscava era evadir els meus problemes."

"(NDR: sobre el centre terapèutic) Sí, ens obligaven a prendre'ns medicació. [...] Olanzapina, Quetiapina, en pla, coses que et deixen allà adormida. Jo no me la volia prendre, llavors, un educador una vegada em va agafar dels cabells, ja que jo m'estava anant perquè no me la volia prendre, i em va agafar dels cabells i em va obligar a prendre-me-la [...] Era obligatori prendre's aquesta medicació, que eren ansiolítics bàsicament, per tenir-vos tranquils [...]."

"(NDR: sobre el centre terapèutic) La norma era que no podies parlar amb ningú, no podies tocar-te amb ningú, havies de seguir el que et diguin els educadors [...]. O si et castigaven, et posaves dreta allà que et donaven medicació i és que estar dreta era un patiment perquè t'adormies [...] Després no podies estar sola en cap moment. No tenies privacitat, sempre hi havia tres persones per dutxar-te, per a tot [...] Jo t'ho juro que jo plorava i pensava és que... T'ho juro que pensava, guau, és clar, estar sola, però vaja, perquè no parles amb ningú més que amb tu mateixa."

P7.3

Nenes, nens i adolescents no reben atenció psicològica especialitzada i suficient per abordar els traumes i les violències viscudes

L'Estat té l'obligació positiva de garantir a les nenes, nens i adolescents institucionalitzats l'**accés efectiu a atenció psicològica especialitzada, continuada i adequada per abordar els traumes** derivats de violències masclistes, violència sexual, ruptures familiars forçades o experiències prèvies de maltractament (art. 39 CDN, LO 8/2001, LO 10/2022). Aquesta atenció ha de ser suficient en intensitat i durada, no es pot limitar a intervencions puntuals, avaluatives o merament farmacològiques, ni pot quedar supeditada a la disponibilitat de recursos o a criteris organitzatius del centre. S'ha de basar en un enfocament informat en trauma i orientada a la recuperació i reparació. L'absència o la insuficiència de suport terapèutic vulnera el seu dret a la recuperació integral i perpetua els efectes de la violència viscuda. Quan aquesta mancança afecta de manera desproporcionada nenes, nens i adolescents d'origen migrat o racialitzat –per barreres lingüístiques, manca de competència cultural dels professionals o experiències prèvies de discriminació institucional que dificulten el vincle terapèutic–, s'agreuja la desigualtat estructural i s'aprofundeix en la vulneració del dret a la no discriminació (art. 2 CDN, art. 14 CE)²⁷.

Els relats

El testimoni destacat a continuació mostra com un procés de dol i depressió després de la mort de la seva mare es va traduir ràpidament en un diagnòstic de trastorn límit de la personalitat. La patologització d'un patiment vinculat a pèrdues i experiències traumàtiques evidencia la manca d'un enfocament informat en trauma i d'un acompanyament terapèutic adequat.

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"Anava a un X (NDR: centre terapèutic) però perquè just uns mesos abans es va morir la meva mare, llavors jo en aquella època estava molt depressiva de debò. [...] Em diuen que jo tenia TLP, trastorn límit de la personalitat [...]."

²⁷ Aquesta obligació se sustenta en els art. 19 i 39 de la Convenció sobre els Drets del Nen (protecció davant de la violència i dret a la recuperació física i psicològica i reintegració social), en l'art. 24 CDN (dret al gaudi del més alt nivell possible de salut), i en l'art. 3 CDN (interès superior del nen). Així mateix, deriva del principi de no discriminació (art. 2 CDN), que exigeix garantir igualtat efectiva en l'accés a serveis de salut mental. En l'àmbit intern, troba suport a la Llei orgànica 8/2021 (LOPI-VI), que reconeix el dret a la protecció integral i a la reparació, i en la Llei orgànica 1/1996 de protecció jurídica del menor. El Comitè dels Drets del Nen, a les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7), ha manifestat la seva preocupació per la insuficiència de recursos de salut mental en el sistema públic i la seva virtual absència en centres de protecció (par. 25 b i 30 c), i ha recomanat garantir l'accés universal a serveis de salut mental amb equips interdisciplinaris especialitzats (par. 31. c). Aquestes recomanacions reforcen l'obligació de proporcionar atenció psicològica especialitzada i suficient a NNA sota la tutela de l'Estat.

Aquest altre testimoni mostra, en la mateixa línia, com l'escassa freqüència d'atenció psicològica fa inviable un abordatge real del trauma. Quan el suport terapèutic es limita a visites esporàdiques i diagnòstics ràpids, es vulnera el dret a una recuperació integral.

DONA, 19 ANYS, GAMBIANA

“Com poden tractar un trauma tenint una visita cada sis mesos? És impossible. Vull dir, perquè jo he anat a X (NDR: centre terapèutic) també. I a sobre amb una visita cada sis mesos. A mi també em van dir que tenia TLP.”

D'altra banda, aquest tercer fragment reflecteix com la manca de suport psicològic adequat per a nens víctimes d'abús deixa traumes sense abordar i genera conseqüències greus que es podrien haver previngut amb una intervenció especialitzada i sostinguda.

DONA, 19 ANYS, GAMBIANA

“[...] Els nens, els que han estat tutelats, molts d'ells han rebut situacions d'abús, que venen desprotegits i que tampoc han tingut l'oportunitat de guarir aquesta ferida i que això en pla, bé, ostres, quina tela, saps? Perquè hi ha molts nens, bé, al meu centre, per exemple, hi havia molts casos de nens (NDR: van ser tres) que han rebut abusos, que no saben com gestionar aquesta emoció. I de no saber com gestionar la situació, han acabat abusant també d'altres companys. [...] Si tu veus que abusen d'un nen, o sigui, que n'han abusat [...] tracta'l. [...] Després passa el que passa, aquest nen no sap com gestionar-ho i aquest nen doncs acaba fent coses que es podrien haver [...] A sobre el nen òbviament està fatal, però el nen és que és per falta de recursos que no pogut estar millor.”

P7.4

Nenes, nens i adolescents no compten amb mesures ni protocols de prevenció de les violències masclistes que es produeixen o es poden produir dintre dels mateixos recursos de protecció, sense que es garanteixi la no repetició

Quan una nena, nen o adolescent és institucionalitzat, l'Estat assumeix una posició de garant reforçat de la seva integritat (art. 19 CDN, LO 8/2021, LO 10/2022), fet que implica l'obligació de prevenir, detectar i actuar davant de qualsevol forma de violència que es pugui produir dins dels recursos de protecció, incloent-hi les violències masclistes i sexuals exercides entre iguals, per persones adultes responsables de la cura, o per persones externes a la institució que troben estratègies per aprofitar-se i exercir-les. **L'especial vulnerabilitat de les nenes i adolescents en aquests entorns exigeix una diligència deguda reforçada**, no atenuada per la lògica organitzativa o l'escassetat de recursos.

Aquesta obligació **exigeix protocols clars i efectius, formació especialitzada del personal amb perspectiva de gènere i interseccional, mecanismes segurs, accessibles i adaptats**

a l'edat per a la denúncia, supervisió externa independent i garanties estructurals de no repetició. La inexistència, insuficiència o ineficàcia d'aquestes mesures no és una omisió menor: converteix l'espai de protecció en un entorn de risc i compromet directament el dret a la integritat física i psicològica (art. 17 CDN, art. 15 CE) Mereix una menció específica el risc de ciberseducció de menors (*grooming*) i violència sexual exercida per persones externes que identifiquen i exploten la vulnerabilitat de nenes i adolescents institucionalitzades. L'obligació de supervisió de l'Estat no es limita a l'interior del centre, sinó que s'estén als entorns i les relacions externes quan hi ha risc conegut o cognoscible.

En contextos on les nenes, nens i adolescents institucionalitzats pertanyen majoritàriament a famílies migrades o racialitzades, l'absència de protocols amb enfocament de gènere i interseccional pot invisibilitzar les violències patides o dificultar-ne la denúncia i aprofundir així en la desprotecció i reproduir desigualtats estructurals²⁸ (art. 2 CDN, art. 14 CE).

Els testimonis següents reflecteixen possibles situacions de violència sexual i abús de poder dins de centres de protecció, cosa que evidencia la insuficiència de mesures preventives i de control intern. La manca de protocols eficaços i de mecanismes de denúncia segurs compromet l'obligació estatal de garantir una protecció efectiva i evitar la repetició del dany.

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"Era un noi i em va dir: "jo et deixo quedar-te aquí" i llavors, doncs, bàsicament era una noia que es dedicava en pla, es dedicava a vendre a noies del centre perquè ells satisfacin els seus drets sexuals. [...] No el coneixia. I bàsicament et drogaven i doncs feien amb tu el que volien. I a mi el que em va passar va ser això i em va costar molt que em creguessin, en veritat [...] El que passa és que vaig trigar força a denunciar perquè no m'atrevia. [...] Jo tenia 14 anys."

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"[...] Vaig veure que hi havia educadors que tenien relacions amb les internes, educadors que eren grans. Jo sé d'un cas i, és clar, a aquesta noia li donen privilegis, com per exemple en aquest centre no es podia sortir. Doncs la deixaven anar una miqueta més apartada amb l'educador per anar a fumar o coses així. [...] Doncs jo crec que de vint-i-cinc a trenta i una mica més perfectament (NDR: treballant en el centre). [...] Les noies tenien entre 13 i 14. (...) Jo sé que n'hi havia dues que estaven amb el mateix. [...] Jo crec que sí que es podia saber. Jo ho sabia, perquè jo ho veia. Els tocaments, saps què et vull dir?"

²⁸ Aquesta obligació se sustenta en l'article 19 de la Convenció sobre els Drets del Nen (protecció davant de tota forma de violència), l'art. 37 a) CDN (prohibició de tracte cruel, inhumà o degradant), l'art. 3 CDN (interès superior), i l'art. 39 CDN (dret a la recuperació i reintegració). Així mateix, es fonamenta en el principi de no discriminació (art. 2 CDN). En el plànol intern, deriva de la Llei orgànica 8/2021 (LOPVI), que estableix obligacions específiques de prevenció, detecció i actuació davant de la violència en tots els àmbits on es trobin NNA, incloent-hi els centres de protecció, així com del deure de bon tracte i garantia d'entorns segurs. El Comitè dels Drets del Nen, en les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CR-C/C/ESP/CO/7), ha expressat la seva preocupació per les deficiències del sistema de protecció per prevenir, identificar i investigar situacions de violència física i psicològica en centres residencials (par. 25 e), així com per l'augment de casos d'exploatació i violència sexual en entorns d'acolliment (par. 20 f), i ha recomanat establir estàndards de qualitat, mecanismes accessibles de denúncia i supervisió efectiva (par. 26 h). Aquestes observacions reforcen l'obligació de l'Estat de garantir la prevenció efectiva i la no repetició de violències dins del mateix sistema de protecció.

Aquest altre testimoni mostra com les situacions d'assetjament sexual i comentaris discriminatoris es poden normalitzar dins del centre sense una intervenció clara del personal educatiu. La manca d'actuació davant d'aquestes conductes vulnera el deure de prevenció i reforça dinàmiques de violència que afecten directament la dignitat i la seguretat de les adolescents.

DONA, 23 ANYS, ESPANYOLA DE ORIGEN NIGERIANO

"Un dels nois que hi vivia, que durant molt de temps va estar comentant la mida del meu pit, això em molestava molt, perquè en aquell moment em donava molt complex el meu pit, perquè no era la mida que jo volia. [...] Llavors, aquest noi tota l'estona es ficava en pla, entre broma i broma. I l'educadora va veure, això, i no va dir res. [...] Durant el procés d'estar-me mesos empenyant amb el pit, jo crec que un educador o educadora podria no tolerar-ho, no permetre-ho, i amb mi era el pit, amb la meva amiga era el hijab, amb no sé qui era, no sé què, saps?"

P.8

En contextos d'institucionalització, nenes, nens i adolescents pateixen discriminació racista i masclista en el context educatiu i de convivència

Drets vulnerats:

- ★ Dret a la no discriminació (art. 2 CDN, art. 14 CE, llei 17/2020 de Catalunya).
- ★ Dret a la identitat cultural i religiosa (art. 30 CDN).
- ★ Dret a l'interès superior del menor (art. 3 CDN).
- ★ Dret a la igualtat en l'accés a protecció i justícia (art. 24 CE).

La institucionalització no solament obliga l'Estat a garantir la seguretat física de nenes, nens i adolescents, sinó també a assegurar que visquin i s'eduquin en entorns lliures de discriminació i reproducció d'estereotips. **Quan una nena o un nen està sota tutela pública, l'Estat assumeix una responsabilitat reforçada de protegir la seva dignitat, la seva identitat i el seu dret a la igualtat**, que va més enllà de la mera abstenció: inclou una obligació activa de transformar els entorns discriminatoris i corregir les desigualtats estructurals que nens, nenes i adolescents porten amb ells quan entren al sistema.

El principi de no discriminació (art. 2 CDN) obliga els poders públics no només a evitar pràctiques discriminatòries directes, sinó també a prevenir i corregir dinàmiques que reproduïen desigualtats per raó de gènere, origen racial o ètnic, religió, cultura o situació socioeconòmica. Aquesta obligació és encara més gran en contextos d'institucionalització, on l'Estat exerceix funcions que substitueixen la família i organitza directament els espais de convivència, educació i desenvolupament personal.

El dret a l'educació (art. 28 i 29 CDN) implica que els entorns educatius vinculats al sistema de protecció han de promoure el desenvolupament integral, el respecte a la igualtat de gènere, la diversitat cultural i els drets humans. **Quan en aquests espais es toleren o reproduïxen estereotips masclistes o racistes, no estem davant de simples conflictes de convivència: es tracta d'un incompliment del deure estatal de garantia** que activa la responsabilitat institucional directa.

El Comitè dels Drets del Nen, en les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7), ha recordat l'obligació d'adoptar mesures específiques contra la discriminació per origen ètnic, nacional o gènere (p. 13), així com de combatre la segregació i la desigualtat educativa que afecta especialment nenes i nens migrants o racialitzats (par. 36 c i 38 d). **Aquestes recomanacions reforcen l'exigència que la institucionalització funcioni com un espai reparador i no pas com un lloc on es perpetuen desigualtats estructurals.**

De l'anàlisi i la sistematització de l'entrevista grupal a persones joves extutelades pel sistema de protecció sorgeixen **dos subpatrons** de violència institucional masclista que evidencien aquesta situació de discriminació masclista i racista.

Subpatrons

- P8.1. Nenes, nens i adolescents institucionalitzats reben una educació sexual estereotipada que vulnera els seus drets sexuals i reproductius i reproduïx desigualtats de gènere.
- P8.2. Nenes, nens i adolescents institucionalitzats no veuen respectada la diversitat ètnica, religiosa i cultural ni ateses les necessitats específiques que hi estan vinculades.

P8.1

Niñas, niños y adolescentes institucionalizados reciben una educación sexual estereotipada que vulnera sus derechos sexuales y reproductivos y reproduce desigualdades de género

L'Estat té l'obligació de **garantir que l'educació sexual que reben les nenes, nens i adolescents, també en contextos d'institucionalització, estigui basada en un enfocament de drets, igualtat de gènere i autonomia progressiva** (art. 29 CDN, LO 8/2021, LO 10/2022). Això implica que no es poden reproduir estereotips masculistes que limitin l'expressió de la identitat, el desenvolupament afectiu o la llibertat sobre el propi cos, ni models normatius heterosexuais o binaris que invisibilitzin la diversitat afectiva i sexual de les i dels adolescents.

L'aplicació de marcs moralitzadors, diferenciats per gènere o basats en prejudicis sobre la conducta sexual, provoca conseqüències concretes i greus: culpabilització de les nenes i adolescents per la seva expressió afectiva o sexual, control desproporcionat sobre els seus cossos i relacions, invisibilització o patologització d'identitats no normatives, i absència d'informació adequada sobre consentiment i protecció davant de la violència sexual. **Aquestes pràctiques vulneren el dret al desenvolupament integral, a l'educació en igualtat i a exercir progressivament els seus drets sexuals i reproductius** des del respecte, la informació adequada i la protecció davant de la violència²⁹.

L'absència d'una educació sexual integral, basada en el consentiment, és especialment greu en contextos on hi pot haver nenes, nens i adolescents que han viscut prèviament violència sexual. **No rebre informació adequada sobre el consentiment, els propis drets i els mecanismes de protecció disponibles no és una omisió menor; pot perpetuar situacions de vulnerabilitat i dificultar la identificació i la denúncia de noves violències**, i s'incompleix amb l'obligació de garantia reforçada que imposa la LO 10/2022. En el cas d'adolescents LGTBIQ+ institucionalitzades o institucionalitzats, la imposició de models normatius pot constituir, a més, una forma específica de violència institucional, ja que vulnera el seu dret a la identitat, a la no discriminació i al lliure desenvolupament de la personalitat (art. 14 CE, art. 2 CDN).

Els relats

Aquest testimoni fa evident com l'educació sexual que s'ensenyava al centre es dirigia exclusivament a les noies des d'una lògica d'advertència i control, mentre els nois quedaven fora de qualsevol reflexió sobre els límits i el respecte. La responsabilitat de prevenir la violència es desplaçava així cap a elles, amb la qual cosa reproduceix estereotips de gènere en lloc de qüestionar-los.

²⁹ Aquesta obligació se sustenta en els art. 2 (no discriminació), 3 (interès superior), 12 (dret a ser escoltat/ada), 13 (llibertat d'expressió), 17 (accés a informació adequada), 24 (dret a la salut, incloent-hi la salut sexual i reproductiva), 28 i 29 de la Convenció sobre els Drets del Nen (dret a l'educació orientada al ple desenvolupament de la personalitat i al respecte a la igualtat de gènere). En l'àmbit intern, té el seu suport en la Llei orgànica 2/2006 d'educació (LOE, modificada per la LOMLOE), que estableix l'educació en igualtat i el respecte a la diversitat com a principis del sistema educatiu; en la Llei orgànica 8/2021 (LOPIVI), que reconeix el dret al bon tracte i a l'educació afectivosexual basada en drets, i a la Llei 4/2023 per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets LGTBI. El Comitè dels Drets del Nen, en les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7, par. 13), ha reiterat l'obligació d'adoptar mesures específiques contra la discriminació per raó de sexe, gènere o orientació sexual, reforçant la necessitat que l'educació i les pràctiques institucionals estiguin lliures d'estereotips de gènere.

DONA, 19 ANYS, GAMBIANA

"I és clar, era un taller al principi, doncs que ens explicaven la regla, [...] i després ja ens parlaven de la sexualitat, que havíem de dir que no. [...] però és veritat que als nens no els deien res. Primer que no els informaven de doncs, no feien tallers, no feien res, saps? I era com que ens deien a nosaltres, a les nenes, que havíem d'anar amb compte, en lloc de dir als nens que han de respectar uns límits. [...] I jo recordo que deïem: "i els nois per què no, no sé què? "Per què ells no han de tractar amb aquests temes" (NDR: deien els educadors)."

El relat següent mostra com la intervenció institucional es pot centrar en la promoció de l'**ús d'anticonceptius** químics que afecten el cos de les adolescents, sense una educació sexual integral, ni una reflexió adequada sobre el consentiment i la prevenció de malalties de transmissió sexual. La protecció es redueix al control de l'embaràs i invisibilitza la corresponsabilitat masculina i el dret a una informació completa i equilibrada.

DONA, 24 ANYS, ESPANYOLA

"[...] És que ara que hi penso... que gairebé totes les nenes del centre surten amb anticonceptius, no sé vosaltres, però jo he sortit amb un anticonceptiu. [...] El centre m'ha portat a un ginecòleg [...] i a sobre era un centre terapèutic en el qual no podies tenir contacte físic de cap mena amb ningú [...] però, per si de cas, et donaven una visita amb el ginecòleg [...] Era com un estàndard [...] Sí, i jo prenia les pastilles. Me'n recordo. És rar, realment. Sí que eren noies, als nois jo crec que no els van portar enlloc."

El testimoni següent reflecteix com els estereotips de gènere i la racialització es poden traduir en la **hipersexualització i el control del cos** d'una adolescent. La insinuació que la seva forma de vestir podia "provocar" reproduceix una lògica que responsabilitza la noia i desplaça l'obligació de respecte dels homes.

DONA, 23 ANYS, ESPANYOLA D'ORIGEN NIGERIÀ

"Una educadora (NDR: es va dirigir) cap a mi davant de dos nois, que el meu pis era mixt, i no em va agradar gens, em vaig sentir molt humiliada perquè vaig pensar, perquè com que va donar a entendre, com que volia provocar, estava insinuant, llavors està lleig perquè, ostres, tinc 15 anys, calmem-nos. No crec que la forma de, o sigui, no m'ho diguis davant d'ells, no m'ho diguis. S'hauria de fer una auto revisió. Per què creus tu com a educadora que la peça de roba que es posi una noia pot provocar a altres dos tipus amb qui viu i que considera família?"

P8.2

Nenes, nens i adolescents institucionalitzats no veuen respectada la seva diversitat ètnica, religiosa i cultural ni ateses les necessitats específiques que hi estan vinculades

L'Estat té l'obligació de respectar i garantir la identitat cultural, religiosa i racial de les nenes, nens i adolescents institucionalitzats (art. 8, 14 i 30 CDN), així com d'adaptar la intervenció educativa i convivencial a les seves necessitats específiques. **La institucionalització no pot implicar homogeneïtzació forçada, invisibilització de la diversitat o exigència implícita o explícita d'assimilació cultural** com a condició d'integració o de bon funcionament al centre.

El fet de no reconèixer pràctiques religioses, referents culturals, llengües d'origen o experiències de racialització afecta greument la construcció identitària i el sentit de pertinença, especialment en una etapa vital en què la identitat està en formació i l'entorn institucional substitueix el familiar. Aquesta dimensió connecta directament amb l'obligació estatal de preservar la identitat de la persona menor d'edat com a element central del seu desenvolupament integral (art. 8 CDN).

La vulneració adquireix una dimensió específicament masclista quan s'apliquen estereotips que associen determinats orígens ètnics o culturals amb hipersexualització, promiscuïtat o conducta sexual desinhibida, projectats de manera desproporcionada sobre les nenes i les adolescents racialitzades. Aquests estereotips no són meres actituds individuals: **constitueixen una forma de violència institucional masclista i racista que vulnera el dret a la igualtat, a la dignitat i a la no discriminació** (art. 2 CDN, art. 14 CE), i que l'Estat té l'obligació d'identificar, prevenir i corregir activament.³⁰

Quan aquestes dinàmiques es produeixen dins del mateix sistema de protecció, la responsabilitat estatal s'agreuja especialment: l'espai que hauria de reparar el dany esdevé un entorn que el reproduïx i l'aprofundeix, i s'incompleix l'obligació de garantia reforçada que deriva de la posició de garant assumida per l'Estat en la institucionalització.

³⁰ Aquesta obligació se sustenta en els art. 2 (no discriminació), 8 (dret a preservar la identitat), 14 (llibertat de pensament, consciència i religió), 20 (consideració de la continuïtat cultural en casos de protecció alternativa) i 30 de la Convenció sobre els Drets del Nen (dret dels infants pertanyents a minories ètniques, religioses o lingüístiques a gaudir de la seva pròpia cultura). Així mateix, es vincula amb l'article 14 CE (igualtat i no discriminació) i amb la Llei 15/2022 integral per a la igualtat de tracte i la no discriminació. El Comitè dels Drets del Nen, a les seves Observacions Finals a Espanya de 2026 (CRC/C/ESP/CO/7, par. 13), ha instat l'Estat a adoptar mesures específiques per prevenir la discriminació per motius d'ètnia, origen o raça, i ha assenyalat la necessitat de combatre la segregació i desigualtat educativa que afecta particularment nenes i nens migrants o racialitzats (par. 36 c i 38 d). Aquestes recomanacions reforcen l'obligació de garantir que els entorns institucionals respectin activament la diversitat cultural i religiosa i adoptin mesures davant de la discriminació indirecta o estructural.

Els relats

Aquest testimoni mostra com la **pràctica religiosa** d'una adolescent musulmana va ser qüestionada i dificultada al centre. La tolerància formal sense suport real evidencia una manca de reconeixement efectiu de la seva identitat cultural i religiosa, provocant obstacles en lloc de garantir el respecte i l'adaptació necessària.

DONA, 19 ANYS, GAMBIANA

"Bé, jo la veritat que jo abans era musulmana. I jo per exemple no menjava porc, resava. I jo recordo que sempre els educadors em qüestionaven que per què seguia això que com si estigués sent obligada [...] però em sap greu [...] perquè no m'ho feien a mi, sinó a tots els musulmans. [...] Si tu ho fas com per raonar, sinó per preguntar-me què és el que jo crec, per saber la meva opinió, em sembla perfecte. Però si tu ho fas des del qüestionament, què fas? [...] Al meu centre no el prohibien (NDR: el Ramadà), però sí que el dificultaven molt perquè era com: 'd'acord, si tu vols fer-ho fes-ho', però no et donaven les eines per fer-ho. M'ho permetes però alhora estàs intentant, almenys estàs obstaculitzant perquè no vagi a més."

El relat següent reflecteix com **necessitats bàsiques vinculades a la identitat racial i cultural** es poden tractar com a capricis dins del sistema residencial. La negativa a reconèixer cures específiques del cabell afro evidencia una manca d'adaptació a la diversitat i reproduïx formes quotidianes de discriminació institucional.

DONA, 23 ANYS, ESPANYOLA D'ORIGEN NIGERIÀ

"Bé, jo no sé si t'ha passat amb els cabells, però almenys al meu centre a mi no em compraven les coses dels cabells perquè nosaltres no podem posar-nos el xampú del Mercadona perquè és que els nostres cabells se'n van. I jo recordo que vaig haver de lluitar la tira perquè em donessin, doncs, un xampú mínimament decent per als meus cabells perquè era molt car i era... una necessitat. [...] 'T'agafes des del Mercadona que fa el seu funcionament' i és com que no, no és el mateix. Igual amb les trenes, em deien que no, això és un caprici teu. Jo: 'No és un caprici perquè ho necessito, necessito protegir els meus cabells.' Em pentinaràs tu cada matí, oi que no?"

Els darrers anys s'han impulsat diferents iniciatives orientades a reforçar l'especialització del sistema judicial i de protecció en matèria d'infàncies. Entre elles destaca la creació de **Seccions de Violència contra la Infància i l'Adolescència mitjançant el Reial decret 422/2025**, que preveu únicament **tres seccions especialitzades a tot el territori estatal**, situades a **Madrid, Barcelona i Màlaga**, cadascuna amb una sola plaça judicial. Aquesta implantació limitada és clarament insuficient per garantir una resposta especialitzada a escala estatal. A aquestes mesures se sumen experiències pilot de jutjats especialitzats en infàncies i adolescències, com la impulsada a les Canàries, i la implantació progressiva del model Barnahus

per a l'atenció integral a víctimes de violència sexual. Totes aquestes iniciatives responen a recomanacions reiterades d'organismes internacionals que insten els Estats a reforçar l'especialització dels sistemes judicials i de protecció quan hi estan implicades nenes, nens i adolescents.

No obstant això, els relats recollits en aquest informe mostren que aquests avenços normatius i organitzatius conviuen amb pràctiques institucionals que continuen provocant vulneracions de drets. **L'especialització judicial continua sent limitada i territorialment desigual, i no sempre es tradueix en una millora efectiva en la protecció de nenes, nens i adolescents.** Els casos analitzats palesen dificultats persistents en la valoració del risc, en l'escolta i la consideració del testimoni de les infàncies, en la coordinació entre sistemes judicials i de protecció i en l'adopció de mesures realment orientades a l'interès superior del nen o la nena. Això suggereix que les reformes institucionals en curs, si bé necessàries, encara no han aconseguit transformar de manera estructural les dinàmiques que produeixen violència institucional contra les infàncies.

Finalment, una preocupació estructural assenyalada per nombroses entitats especialitzades fa referència a les condicions en què moltes i molts adolescents abandonen el sistema de protecció quan arriben a la majoria d'edat. A la majoria de comunitats autònomes **la sortida del sistema es produeix de manera pràcticament automàtica quan fan els 18 anys, una edat molt inferior a la mitjana d'emancipació juvenil a Espanya, que supera els 29 anys segons dades del Consell de la Joventut d'Espanya.** Encara que algunes comunitats autònomes han desenvolupat programes d'acompanyament a l'emancipació, aquests recursos presenten una forta desigualtat territorial i no arriben a totes les persones joves que han crescut sota tutela administrativa. **Aquesta transició primerenca i sovint precària cap a la vida adulta situa moltes i molts joves en situacions d'elevada vulnerabilitat social,** sobretot quan han viscut experiències prèvies de violència, pobresa o racisme estructural. Des d'una perspectiva dels drets de les infàncies, aquesta realitat planteja seriosos dubtes sobre la continuïtat de la protecció institucional i la capacitat del sistema per garantir processos de transició segurs i acompanyats cap a la vida adulta.

En conjunt, les troballes d'aquest capítol mostren que **la violència institucional contra nenes, nens i adolescents no es produeix únicament per errors puntuals en l'actuació de determinades institucions, sinó que respon a dinàmiques estructurals del sistema de protecció i del sistema judicial.** Quan les respostes institucionals no aconsegueixen garantir una protecció efectiva, escoltar les infàncies o assegurar transicions segures cap a la vida adulta, el mateix sistema que hauria de protegir pot esdevenir un espai de reproducció de desigualtats i vulneracions de drets.

DONA, 21-30 ANYS, MARROQUINA

(NDR: Fragment redactat per l'organització que acompanya la dona)

"Relata que va ser víctima d'un matrimoni forçat i que, des de la seva arribada a Espanya, pateix violència de gènere física, psicològica i sexual. En una ocasió recent, fins i tot va haver d'acudir a urgències en estat inconscient, sense que des dels serveis sanitaris s'activés cap protocol d'ofici. A més, va referir que va anar a la policia (Guàrdia Urbana), però li van indicar que allà no la podien atendre i 'que anés a França'. Hi ha una important barrera idiomàtica, ja que la senyora només parla àrab, però indica que tampoc se l'ha informat ni assessorat sobre els seus drets com a víctima."

Aquest capítol presenta les principals dades dels sectors més assenyalats com a responsables d'exercir violències institucionals masclistes durant el 2025. L'**abordatge sectorial** permet identificar com les VIM es manifesten de manera **diferenciada segons l'àmbit d'intervenció**, així com reconèixer dinàmiques comunes que travessen diferents serveis públics.

El sector judicial, el més assenyalat, ja ha estat àmpliament analitzat al capítol 4. En aquest capítol ens centrarem en els quatre sectors més assenyalats després del judicial: **el sector policial, el sector de la salut, el sector social i el sector de protecció a les infàncies i adolescències**³¹. L'objectiu és oferir una lectura sectorial de les xifres que permeti comprendre com es distribueixen les VIM més enllà de l'àmbit judicial i **com operen en espais que, en principi, haurien de garantir protecció, cura i l'accés a drets**. A partir de les dades quantitatives, es demostra una visió estructural que contribueix a la rendició de comptes i a transformar les pràctiques institucionals.

6.1 LES XIFRES MÉS RELLEVANTS DEL SECTOR POLICIAL

El 2025, el **sector policial es manté com el segon sector més assenyalat** per exercir violències institucionals masclistes, en concentrar l'**11,5 %** de les institucions concretes esmentades³², un percentatge similar al de 2024. Este dato confirma la relevancia de analizar el papel de los cuerpos y fuerzas de seguridad en los itinerarios de protección frente a las violencias machistas.

En el **25,9 %** dels casos de VIM del sector policial analitzats, **nenes, nens i adolescents** són víctimes centrals d'aquests relats, un percentatge menor respecte dels casos en general, en què representen un **31,7 %**.

Pel que fa al lloc d'origen, el **22,2 %** de les dones, nenes i adolescents que han patit VIM en aquest sector van néixer **fora de la Unió Europea**. Tot i que és un percentatge menor respecte dels casos en general (28,8 %), aquesta dada reforça la necessitat d'incorporar una perspectiva interseccional que permeti identificar possibles dinàmiques de racialització, discriminació o tracte diferencial en l'actuació policial.

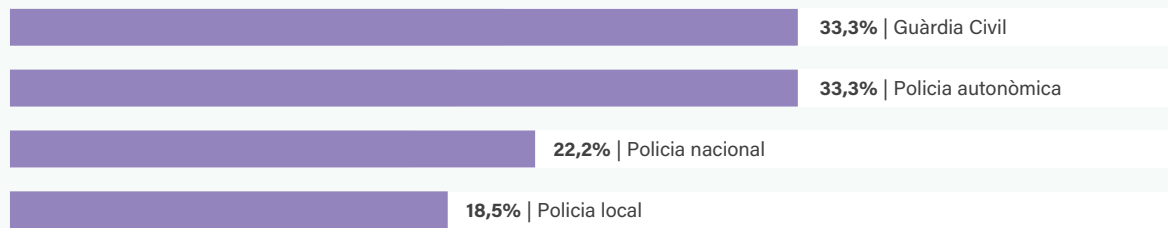
Pel que fa a les tipologies d'institucions que han comès VIM dins del sector policial, és interessant destacar que mentre que al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025) les mencions es concentraven principalment en la policia autonòmica, **el 2025 s'aprecia una distribució més equilibrada entre diferents cossos policials**. Això suggereix que les dinàmiques de les violències institucionals masclistes no se circumscriuen a un únic nivell territorial, sinó que travessen el conjunt del sistema policial.

³¹ A més d'aquests quatre, que són els més assenyalats, també s'han identificat en percentatges menors casos que impliquen el sector educatiu, el d'atenció integral a violències masclistes, l'ocupacional, i el polític i l'administració pública. Per veure els percentatges concrets, vegeu el Gràfic 7, Institucions concretes assenyalades per sectors.

³² El sector policial concentra 29 institucions concretes assenyalades com a responsables d'exercir VIM sobre un total de 252.

Gràfic 17³³

Tipologia d'institucions assenyalades del sector policial.
Percentatges. Casos VIM sector policial.
N = 27

Pel que fa als agents assenyalats, en el **80 %** de les mencions la responsabilitat recau directament en **agents de seguretat** (policia, seguretat privada o altres perfils afins), una xifra superior en 4 punts percentuals respecte al 2024. En un **20 %** dels casos, la denúncia no s'adreça contra un agent concret, sinó contra **el servei en general**, cosa que apunta a problemàtiques estructurals vinculades a protocols, pràctiques institucionals o cultures organitzatives policials més àmplies, i no només a actuacions individuals.

Taula 7

Tipologia d'agents assenyalats del sector policial. Percentatges.
N = 30

Agents de seguretat (seguretat privada, policia, afins)	80%
Cap persona en particular sinó el servei en general	20%

En termes de drets vulnerats, el **dret a la seguretat** és el més compromès en aquest sector, vulnerat pel **89,7 %** de les institucions concretes assenyalades, cosa que representa 15,8 punts percentuals més que el 2024. Resulta particularment preocupant que **l'àmbit encarregat de garantir la seguretat sigui identificat com a espai de desprotecció**. A això s'hi suma la vulneració del dret a la reparació integral, amb un **82,8 %**, i del dret a accedir a un recurs efectiu, amb un **79,3 %**. Aquests percentatges indiquen que, en una proporció molt elevada de casos, l'actuació policial no només no facilita l'accés a la justícia, sinó que obstaculitza o dificulta la possibilitat d'obtenir protecció i reparació.

³³ El sector de la salut concentra 19 institucions concretes assenyalades com a responsables d'exercir VIM, sobre el total de 252.

6.2 LES XIFRES MÉS RELLEVANTS DEL SECTOR DE LA SALUT

L'any 2025, el sector de la salut es manté com el tercer sector més assenyalat en els casos de violències institucionals masclistes: concentra el **7,5 % de les institucions concretes assenyalades**³⁴. La xifra disminueix en 3,1 punts percentuals respecte al 2024, però la seva rellevància és especialment significativa, atès que els serveis sanitaris acostumen a ser un dels primers espais on acudeixen les dones després de situacions de violències masclistes físiques o sexuals.

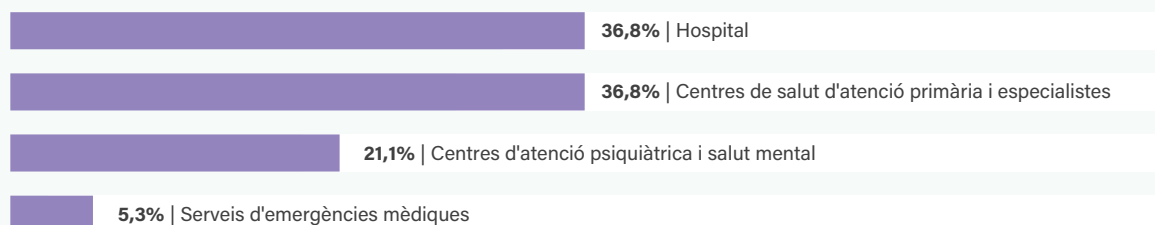
D'altra banda, en el **27,8 %** dels casos de VIM del sector de la salut, nenes, nens i adolescents són víctimes centrals de les violències institucionals narrades.

Respecte al lloc d'origen, en el **33,3 %** dels casos de VIM d'aquest sector, les persones afectades van néixer **fora de la Unió Europea**, un percentatge superior respecte dels casos en la seva totalitat (28,8 %), cosa que confirma la necessitat de mantenir una perspectiva interseccional també en l'àmbit sanitari, on poden operar biaixos culturals, barreres lingüístiques o prejudicis que incideixen en la credibilitat atorgada al relat de les violències.

Al gràfic següent es poden identificar les tipologies d'institucions més esmentades.

Gràfic 18

Tipologia d'institucions assenyalades del sector salut.
Percentatges. Casos VIM sector salut.
N = 19

Mentre que a l'any 2024 la major part de les mencions es concentrava en l'atenció primària, el 2025 s'aprecia un **pes equivalent entre hospitals i atenció primària en els casos de VIM del sector de la salut**.

L'alta presència d'hospitals i d'atenció primària indica que les VIM es produeixen tant en contextos d'urgència com en espais de seguiment sanitari ordinari. Així mateix, **la rellevància dels dispositius de salut mental és especialment significativa, ja que moltes dones, nenes, nens i adolescents arriben a aquests recursos després d'experiències de violències masclistes prolongades o agressions sexuals, en contextos d'especial vulnerabilitat emocional**.

³⁴ El sector salut concentra 19 institucions concretes señaladas como responsables de ejercer VIM, sobre el total de 252.

Pel que fa als agents, el **45,8 %** del total de mencions assenyalava el **personal mèdic**, seguit d'un **20,7 %** en què la responsabilitat s'atribueix al **servei en general**. Resulta particularment rellevant la presència de **professionals de la salut mental** assenyalats (psicologia i psiquiatria), que arriba al **16,6 %**. L'any passat es van esmentar agents que aquest any no apareixen, com personal de treball social, agents de seguretat i personal de recepció.

Taula 8

Tipologia d'agents assenyalats del sector salut. Percentatges.

N = 24

Personal mèdic	45,8%
Cap persona en particular sinó el servei en general	20,8%
Professionals de la salut mental (psicòleg/psiquiatre)	16,6%
Personal d'infermeria	8,3%
Personal de peritatge	4,1%
Professional acompanyant del servei específic	4,1%

Aquestes dades són especialment sensibles en contextos d'agressions físiques o sexuals que es judicialitzen, sobretot amb infàncies i adolescències, on els informes psicològics i psiquiàtrics poden tenir un pes determinant com a prova en la credibilitat del testimoni i la valoració del risc i del dany. Quan aquests dispositius reproduïxen estereotips de gènere, racistes, adultocentristes i/o qüestionen el relat de la víctima, es poden convertir en espais de revictimització.

En termes de drets vulnerats, **el dret a la salut** és vulnerat pel **88,9 %** de les institucions concretes assenyalades en aquest sector, una xifra similar al 90,5 % registrat el 2024, fet que suposa una contradicció profunda amb la funció essencial del sistema sanitari. Així mateix, es vulnera el **dret a la reparació integral** pel **66,7 %** de les institucions del sector i el **dret a l'assistència sanitària específica com a víctima o supervivent de violències masclistes** pel **55,6 %**, cosa que representa un augment respecte al 2024, quan aquest últim es va situar en el 47,6 %. Aquestes dades indiquen que no només es produeixen deficiències en l'atenció clínica, sinó també en el reconeixement de les violències com a determinant de salut i en l'activació de recursos especialitzats.

6.3 LES XIFRES MÉS RELLEVANTS DEL SECTOR SOCIAL

El sector social se situa com el quart àmbit més assenyalat en els casos de violències institucionals masclistes, ja que concentren el **6,7 % de les institucions concretes esmentades**³⁵, una xifra lleument inferior al 8 % del 2024. Del total de casos corresponents a aquest sector, el 71 % de les dones, nenes o adolescents afectades va néixer **fora de la UE**, un percentatge considerablement menor que el registrat en el conjunt dels casos analitzats. Aquesta infra-representació podria estar relacionada amb diverses barreres en l'accés als serveis, com ara el desconeixement dels recursos disponibles, obstacles administratius –entre ells, les dificultats vinculades a l'empadronament, ja assenyalades al Primer Informe OVIM (OVIM, 2025)–, la percepció d'aquestes institucions com a espais de control més que de suport, o els estigmes associats a les persones migrades que acudeixen als serveis socials, entre altres factors.

Una dada especialment significativa és que en el **100 % dels casos hi ha més d'una persona afectada**. A més, en el **57,4 % dels casos de VIM d'aquest sector**, hi ha nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats, un percentatge molt més alt respecte als casos en la seva totalitat (31,7 %). Això confirma que **les actuacions dels serveis socials tenen un impacte directe en les estructures familiars, i que les decisions adoptades en aquest àmbit poden amplificar situacions de vulnerabilitat, particularment quan no s'hi incorpora una perspectiva de gènere, d'infàncies i interseccional**.

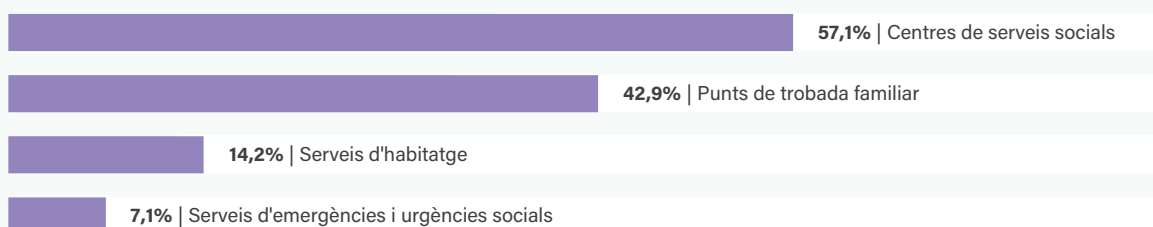
Pel que fa a les tipologies d'institucions més esmentades, destaquen els **centres de Serveis Socials assenyalats en un 57,1 % dels casos de VIM del sector social** i els **punts de trobada familiar en un 42,9 %**. Relacionant aquestes dades amb les de 2024, s'observa una disminució en les mencions als centres de Serveis Socials, mentre que els punts de trobada familiar registren un augment significatiu. La presència rellevant dels punts de trobada familiar és especialment significativa, atès el paper que estan ocupant en les relacions familiars després de processos de separació en contextos de violència. **En molts casos, aquests dispositius actuen com a espais on es materialitzen decisions adoptades en l'àmbit judicial –com els règims de visites–, cosa que pot generar escenaris revictimitzadors i violents si no es fa una valoració adequada del risc de les violències masclistes**.

Gràfic 19

Tipologia d'institucions assenyalades del sector social.

Percentatges. Casos VIM sector social. N = 14

N = 14

³⁵ El sector social concentra 16 institucions concretes assenyalades com a responsables d'exercir VIM, sobre el total de 252.

Pel que fa als agents assenyalats, el **40 %** de les mencions assenyalava el **servei en general**, cosa que torna a apuntar a problemàtiques estructurals vinculades a protocols, criteris d'intervenció o cultures institucionals. Aquest percentatge implica un augment significatiu respecte al 2024, quan les mencions al servei en general van representar el 26,3 %.

També en el **40 %** de les mencions s'identifiquen directament **treballadores i educadores socials**. Es continua evidenciant la necessitat d'enfortir la formació especialitzada i l'acompanyament professional en contextos travessats per violències masclistes. En menor mesura també s'assenyalen "altres agents"; personal de recepció, consergeria i/o administració; professional acompanyant del servei específic i professionals de la salut mental (psicòleg/òloga, psiquiatre/a) amb un **5 %** de les mencions cadascun.

Taula 9

Tipologia d'agents assenyalats del sector social. Percentatges.

N = 20

Cap persona en particular sinó el servei en general	40%
Treballadores/s i educadores/s socials	40%
Personal de recepció, consergeria i/o administració	5%
Professional acompanyant del servei específic	5%
Professionals de la salut mental (psicòleg/psiquiatre)	5%
Altres	5%

Pel que fa als drets vulnerats, el **dret a la reparació integral, el dret a accedir a un recurs efectiu i el dret a l'interès superior de nenes, nens i adolescents** són vulnerats cadascun pel **87,5 %** de les institucions concretes assenyalades en aquest sector. En comparació del 2024, s'observa un augment especialment significatiu en la vulneració del dret a l'interès superior de nenes, nens i adolescents, que augmenta en 31,2 punts percentuals i passa del 56,3 % el 2024 al 87,5 % el 2025. En el cas del dret a accedir a un recurs efectiu, el percentatge augmenta en 6,2 punts percentuals (l'any 2024 va ser un 81,3 %).

Així mateix, el **dret a la protecció en el si de la família i el dret a una adequada valoració del risc de violències masclistes** són vulnerats, cadascun, pel **81,3 %** de les institucions. En tots dos casos es registren increments respecte al 2024, quan aquests drets van ser vulnerats pel 56,3 % i el 50 % de les institucions del sector.

En conjunt, les dades mostren que, si bé el sector social no s'esmenta en un gran nombre de casos, el seu impacte és profund i estructural, sobretot pel que fa a la protecció de les infàncies i la garantia de drets familiars. El sector social ocupa una posició clau: les seves decisions i intervencions es poden convertir tant en un factor de protecció com en un espai on les violències institucionals masclistes es perpetuen, amb conseqüències directes en la vida de les dones i de les nenes, nens i adolescents involucrats. La reiteració de les vulneracions vinculades a l'interès superior de nenes, nens i adolescents i a la valoració del risc posa en relleu la necessitat de revisar pràctiques, reforçar la perspectiva de gènere i d'infàncies i garantir que les intervencions socials no reproduïxin ni agreugin situacions de violència.

6.4

LES XIFRES MÉS RELLEVANTS DEL SECTOR DE PROTECCIÓ A LES INFÀNCIES I ADOLESCÈNCIES

El sector de la protecció a les infàncies i adolescències ocupa el cinquè lloc, ja que concentra el 6,3 % de les institucions concretes esmentades³⁶, una xifra que duplica el 3 % del 2024.

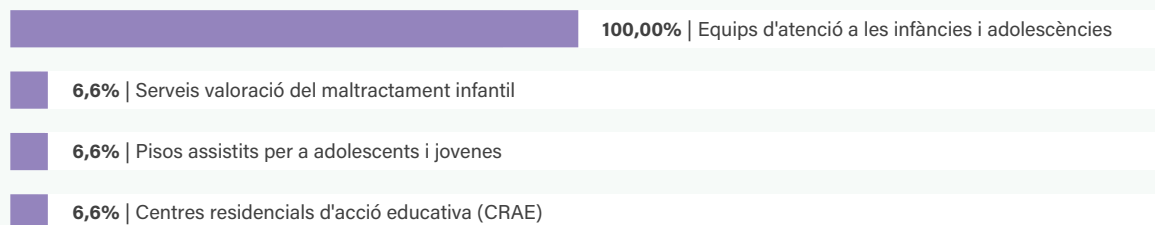
En el **35,7 %** dels casos de violències institucionals masclistes d'aquest sector, les persones afectades van néixer **fora de la Unió Europea**, cosa que torna a posar en relleu la necessitat d'incorporar una mirada interseccional a la intervenció amb infàncies i famílies migrades o racialitzades en els sistemes de protecció a les infàncies i adolescències. De fet, aquesta dada supera en 7,2 punts percentuals les xifres generals, segons les quals un 28,8 % de les persones han nascut fora de la UE.

D'altra banda, en el total de casos de VIM del sector d'infàncies i adolescències, en el **71,4 % s'identifiquen nenes, nens i adolescents com a víctimes centrals dels relats**. Aquesta dada confirma que les actuacions en aquest sector no només incideixen sobre les mares, sinó que també impacten directament en la garantia de drets de les infàncies.

Les tipologies d'institucions més assenyalades són: Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència assenyalats en un **100 %** dels casos de VIM d'aquest sector. En menor mesura apareixen els serveis de valoració del maltractament infantil, els centres residencials d'acció educativa (CRAE) i els pisos assistits per a adolescents i joves. Cada una d'aquestes institucions s'esmenta en un **6,6 %** dels casos de VIM d'aquest sector. L'alta incidència dels equips d'atenció resulta especialment significativa, atès que aquests dispositius tenen el mandat específic de salvaguardar el benestar i els drets de les infàncies en situacions de risc i acaben intervenint moltes vegades quan hi ha situacions de violència masclista

Gràfic 20

Tipologia d'institucions assenyalades del sector de protecció a les infàncies i adolescències. Percentatges. Casos VIM del sector de protecció a les infàncies i adolescències. N = 15

³⁶ El sector de la protecció a les infàncies i adolescències concentra 16 institucions concretes assenyalades com a responsables d'exercir VIM, sobre el total de 252.

Pel que fa als agents assenyalats, en el **50 %** de les mencions, la responsabilitat s'atribueix al **servei en general**, i en un 35 % s'identifica directament **treballadores i educadores socials**. L'alta atribució al servei en general, per sobre d'un agent específic, fa palès que les problemàtiques no es redueixen a actuacions puntuals, sinó que poden estar vinculades a criteris tècnics o protocols d'intervenció que requereixen revisió.

Taula 10

Tipologia d'agents assenyalats. Casos VIM sector de protecció a les infàncies i adolescències.
N = 20

Cap persona en particular sinó el servei en general	50%
Treballadores/s i educadores/s socials	35%
Professional acompanyant del servei específic	10%
Professional de recepció, consergeria i/o administració	5%

Els drets vulnerats en aquest sector presenten una incidència especialment greu. El **dret a l'interès superior de nenes, nens i adolescents**, és vulnerat pel **100 %** de les Instituciones concretes assenyalades en aquest sector, cosa que constitueix un indicador alarmant. Si el principi rector de tota actuació en matèria d'infàncies no està garantit, es qüestiona la base mateixa de la intervenció institucional. A més, en el **dret a la protecció en el si de la família**, és vulnerat pel **87,5 %** de les institucions, i el **dret a la reparació integral** pel **68,8 %**.

A white table with 10 columns and 10 rows. The columns are labeled with various categories, and the rows contain data points. The table is part of a larger document or form.A white table with 10 columns and 10 rows, similar to the one above, containing data points and labels.A white table with 10 columns and 10 rows, containing data points and labels.A white table with 10 columns and 10 rows, containing data points and labels.A white table with 10 columns and 10 rows, containing data points and labels.

7 Recomanacions

RECOMANACIONS GENERALS

1. Garantir l'**aplicació efectiva** de la normativa internacional i estatal vigent, vinculada a la garantia del dret a una vida lliure de violències masclistes.
2. **Reconèixer de manera institucional i jurídica** les violències institucionals masclistes.
3. Crear mecanismes de **supervisió, sanció, coordinació, seguiment i rendició de comptes** sobre les actuacions institucionals davant de violències masclistes, garantint la participació de la societat civil en els processos de monitoratge i avaluació.
4. Garantir **polítiques públiques i serveis** que incorporin la perspectiva de gènere, d'infàncies i adolescències i la interseccional, centrant la intervenció en les necessitats reals de dones, nenes, nens i adolescents.
5. **Derogar la Llei d'estrangeria** per protegir els drets de les dones, nenes, nens i adolescents migrants víctimes de violències masclistes.
6. Dissenyar, i implementar **formació i capacitació integral, especialitzada, contínua i obligatòria** sobre violències masclistes, per a la prevenció i la no repetició.
7. Incorporar les violències institucionals masclistes a la **producció de dades**.
8. Garantir la **reparació integral** per a les víctimes de violències masclistes, inclouent-hi nenes, nens i adolescents.

RECOMANACIONS ESPECÍFIQUES

RECOMANACIONS ADREÇADES AI MINISTERI DE JUSTÍCIA, CONSELL GENERAL DEL PODER JUDICIAL I FISCALIA GENERAL DE L'ESTAT³⁷

Ordres de protecció, visites i custòdia

9. Establir l'**aplicació automàtica de les mesures de protecció en casos de violència de gènere**, evitant que la seva implementació depengui de la sol·licitud prèvia de la defensa legal i assegurant així una resposta immediata i efectiva. Sobretot quan les víctimes són nenes, nens i/o adolescents.
10. Garantir que tota **ordre de protecció concedida a una dona víctima de violència masclista s'estengui automàticament a nenes, nens i adolescents del nucli familiar**, assegurant la seva protecció immediata. Així mateix, assegurar una valoració continuada del risc que sigui específica per a cada nena, nen i adolescent, escoltant-los i tenint en compte les seves opinions segons l'edat i el grau de maduresa.
11. Garantir la **correcta aplicació dels articles 94 i 92.7** del Codi civil, en el marc reforçat per la Llei orgànica 8/2021 de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència, que estableixen la **suspensió del règim de visites i la limitació de la guarda i custòdia** quan hi hagi indicis fundats de violències masclistes, evitant que les excepcions limitin la protecció de nenes, nens i adolescents.
12. **Revisar periòdicament les mesures de protecció i presumpció de risc** quan hi hagi antecedents o indicis fundats de violències masclistes.

³⁷ Els ministeris i els organismes esmentats corresponen a la denominació vigent en el moment de la publicació de l'informe. Les recomanacions s'adrecen a les institucions i autoritats públiques que, en cada moment, tinguin competències en els àmbits assenyalats.

Escolta i valoració de nenes, nens i adolescents

13. Aplicar l'**interès superior del menor** per sobre dels drets dels progenitors, assegurant mesures de protecció efectives i considerant els riscos de manera íntegra (físics, psicològics i perpetuació de patrons i comportaments que poden afectar el seu desenvolupament).
14. Incorporar l'**escolta activa obligatòria de nenes, nens i adolescents** en tota decisió administrativa o judicial que les afecti. A més, registrar per escrit com es va valorar la seva opinió i les raons per les quals s'accepta o es descarta.
15. Garantir **representació legal especialitzada i independent per a nenes, nens i adolescents**.
16. Implementar **protocols de prova anticipada i testimoni únic** per a nenes, nens i adolescents, per evitar la reiteració de declaracions, prevenir la revictimització i assegurar que el procés respecti l'interès superior del menor.
17. Establir **terminis processals màxims obligatoris en causes que involucrin nenes, nens i adolescents**, adaptant-los a la temporalitat de la percepció de la persona menor d'edat.

Formació i capacitació

18. Garantir que el conjunt d'agents que intervenen en matèria de violències masclistes comptin amb **formació i capacitació que integrin simultàniament perspectiva de gènere, d'infàncies i interseccional**, assegurant la diligència deguda reforçada, conforme a l'article 5 de la Llei orgànica 8/2021 (LOPVI), i incorporin eines per identificar i evitar biaixos i desigualtats estructurals en l'aplicació de les normes.
19. Dissenyar i implementar **formació obligatòria, contínua, avaluable i especialitzada** per al conjunt d'agents que intervenen en casos de violències masclistes, centrada en la **valoració de la credibilitat del testimoni de nenes, nens i adolescents**. Aquesta capacitació ha d'incloure perspectiva de gènere, d'infàncies i adolescències, així com tècniques per **escoltar sense revictimitzar** i garantir que els testimonis s'integren de manera adequada en els processos judicials i administratius.

Mecanismes de supervisió

20. Fer una **avaluació estructural del funcionament dels jutjats VIDO**, abordant la sobrecàrrega de feina i la manca de recursos, tenint en compte la recent assumpció de procediments en casos de violència sexual, tal com va assenyalar el GREVIO el 2024.
21. Fer una **avaluació i seguiment de la qualitat del torn d'ofici en violència de gènere** que permeti fer un filtre i una revisió de qualitat.
22. **Avaluar de manera estructural i periòdica les experiències d'especialització judicial en violències contra les infàncies** existents a Espanya, incloent-hi el jutjat especialitzat de les Canàries i les seccions judicials especialitzades a Madrid, Barcelona i Màlaga, amb l'objectiu d'analitzar-ne el funcionament i les necessitats de recursos, davant l'actual insuficiència d'aquest tipus d'especialització en el sistema judicial.
23. Garantir **estàndards clars i efectius en la instrucció i la investigació**, per **evitar l'arxivament sistemàtic de denúncies**, atès el dèficit de l'estàndard de qualitat en la investigació. El CGPJ ha d'establir directrius específiques per a jutges i jutgesses, fiscals i professionals de la medicina legal.
24. **Reformar el procediment de responsabilitat patrimonial de l'Administració**³⁸ per adequar-lo als casos de violències masclistes, incorporant la perspectiva de gènere i interseccional i garantint que les víctimes puguin exigir de manera efectiva la responsabilitat de l'Estat per errors en l'actuació institucional.
25. **Implementar sancions disciplinàries quan no s'apliqui l'interès superior del menor** o no s'escolti nenes, nens i adolescents.
26. **Prohibir l'aplicació dels mètodes alternatius de solució de conflictes (MASC)** en tots els casos de violències masclistes, garantint que cap mesura de conciliació o mediació no substitueixi la intervenció judicial especialitzada. Prioritzar sempre la seguretat i l'interès superior de nenes, nens i adolescents.

Dades: Observatori de Violència de Gènere del CGPJ

27. Recollir i publicar **dades sobre les ordres de protecció sol·licitades, concedides i denegades**, desagregades per nacionalitat i altres eixos. Analitzar aquestes denegacions mitjançant un mecanisme de revisió amb criteris unificats, vinculat a l'Observatori de Violència de Gènere del CGPJ, amb l'objectiu de reduir l'arbitrarietat en la presa de decisions i millorar la protecció judicial de les víctimes.
28. Recollir i publicar **dades que permetin conèixer el nombre de custòdies retirades a mares en contextos de violències masclistes**, desagregades per nacionalitat i altres eixos, i analitzar aquests casos mitjançant un mecanisme de revisió amb criteris unificats, vinculat a l'Observatori de Violència de Gènere del CGPJ.

³⁸ La responsabilitat patrimonial de l'Administració és el mecanisme jurídic que permet exigir-li responsabilitats quan la seva actuació negligent o inadequada ha provocat un dany o l'ha agreujat.

RECOMANACIONS ADREÇADES AL MINISTERI D'IGUALTAT, AL MINISTERI DE JOVENTUT I INFÀNCIA I A LES CONSELLERIES AUTONÒMIQUES³⁹

Prevenió, atenció i reparació de violències masclistes cap a nenes, nens i adolescents

29. Garantir **atenció integral a nenes, nens i adolescents víctimes de violències masclistes, considerant l'impacte real del trauma i no només símptomes conductuals**. Això implica que els serveis de salut, psicològics i socials reconeixin i tractin les estratègies de supervivència i les conseqüències del trauma, assegurant una intervenció reparadora, especialitzada i centrada en la persona menor d'edat, adaptada a la seva edat i desenvolupament.
30. Garantir **atenció psicològica especialitzada en violències masclistes** per a nenes, nens i adolescents en el **sistema de protecció**, amb un enfocament feminista del trauma. Així mateix, evitar la separació de germanes i germans per preservar els vincles afectius i garantir l'educació sexoafectiva que respecti els drets sexuals i reproductius.
31. **Identificar, prevenir i atendre violències masclistes**, especialment sexuals, en els serveis d'acollida o protecció de nenes, nens i adolescents, implementant protocols eficaços que garanteixin la no repetició.
32. Garantir que les **pericials psicològiques siguin gratuïtes**, aplicant el principi de testimoni únic amb professionals formats en perspectiva de gènere i infàncies.
33. Incorporar a la Llei orgànica 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, l'obligació d'**establir pràctiques de reparació** de les violències masclistes, reconeixent el dany físic, moral, social i al projecte de vida.
34. **Garantir el pagament d'indemnitzacions i pensions a les víctimes de violències masclistes**. En casos d'impagament, que el govern n'assumeixi la responsabilitat.
35. Estendre la **reparació a les famílies**, considerant la diversitat i les situacions específiques, assegurant la protecció i l'acompanyament integral.
36. Redactar **sentències i comunicacions en clau comprensible per a les nenes, nens i adolescents**, incloent-hi cartes explicatives i materials adaptats.

³⁹ Los ministerios y organismos mencionados corresponden a la denominación vigente en el momento de publicación del informe. Las recomendaciones se dirigen a las instituciones y autoridades públicas que, en cada momento, tengan competencias en los ámbitos señalados.

Escolta i participació de nenes, nens i adolescents

37. Considerar la **Conferència Sectorial d'Infància i Adolescència** com un mecanisme central per a la presa de decisions i el disseny de polítiques públiques relacionades amb infàncies i adolescències, incloent-hi la participació activa i diversa de nenes, nens, adolescents i joventut extutelada, incorporant-hi les seves experiències i necessitats reals.
38. Garantir l'**aplicació efectiva del principi d'autonomia progressiva de nenes, nens i adolescents** en tots els procediments judicials i administratius que els afectin, assegurant el seu dret a rebre informació clara i adaptada, a participar-hi i a fer que la seva opinió sigui escoltada i tinguda en compte en la presa de decisions d'acord amb la seva edat, grau de maduresa, context i necessitats, sense patir represàlies per expressar la seva posició.

Mecanismes de supervisió

39. Enfortir la **coordinació interinstitucional** entre educació, serveis socials, salut i altres àmbits implicats en l'atenció a les víctimes de violències masclistes, aclarint obligacions i rols professionals, i implementar la formació massiva i contínua sobre **com elaborar informes** precisos i objectius, assegurant que s'expliciti la violència patida sense por de represàlies, recuperant la possibilitat que els informes els **firmi l'equip** o el centre, per tal de protegir el personal.
40. Fer accessibles i **millorar la transparència del funcionament dels mecanismes de queixa** ja existents a les institucions. Garantir que totes les administracions públiques amb competències en violències masclistes compleixin amb l'obligació de donar una resposta efectiva i en un termini raonable davant de les queixes presentades. Permetre la presentació de queixes per part de terceres persones, tant físiques com jurídiques.
41. **Sancionar** professionals i institucions que incompleixin els estàndards de diligència deguda reforçada i incorrin en pràctiques de violències institucionals masclistes, garantint la protecció efectiva de dones, nenes, nens i adolescents.
42. **Fer auditories periòdiques del sistema de protecció a les infàncies**, sobretot en casos d'institucionalització de persones menors d'edat, per avaluar l'aplicació de criteris de retirada de custòdia i garantir que es respectin els drets de nenes, nens i adolescents. Aquestes auditories han d'incloure mecanismes de supervisió dels serveis socials per organismes independents i prioritzar mesures de suport familiar i comunitari en comptes de la institucionalització.
43. **Avaluar** de manera estructural i periòdica el **model Barnahus** per analitzar-ne el funcionament i l'impacte en la protecció de nenes, nens i adolescents, així com valorar-ne la replicabilitat en altres territoris.

Dades

44. Garantir que la **producció de dades sobre violències masclistes incorpori la perspectiva d'infàncies i adolescències**, incloent-hi les nenes, nens i adolescents com a subjectes, i no només com a part de l'entorn de la víctima adulta. Modificar les macroenquestes estatals per recollir informació específica sobre les seves experiències de violència amb l'objectiu de visibilitzar la seva situació, avaluar impactes diferenciats i dissenyar polítiques públiques més efectives i adaptades a totes les edats.
45. Prendre com a referència l'experiència de CIVISE a França, que va implementar una **enquesta nacional sobre violència sexual cap a les infàncies** seguint recomanacions d'experts i del president, per generar un diagnòstic estatal complet. A Espanya, cal desenvolupar mecanismes similars que recopilin dades sobre violències masclistes a l'entorn familiar i institucional, assegurant la inclusió de les infàncies com a subjectes actius d'informació, i alineant-se amb les recomanacions del Comitè dels Drets del Nen per tal d'enfortir la política pública i la prevenció.

Estudis, articles i guies

- ▶ Abogacía ESPANYOLA & Fundación Aranzadi LA LEY. (2024). XVIII Informe del Observatorio de la Justicia Gratuita. Estadística completa 2018-2023.
- ▶ Abogacía ESPANYOLA & Fundación Aranzadi LA LEY. (2025). XIX Informe del Observatorio de la Justicia Gratuita. Estadística completa 2019-2024.
- ▶ AlgoRace. (2025). Análisis de los sistemas automatizados destinados al seguimiento y protección de víctimas de violencia de género en relación a su impacto en DONAes migrantes.
- ▶ Asociación de Investigación y Especialización sobre Temas Iberoamericanos (AIETI). (2024). La protección de la infancia migrante frente a la violencia en España: Estudio exploratorio. Hijos e hijas de DONAes migradas víctimas de violencia de género.
- ▶ Asociación de DONAes Juristas Themis. (2025). Tratamiento judicial dado a DONAes, sus hijas e hijos menores de edad en los procedimientos de derecho de familia en los que se ha constatado la existencia de violencia de género. Ministerio de Igualdad.
- ▶ Assiego Cruz, V. (2024, 20 de noviembre). "En la violencia vicaria no hay una sola víctima" Píkara Magazine.
- ▶ Assiego Cruz, V. (2026). Violencias institucionales machistas y derechos de las infancias y las adolescencias. [Documento interno]. Elaborado para OVIM.
- ▶ Ávila, D., Franzé, A., Peñaranda, M. C., Pérez, M. (Universidad Complutense de Madrid), González, Prado P. (Grupo de Investigación Antígona Universidad Autónoma de Barcelona). (2022). Violencia institucional contra las madres y la infancia. Aplicación del falso síndrome de alienación parental en España. Universidad Complutense de Madrid. Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género.
- ▶ Ávila, D., Franzé, A., Peñaranda, M. C., & Pérez, M. (2023). Violencia institucional contra madres, niñas y niños: Aplicación del supuesto síndrome de alienación parental (SAP) en España. Informe sombra para el Comité CEDAW, 85º periodo de sesiones (8-26 de mayo de 2023). Universidad Complutense de Madrid.
- ▶ Consejo para la Eliminación de la Discriminación Racial o Étnica (CEDRE). (2025). El impacto del racismo en España. Percepción de la discriminación por origen racial o étnico por parte de sus potenciales víctimas en 2024. Ministerio de Igualdad.
- ▶ Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (DGVG). (2020). Menores y violencia de género. Ministerio de Igualdad.
- ▶ Dones Juristes. (2025). DONAes y sus hijos e hijas en situación de violencia vicaria e institucional en la administración de justicia. Propuestas de mejora de respuesta institucional.
- ▶ Fundación Raíces. (2020). Violencia institucional en el sistema de protección a la infancia.
- ▶ Fundación Secretariado Gitano. (2025). Discriminación y comunidad gitana 2025. Informe anual FSG.
- ▶ Ministerio de Juventud e Infancia. (2025). Prevalencia de la violencia contra la infancia y la adolescencia en España. Secretaría General Técnica, Centro de Publicaciones.
- ▶ Movimiento por la Paz (MPDL). (2025). Informe Migradas II. Reparación de las violencias de género.

- ▶ Observatorio de Violencias Institucionales Machistas (OVIM). (2025). Informe anual de violencias institucionales machistas en el Estado español. Año 2024.
- ▶ Red de DONAes Latinoamericanas y del Caribe. (2025). Sobrerrepresentadas, desprotegidas, en resistencia. El estado Español frente a las violencias machistas contra las DONAes migradas.
- ▶ Sordo Ruz, T. (2021). Prácticas de reparación de violencias machistas. Análisis y propuestas. Secretaría de Estado de Igualdad y contra la Violencia de Género, Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género, Ministerio de Igualdad.
- ▶ Sordo Ruz, T. (2023). Documento sobre las violencias institucionales machistas [Documento interno]. Elaborado para OVIM.
- ▶ Veus Gitanes (Rromane Glasura) (2021). Diagnosi interseccional de les necessitats de les dones gitanes víctimes de la violència masclista i el seu abordatge des dels serveis de la xarxa d'atenció: Estudi exploratori sobre el viatge de les dones romanís que abandonen situacions de violència masclista a Catalunya (Versión en catalán).

Dades

- ▶ Consejo General del Poder Judicial (CGPJ). (2024a). Memoria Comisión Disciplinaria del CGPJ - Año 2024 (datos 2023).
- ▶ Consejo General del Poder Judicial (CGPJ). (2024b). Informe Anual sobre Violencia de Género. Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género.
- ▶ Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (DGCV). (2026). Menores de edad víctimas mortales en casos de violencia de género contra su madre en España: Datos provisionales. Ministerio de Igualdad.
- ▶ Instituto Nacional de Estadística (INE). (19 de diciembre de 2024). Censo anual de población. 1 de enero de 2024. Primeros resultados.
- ▶ Ministerio de Igualdad. (2025). Macroencuesta de violencia contra la DONA 2024. Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género.
- ▶ Ministerio del Interior. (2025). Estadística — Enero 2025. Sistema de seguimiento integral en los casos de violencia de género (Sistema VioGén).
- ▶ Ministerio de Juventud e Infancia. (2024). Boletín de datos estadísticos de medidas de protección a la infancia y la adolescencia: Boletín número 26. Datos 2023 (Informes, Estudios e Investigación 2024). Ministerio de Juventud e Infancia.
- ▶ Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género. (2025a). Informe sobre víctimas mortales de la violencia de género y doméstica en el ámbito de la pareja o expareja en 2024. Consejo General del Poder Judicial.
- ▶ Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género. (2025b). Informe trimestral sobre violencia de género: 2º trimestre de 2025. Consejo General del Poder Judicial.
- ▶ Portal Estadístico de Violencia de la Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (DGVG). (s. f.). Estadísticas de violencia de género en España. Ministerio de Igualdad.
- ▶ UNICEF. (2025). Sexual violence. UNICEF Data.

Documentació normativa i política internacional (per ordre cronològic)

- ▶ Convenio Europeo de Derechos Humanos (CEDH). (1950). Consejo de Europa.
- ▶ Convención sobre la eliminación de todas las formas de discriminación contra la DONA (1979). Naciones Unidas.
- ▶ Convención sobre los Derechos del Niño (1989). Naciones Unidas.
- ▶ Naciones Unidas. (2010, 24 de febrero). Directrices sobre las modalidades alternativas de cuidado de los niños (A/RES/64/142). Asamblea General.
- ▶ Convenio del Consejo de Europa sobre prevención y lucha contra la violencia contra las DONAes y la violencia doméstica (Convenio de Estambul). (2011). Consejo de Europa.
- ▶ Comité para la Eliminación de la Discriminación contra la DONA. (2014). Comunicación núm. 47/2012: Angela González Carreño vs. España. Dictamen adoptado en el 58º período de sesiones (30 de junio a 18 de julio de 2014). [Convención sobre la eliminación de todas las formas de discriminación contra la DONA, CEDAW/C/58/D/47/2012]. Naciones Unidas.
- ▶ Comité para la Eliminación de la Discriminación contra la DONA. (2023). Observaciones finales sobre el noveno informe periódico de España [Convención sobre la eliminación de todas las formas de discriminación contra la DONA, CEDAW/C/ESP/CO/9]. Naciones Unidas.
- ▶ Grupo de Expertos sobre la Acción contra la Violencia hacia las DONAes y la Violencia Doméstica (GREVIO). (2024). Primer informe de evaluación temática: Generar confianza ofreciendo apoyo, protección y justicia – España. [GREVIO(2024)11]. Consejo de Europa.
- ▶ Comité de los Derechos del Niño. (2026). Observaciones finales sobre el séptimo informe periódico de España. [Convención sobre los Derechos del Niño, CRC/C/ESP/CO/7]. Naciones Unidas.

Documentació normativa i política estatal i autonòmica (per ordre cronològic)

- ▶ Constitución ESPANYOLA (1978). Boletín Oficial del Estado, núm. 311.
- ▶ Real Decreto de 14, de septiembre de 1882, por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal. Gaceta de Madrid, núm. 260.
- ▶ Real Decreto de 24, de julio de 1889, por el que se publica el Código Civil. Gaceta de Madrid, núm. 206.
- ▶ Ley 1/1996, de 10 de enero, de asistencia jurídica gratuita. Boletín Oficial del Estado, núm. 11.
- ▶ Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil. Boletín Oficial del Estado, núm. 15.
- ▶ Ley 41/2002, de 14 de noviembre, básica reguladora de la autonomía del paciente y de derechos y obligaciones en materia de información y documentación clínica. Boletín Oficial del Estado, núm. 274.

- ▶ [Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 313.
- ▶ [Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 106.
- ▶ [Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 101.
- ▶ [Ley Orgánica 8/2015, de 22 de julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 175.
- ▶ [Sentencia 87/2020, de 20 de julio de 2020 \(Recurso de amparo 6127-2018\).](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 220, de 15 de agosto de 2020, páginas 70639 a 70661.
- ▶ [Ley 17/2020, de 22 de diciembre, de modificación de la Ley 5/2008, del derecho de las DONAes a erradicar la violencia machista.](#) Comunidad Autónoma de Cataluña. Boletín Oficial del Estado, núm. 11.
- ▶ [Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 340.
- ▶ [Ley Orgánica 8/2021, de 4 de junio, de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 134.
- ▶ [Ley 15/2022, de 12 de julio, integral para la igualdad de trato y la no discriminación.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 167.
- ▶ [Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 215.
- ▶ [Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 51.
- ▶ [Ley Orgánica 1/2025, de 2 de enero, de medidas en materia de eficiencia del Servicio Público de Justicia.](#) Boletín Oficial del Estado, núm. 3.
- ▶ [Medidas del Pacto de Estado contra la violencia de género.](#) (2025). Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género. Ministerio de Igualdad.
- ▶ [Anteproyecto de Ley Orgánica de medidas en materia de violencia vicaria.](#) (2025). Ministerio de Igualdad. Ministerio de La Presidencia, Justicia y Relaciones con las Cortes. Ministerio de Juventud e Infancia.

